

Управління освіти Миколаївської міської ради
Науково-методичний центр

ОСВІТА МИКОЛАЄВА 2015

Інформаційний огляд за підсумками
2014–2015
навчального року

Миколаїв
«Гліон»
2015

УДК 371
ББК 84.4 Укр
О 72

Редакційна колегія:

Г. І. ДЕРКАЧ (голова редакційної колегії);
О. О. УДОВИЧЕНКО (заступник голови редакційної колегії);
О. В. ТАРАСОВА, Т. В. ФІЛІНА (відповідальні секретарі редакційної колегії);
Л. М. КАЛІНІНА (завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, професор);
О. В. КУБАРИЧ (технічний редактор);
С. Б. МАКАРОВА, І. В. РОМАНІЧЕНКО, Н. С. МАКАРЕНКО,
Л. В. СИСКОВА, Н. М. КУРДИШ, В. І. ЯКОВЕНКО

За загальною редакцією Деркач Г. І., начальника управління освіти Миколаївської міської ради

Укладено за матеріалами структурних підрозділів управління освіти Миколаївської міської ради, науково-методичного центру управління освіти Миколаївської міської ради, навчальних закладів міста Миколаєва.

Освіта Миколаєва. Інформаційний огляд за підсумками
О 72 2014–2015 навчального року / за заг. ред. Г. І. Деркач. — Миколаїв :
Іліон, 2015. — 152 с.

В інформаційно-аналітичному огляді «Освіта Миколаєва – 2015» аналізується діяльність управління освіти Миколаївської міської ради, науково-методичного центру управління освіти Миколаївської міської ради, навчальних закладів міста у 2014–2015 навчальному році, направлена на розв'язання ключових проблем функціонування і розвитку національної системи освіти.

Видання розраховано на працівників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, керівників навчальних закладів.

УДК 371
ББК 84.4 Укр

ШАНОВНІ ОСВІТЯНИ!

XXI століття – це століття освіти та інформації. І той народ, та держава, які сповна використовують цей резерв, – займуть належне місце у світовому співтоваристві.

Щороку освіта піднімається ще на один щабель свого розвитку, і влада дедалі глибше усвідомлює її пріоритетність як визначального фактора суспільного розвитку, а отримання якісних знань стає невід’ємною частиною життя кожного громадянина нашої держави.

Підвищення якості освіти – одна з актуальних проблем сьогодення України, пов’язана з підготовкою висококваліфікованого, компетентного вчителя, модернізацією змісту освіти, оптимізацією способів і технологій організації освітнього процесу.

Проблеми розвитку та вдосконалення шкільної освіти зумовлює необхідність переосмислення ролі вчителя, від діяльності якого значною мірою залежать результати навчання, виховання та рівень розвитку дитини.

Смисл і логіка діяльності загальноосвітнього навчального закладу полягає в осягненні одного з найважливіших і найскладніших мистецтв – мистецтва жити, яке будується за принципом Істини, Добра, Краси.

Саме тому сучасна школа – це школа педагогічної гармонії, культури життя, в якій забезпечується єдність інтелектуального, фізичного, духовного, морального розвитку конкурентоспроможної особистості, яка уміє планувати стратегію власного життя, визначати своє життєве кредо і свій життєвий стиль.

Новий навчальний рік – це старт нових надій, пошуків і звершень.

Переконали, що освітяни міста Миколаїв, примножуючи здобутки національної освіти, і надалі наполегливою працею здійснюватимуть нерозривний зв’язок часів та поколінь, виховуватимуть гідних громадян України.

Від імені виконкому Миколаївської міської ради висловлюю глибоку вдячність працівникам педагогічної праці, бажаю міцного здоров’я, миру, невичерпних творчих сил, педагогічних відкриттів, натхнення, допитливих і старанних учнів.

Нових Вам сходжень на освітянському небосхилі!

*З повагою
міський голова*

Ю. І. ГРАНАТУРОВ

**ОСВІТА
МИКОЛАЄВА**

ШАНОВНІ ПЕДАГОГИ!

Останній рік став для України часом важких випробувань і напруженої праці, важливих змін і якісних перетворень, тяжких втрат і значних здобутків.

Незважаючи на складний час, освітянська спільнота Миколаєва жила насиченим творчим життям, спрямованим на підвищення рівня навчальних досягнень учнів завдяки модернізації освітньої діяльності, застосуванню новітніх педагогічних та інформаційних технологій. І результати очевидні – вас визнає не тільки громада Миколаєва, а й держава, і світ. Дійсно, нам є чим пишатися: за рік, що минув, галузь не втратила позиції з жодного ключового показника. Навпа-

ки, ми досягли динаміки позитивних змін. Це – успіхи учнів на всеукраїнських та міжнародних олімпіадах, у конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН, перемоги педагогічних працівників на престижних освітянських виставках інноваційних досягнень.

Перш за все дякую вам за почесну працю, адже не буде ані інженера, ані політика, навіть хлібороба, якщо в дитячому садочку – вихователь, у школі – вчитель, в університеті – викладач не навчить дитину самостійності й відповідальності, а головне – людяності. Власним прикладом ви спонукаєте відрізняти добро від зла, правду від кривди, друга від недруга. Певно, це – найвища місія освітян: передавати досвід попередніх поколінь та навчати вчитися впродовж усього життя.

Сьогодні на нас, учителях та владі, лежить велика відповідальність за долю нашого майбутнього- яскравого чинника сенсу людського життя.

Шановні освітяни! Хай міцне здоров'я стане підґрунтям для щоденних творчих здобутків, а кожен урок буде лабораторією педагогічної майстерності.

*З повагою заступник
міського голови*

Є. В. ШЕВЧЕНКО

ДОРОГІ КОЛЕГИ!

Вітаю вас із початком нового навчального року.

Ознаками сьогодення, що впливають на розбудову політичних й економічних структур нашої держави, є компетенції, які відповідають сучасній інформаційно-інтелектуальній фазі розвитку суспільства та забезпечують функціонування економічного трикутника – «економіка розуму», «економіка думки», «економіка знань».

Освітня політика міста спрямована на досягнення сучасного світового рівня розвитку, відродження самобутнього національного характеру, докорінне оновлення змісту, форм і методів навчання.

Зі змінами державних орієнтирів в освіті змінюються і тенденції її розвитку. На перший план виходять особистісні цілі, що реалізуються через професійне зростання. Саме від педагогів, здатних приймати нестандартні рішення та творчо мислити, залежить виконання головних завдань сучасної школи – забезпечити можливість кожному учню вибудувати ту освітню траєкторію, що найбільш повно відповідає його особистим і професійним здібностям. Заклади освіти сьогодні є активними співучасниками процесу оновлення суспільства, беруть на себе відповідальність у розв'язанні проблем щодо розвитку компетентної особистості. Здатність педагогів творчо адаптуватися до викликів сьогодення в сфері освіти спонукає їх до наукових досягнень у розробці авторських навчальних програм, посібників та підручників, які отримують схвалення Міністерства освіти і науки України. Інноваційні проекти, продуктивні методики, процеси комп'ютеризації та технологізації шкіл, досвід виховання майбутньої еліти та громадянина-патріота висвітлюються на шпальтах Інтернет-видань, фахових журналів та газет.

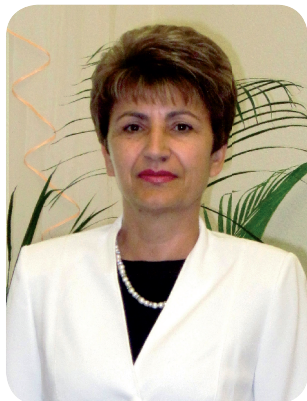
Красномовним свідченням визнання освітянською спільнотою країни здобутків педагогів Миколаєва є золоті та срібні медалі Міжнародних виставок «Сучасні заклади освіти» та «Інноватика в сучасній освіті».

Сердечно дякую вам за вашу самовіддану працю, за турботу і знання, які ви віддаєте своїм вихованцям, за вічний неспокій, невпинний творчий пошук та педагогічну мудрість. Бажаю вам життєвих сил і натхнення, працюючих та креативних учнів, батьків-однодумців.

Щиро зичу, аби вогонь творчості та любові до власної професії ніколи не полишав ваших сердець, а майбутні задуми та справи повнилися світлом, красою і добром!

Упевнена, що наступний рік принесе нашій громаді нові здобутки й перемоги, а спільна праця, єдність думок та наполегливість стануть запорукою успіхів у справі розвитку української освіти!

*З глибокою повагою
та найкращими побажаннями
начальник управління освіти*

Г. І. ДЕРКАЧ

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Від імені колективу Миколаївського науково-методичного центру щиро вітаю вас із початком нового навчального року.

Освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства.

Сьогодні, як ніколи, українське суспільство потребує освічених, високоморальних, патріотичних і духовно багатих особистостей. Від цього великою мірою залежить утвердження України у світовому співтоваристві як держави з високим рівнем морального розвитку, демократії й правосвідомості. Це наше спільне завдання, адже майбутнє України – за шкільними партами, в студентських аудиторіях і на дитячих майданчиках.

У зв'язку з цим змінюються й функції науково-методичного центру. Ми розуміємо, що для ефективної діяльності як педагогічного колективу, так і окремого освітянина необхідно створити певні умови, а саме: організувати інформаційне забезпечення педагогів, освоєння ними нових інноваційних технологій, методів діагностики розвитку вихованців тощо. Робота науково-методичного центру надає можливість безпосередньо спілкуватись із провідними науковцями, носіями передового досвіду в управлінській діяльності, наочно побачити впровадження нових управлінських технологій у навчальних закладах та освітянських установах міста.

Тож, шановні освітяни, успішного вам початку нового навчального року. Попереду на нас чекає безліч захоплюючих подій. І це той шлях, який ми з радістю пройдемо разом з вами, щоб стати ще успішнішими.

Нехай цьогорічна дорога до знань буде легкою і, головне, мирною. Бажаю вам підтримки та допомоги від надійних людей, а особиста наполегливість і працелюбність були нерозривно пов'язані із творчістю, натхненням та привели до успіхів і нових звершень.

*З повагою директор
Миколаївського
науково-методичного центру*

О. О. УДОВИЧЕНКО

ВЕЛЬМИШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Від імені колективу Інституту педагогіки НАПН України та відділу економіки й управління загальною середньою освітою щиро вітаємо вас із новим навчальним роком.

Сьогодні суспільний прогрес, технологічний, соціально-економічний і культурний поступ незалежної держави передусім започатковується й набуває розвитку в системі освіти у взаємодії з наукою. Реалізація загальноцивілізаційного закону пріоритетності освіти сприяє адекватному реагуванню педагогічною спільнотою міста на цивілізаційно-історичні імперативи та соціально-економічні й технологічні виклики, що постали перед українським суспільством.

Усвідомлення науки й освіти як дієвих чинників розвитку людського капіталу, взаємозв'язок теорії та практики, співпраця педагогічних працівників і науковців надає можливості швидше отримувати суспільно значущий освітній результат, критично оцінювати, апробувати й реалізувати пропонувані освітянами міста інновації, освітні системи та управлінські технології.

Педагог виступає основною продуктивною силою суспільства. Педагог веде дитину дорогою знань, стежкою тернистою, важкою, але захопливою, цікавою, сповненою нескінченних відкриттів і знахідок. Це творець, який тендітно торкається невидимих струн людської душі, пробуджує високі духовні поривання й прагнення, вкладає частку свого серця у творення унікальної та вільної духом Особистості, у формування *homo sinergiosus* (людини спільнодіючої) і *homo spiritus* (людини духовної). Творчий педагог є ключовою фігурою демократичних перетворень, лідером і стратегом з розвитку громадян демократичної України і патріотів держави, швидко реагує на загрозливі виклики сучасного суспільства, дарує суспільству плоди своєї наполегливої й творчої професійної діяльності у вигляді вільної духом Людини цифрової доби, високих результатів навчальних

досягнень учнів, розробленої навчально-методичної продукції, поширеного серед колег перспективного педагогічного досвіду. Тому від плідної співпраці громади, освітян і науковців залежить ціннісно-світоглядний, моральний, суспільний, фізичний розвиток підростаючого покоління України, щасливе майбутнє нашої нації.

XXI століття характеризується прискореним процесом кризи компетентностей, знецінюванням знань і вмінь сучасних спеціалістів. Як відомо, з середини XX століття наші знання застарівають навіпіл через кожні 5–6 років, а з середини 90-х років XX століття – через кожні 20 місяців та знецінюються на 97% у процесі виробничої діяльності випускника вищого навчального закладу. Тому кожен педагогічний працівник має усвідомлювати, що успіх і результативність його професійної діяльності визначається не конгломератом набутих знань. Нова освітня парадигма зміщує акценти від засвоєння певного обсягу знань на вміння вчителя систематично поглиблювати й удосконалювати свої знання, володіти ними, опановувати досягнення сучасної науки, передового педагогічного досвіду, застосовувати у процесі професійної діяльності інформаційні технології та технічні нововведення і на цій основі виробляти авторський педагогічний стиль, оригінальну й самобутню систему педагогічних дій, розвивати самостійне й рефлексійне мислення, формувати власну педагогічну позицію.

Інформальна освіта (самоорганізована самоосвітня діяльність), освіта для дорослих і навчання впродовж життя є тими ключовими положеннями, які є конче потрібними як для життєдіяльності будь-якої людини, так і для суспільства, яке навчається загалом.

Об'єднують не лише громадян, систему освіти міста, а й усе суспільство. Інформальна освіта, за сучасного розвитку інформаційного суспільства і доступу до мережі Інтернет, не має будь-яких обмежень – людських, часових, просторових – та є довгостроковою інвестицією в майбутнє, сприяє конкурентоспроможності як окремої людини, так і країни. Недаремно Джим Рон слушно наголошує: «Формальна освіта допоможе вам вижити. Самоосвіта приведе вас до успіху».

Сподіваємося, що Ваші моральні імперативи та переконання, компетентність та жага змін сприятимуть прогресивним демократичним змінам у країні, вселять надію у дитячі серця та віру в себе. Бажаємо вам у новому навчальному році достатку, віри, терпіння, педагогічних ідей, інноваційних знахідок, наукових відкриттів і професійних здобутків.

З повагою

*директор Інституту педагогіки НАПН України,
доктор педагогічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України*

О. М. ТОПУЗОВ

*доктор педагогічних наук,
професор, завідувач відділу економіки
та управління загальною середньою освітою*

Л. М. КАЛІНІНА

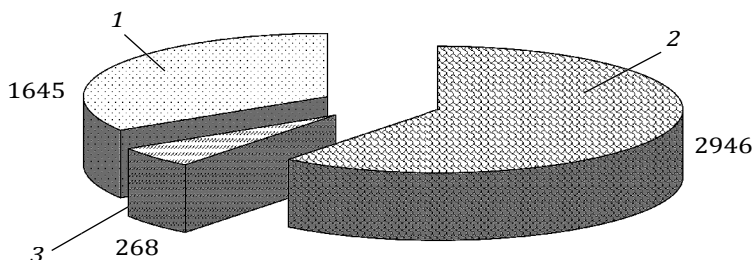

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ – УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

*Вищий прояв мистецтва управління –
уміти використовувати потенціал
інших в інтересах справи.*

В. Терент'єв

Вирішальна роль у реалізації державної освітньої політики належить численному колективу висококваліфікованих, самовідданих педагогів (4859), визнаних фахівців, чуйних наставників та вихователів.

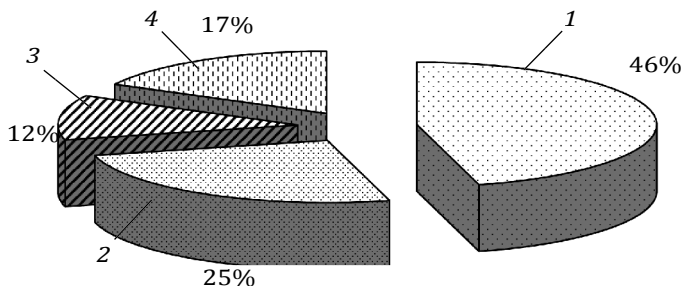
Кількісний склад педпрацівників 2014–2015 н. р.:

1 – ДНЗ, 2 – ЗНЗ, 3 – ПНЗ

Основна мета сучасних перетворень у державі – це створення доступної якісної системи освіти з раннього дитинства, адже 70% інтелекту людини й 100% її духовності та моральності формуються в дитинстві. Структурною складовою сучасного освітнього середовища міста є дошкільні навчальні заклади (1645 педагогів), які працюють над створенням власного неповторного іміджу.

У загальноосвітніх навчальних закладах працює 2946 педагогів, зусилля яких спрямовані на реалізацію нових Державних стандартів освіти, духовне становлення особистості та формування компетентного, активного громадянина – патріота своєї держави; у системі позашкільної освіти 268 педагогів – на розвиток і реалізацію творчих здібностей та обдарувань, нахилів й інтересів вихованців.

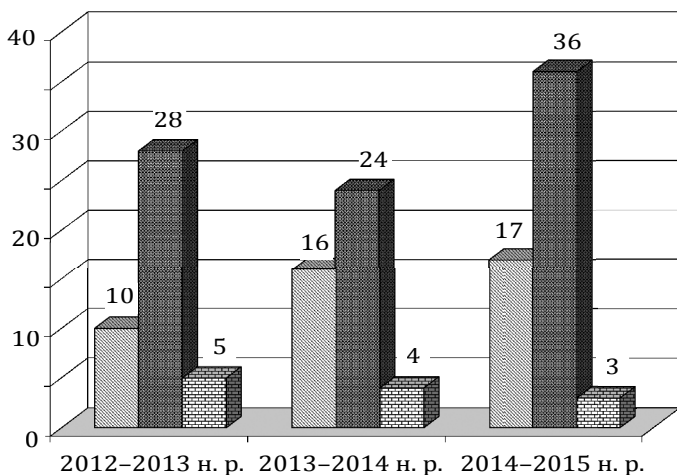
Якісний склад підпрацівників 2014–2015 н. р.:

1 – вища категорія; 2 – I категорія; 3 – II категорія; 4 – спеціаліст

Без відриву від виробництва в 2014–2015 навчальному році здобували вищу освіту 33 вчителі з 26 навчальних закладів Миколаєва.

17 випускників вищих навчальних закладів, які навчалися за рахунок державного бюджету та були замовлені міським управлінням освіти, призначено до навчальних закладів міста. Крім того, приступило до роботи 19 молодих учителів, які отримували вищу освіту за власні кошти.

З 2007 до 2014 року укладено 52 договори з молодими спеціалістами, у 2014 році – 14.

Замовлення молодих спеціалістів:

▨ – замовлено; ■ – приступило до роботи; ░ – звільнено за рік

Щорічно МНУ імені В. О. Сухомлинського укладає угоду з управлінням освіти Миколаївської міської ради та науково-методичним центром щодо практичної підготовки майбутніх педагогів на базі навчальних закладів міста Миколаїв.

Зкладами освіти докладається багато зусиль щодо вирішення питань, пов'язаних із професійною орієнтацією молоді на педагогічні професії та попередньою підготовкою її до навчання у вищих навчальних закладах.

Поточного навчального року атестаційною комісією управління освіти атестовано на відповідність займаній посаді 89 керівників навчальних закладів та їх заступників.

Досягненнями в кадровій політиці є:

- збереження позитивної тенденції щодо підвищення кількості вчителів, які мають кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії»;
- поступове зростання якісного складу фахівців;
- активна участь педагогічних працівників у фахових конкурсах, конференціях, семінарах, виставках регіонального й державного рівнів;
- отримання керівниками навчальних закладів другої вищої освіти «менеджер в освіті»;
- оволодіння педагогічними працівниками комп'ютерною грамотою та впровадження ІКТ у навчально-виховний процес й управлінську діяльність.

ІННОВАЦІЙНА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА – ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ ЯКОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сьогодні в місті функціонує 90 дошкільних навчальних закладів, з них 74 – комунальної власності територіальної громади, 5 – відомчих, 11 – приватних. У них виховується 17 523 дитини, що на 1 тисячу більше, ніж у 2014 році. Розширення мережі дошкільних навчальних закладів здійснено за рахунок капітального ремонту в ДНЗ № 52, 79, 99, 101, 112, 130, 141, 142. У 47 дошкільних навчальних закладах працює близько 95 груп спеціального призначення з загальним охоптом 1140 дітей, у тому числі для дітей з вадами інтелекту – 4 групи, мови – 85 груп, опорно-рухового апарату – 1 група, діти зі зниженим зором відвідують 1 спеціальний навчально-виховний комплекс. Є необхідність у відкритті груп

для дітей із затримкою психічного розвитку. Працюють 3 санаторних дошкільних заклади, у 20 закладах відкриті санаторні групи.

Таким чином 2500 дітей під час перебування у дошкільному закладі мають можливість отримати реабілітаційно-корекційну допомогу. Цілеспрямована лікувально-профілактична та оздоровча робота, яка проводиться в дошкільних навчальних закладах міста з використанням традиційних, нетрадиційних та

загартовуючих форм у поєднанні з технічними засобами оздоровлення, сприяла зменшенню кількості пропущених дітьми днів.

В той же час проблемою залишається перевантаження груп та відсутність вільних місць.

Усі ДНЗ укомплектовані педагогічними кадрами та обслуговуючим персоналом. Окремі дошкільні навчальні заклади є базовими майданчиками для проходження практики студентами вузів та слухачами курсів МОППО.

У рамках навчання за інноваційною моделлю підготовки кадрів «Академія інноваційного розвитку освіти» на базі ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» керівники 5 дошкільних навчальних закладів отримали знання з питань використання сучасних інноваційних технологій в управлінні ДНЗ, ЗНЗ.

Поступово зростає показник охоплення дітей дошкільною освітою, який на сьогодні становить 71,4%, що на 15% більше середнього показника по Україні (56%). Всього різними формами дошкільної освіти в місті охоплено 76,6% малят. Протягом останніх п'яти років 100% миколаївців старшого дошкільного віку одержують дошкільну освіту в основному на базі державних закладів, що забезпечує рівні стартові умови для подальшого навчання. Соціально-педагогічним патронатом охоплено 544 дитини; організовано роботу консультативних пунктів щодо підготовки малят дошкільного навчання при дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах. З метою збереження контингенту дітей та зацікавлення батьків сучасними підходами до підготовки дітей до школи у більшості дошкільних закладів надаються додаткові освітні послуги за рахунок гурткової роботи, вивчення іноземної мови, хореографії, образотворчого мистецтва тощо.

Результати державної атестації дошкільних закладів № 1, 17, 48, 83, 111, 115, які атестовано з відзнакою, засвідчили якісну роботу щодо створення матеріально-технічної бази, організації діяльності методичної служби, навчально-методичного забезпечення освітнього процесу, збереження та зміцнення психофізичного здоров'я дітей.

Зміцнюються та удосконалюються контакти дошкільних навчальних закладів міста з різними соціальними інститутами.

ДНЗ № 10, 12, 22, 68, 75, 92 активно співпрацюють із спеціалістами ММУ УМВС України в Миколаївській області; ДНЗ № 5, 47, 64, 111 –

з міським управлінням юстиції; всі дошкільні заклади міста – з інспекторами по зв'язках із громадськістю ГУ ДСНС України в Миколаївській області. На базі дошкільних навчальних закладів № 10, 49, 92, 133 відбулись відкриті тренування щодо Цивільного захисту, за підсумками проведення яких у ДНЗ № 92 знято навчально-методичний відеофільм «Тиждень безпеки у дошкільному навчальному закладі. Проведення об'єктового тренування».

Доброю традицією є співпраця всіх дошкільних навчальних закладів із соціальною службою захисту сім'ї та молоді, з музеями, бібліотеками міс-

та, авторськими театрами актора та ляльки «Ист-Арт», «Ігротто», 3D-кінотеатром «Прем'єра». Педагоги та вихованці дошкільного навчального закладу № 133 «Золота рибка» є ведучими навчально-розважальної програми для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку «Школа Мальвіни» і беруть участь у телевізійній

психолого-педагогічної консультації для батьків щодо навчання та виховання дітей «Академія батьківства» Миколаївської обласної державної телерадіокомпанії «Телеканал Миколаїв».

Педагоги ДНЗ стимулюють інтерес дорослих і дітей до спільної фізкультурно-оздоровчої діяльності через участь у змаганнях на базі спортивної школи «Надія», у школі Олімпійського резерву (ДЮШС № 3) та відвідування хореографічних гуртків. Діти, батьки та педагоги 13 дошкільних навчальних закладів Корабельного району взяли участь у Х Спартакіаді дошкільнят на базі навчального закладу № 110.

В останнє десятиріччя ключовою ідеєю освіти є її розвиток та впровадження інновацій. Зрозуміло, що під час змін у показниках якості має домінувати тенденція до посилення потреби у новому педагогічному знанні, оновленні педагогічної діяльності, відкритість та сприйнятливність педагогічної спільноти до нововведення, особливого значення набувають проблеми формування здатності освітян до саморозвитку.

Саме на вирішення цих питань була спрямована методична робота з керівниками, вихователями-методистами та педагогами дошкільних навчальних закладів.

Науковий супровід управлінської та освітньої діяльності.

Упродовж навчального року було організовано два авторських науково-практичних семінари за технологією М. Єфіменка: «Плантаграфія, або про що говорять відбитки дитячих стоп», «Методика ігрового тестування рухового розвитку і здоров'я дітей у нормі та при патології». Отримані під час роботи семінарів знання допомогли педагогам впроваджувати Програму з фізичного виховання дітей раннього та дошкільного віку «Казкова фізкультура» та сприяли якісній реалізації завдань освітньої лінії «Особистість дитини» Базового компонента дошкільної освіти.

За участю Г. Чепурного, доктора педагогічних наук, проведено серію тренінгів – «Майстер спілкування», «Педагогічний коучинг», «Конфліктологія», які сприяли ознайомленню фахівців із сучасними освітніми комунікативними технологіями.

За ініціативи науково-методичного центру інструктором «Школи ейдотехніки», керівником пілотного класу ЦОТ «Освітня мнемотехніка», вчителем вищої категорії ЗОШ № 26 м. Вінниця Парнивою Т. проведено семінари за темою «Мнемотехніка як засіб покращення»

щення ефективного засвоєння інформації в сучасних дошкільних навчальних закладах».

У рамках семінару для завідувачів та вихователів-методистів «Дошкільна освіта: перспективи розвитку» розглядалися питання нормативно-правової бази, діловодства в дошкільному навчальному закладі.

Вихователь-методист ДНЗ № 78 Гвозденко С. М. взяла участь у навчальному тренінгу Міжнародного проекту «Освіта для сталого розвитку в дії» (м. Київ) та отримала Сертифікат тренера.

Під час роботи практичного семінару із проблеми «Науково-методичний супровід організації навчально-виховного процесу в дошкільних навчальних закладах у 2014–2015 н. р.» педагоги дошкільних закладів зустрілися з авторами дидактично-методичного забезпечення дошкільної освіти, науковцями, практиками: Т. Степановою, доктором педагогічних наук, професором, деканом факультету розвитку дитини Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського; О. Вашуленко, науковим співробітником лабораторії початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України; Н. Листопад, автором зошита щодо підготовки дітей дошкільного віку до школи.

160 практичних психологів, учителів-дефектологів, учителів-логопедів, завідуючих та вихователів-методистів дошкільних

навчальних закладів, провідні спеціалісти міського логопедичного пункту, міської медико-педагогічної комісії, Центру соціальної реабілітації дітей-інвалідів за участю провідних фахівців у галузі корекційної освіти відвідали семінари Т. Скрипник, доктора психологічних наук, завідувача лабораторії навчання та розвитку дітей з аутизмом Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, Ю. Рібцун, кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії логопедії Інституту спеціальної педагогіки НАПН України «Інноваційний

зміст навчально-методичного посібника «Розвиток та навчання аутичної дитини дошкільного віку», «Корекційна робота з розвит-

ку мовлення дітей із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення».

З метою узагальнення знань про види, характеристики, особливості проведення нарад у дошкільному навчальному закладі проведено семінар-практикум для керівників на базі ДНЗ № 59, 131.

У семінарі-практикумі з проблеми «Застосування принципів та методичних інструментів педагогічної системи М. Монтесорі в процесі соціальної реабілітації дітей-інвалідів», який проходив на базі центру дитячої ортопедії та реабілітації дітей-інвалідів, педагоги ДНЗ № 17 презентували досвід закладу щодо впровадження методики Марії Монтесорі.

Участь в експериментальній діяльності, міжнародних, всеукраїнських проектах, конференціях. Педагоги ДНЗ № 7, 52 продовжують досвідно-експериментальну роботу щодо створення дидактико-методичної системи розвитку дитячої творчості в навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу. Упродовж

навчального року педагоги реалізовували завдання другого діагностично-концептуального етапу щодо визначення педагогічних умов для логічного розвитку дошкільнят. На базі дошкільного навчального закладу № 52 відбулося засідання обласної творчої групи педагогів-дошкільників.

18 дошкільних навчальних закладів стали учасниками впровадження в навчально-виховний процес циклу занять «Дошкільнятам про сталий розвиток», що передбачає засвоєння дітьми важливих навичок екологічно-економічно-соціально доцільної поведінки. З них 10 дошкільних навчальних закладів узяли активну участь у Всеукраїнській акції до Дня Землі.

В рамках міжнародного екологічного проекту «Кожна країна має значення» педагоги ДНЗ № 74 взяли участь у підсумковому семінарі-конференції, де презентували власний досвід щодо розробки серії методичних рекомендацій з теми. В Києві на урочистому заході, присвяченому Дню довкілля, методистами НМЦ було презентовано досвід методичної роботи щодо організації виставок досягнень дошкільних навчальних закладів, семінарів-практикумів та міських методичних об'єднань. Керівники ДНЗ № 64, 118 взяли участь у Всеукраїнському семінарі для працівників дошкільної освіти з проблеми «Формування основ здорового способу життя суб'єктів освітнього простору дошкільних на-

вчальних закладів: проблеми та шляхи вирішення», який проходив на базі Запорізького обласного інституту післядипломної освіти у формі «Літньої школи для дорослих». У ході круглого столу за участю науковців НАПН України, Української асоціації ім. В. Сухомлинського керівники ДНЗ № 82 презентували досвід щодо впровадження гуманістичних ідей В. О. Сухомлинського в практику роботи з дітьми. На IV Покровських педагогічних читаннях «Сім'я та сучасний світ» вихователь-методист ДНЗ № 23 Шилова Т. М. представила досвід роботи закладу з морально-етичного виховання «Батьки – односторонні партнери у духовному розвитку дошкільника». Вихователь ДНЗ № 82 Майдибор О. Е. взяла участь у розробці методичних рекомендацій щодо впровадження духовного виховання в освітній процес дошкільного навчального закладу. На батьківських дебатах «Користь та шкода від телебачення, комп'ютера дітям» керівники ДНЗ № 23, 68, 123 презентували батьківські газети з матеріалами для проведення просвітницької роботи щодо питань морально-етичного виховання та формування медіакультури дітей.

В обласній авторській школі «Інновації в дошкільній освіті: технологія С. І. Якименко» педагоги ДНЗ № 50, 74, 132, 139, 141 представили досвід закладів. Методистами НМЦ висвітлено питання «Методичний супровід управлінської та освітньої діяльності дошкільних навчальних закладів» та презентовано роботу Школи молодого вихователя, яка працювала на базі ДНЗ № 5.

Музичні керівники НВК № 2, НВК «Чайка», ДНЗ № 20, 67, 140, 142 презентували власний досвід роботи під час обласної мистецької студії за темою «Цілісна модель регіональної художньо-естетичної освіти як новий етап педагогічного мислення». 34 музичних

керівники дошкільних закладів взяли участь в обговоренні актуальних питань дошкільної музично-естетичної освіти та виховання в рамках Міжрегіональної онлайн-конференції з педагогами Закарпаття.

НМЦ активно поширює здобутки дошкільних навчальних закладів під час телевізійної програми «Ранкові зустрічі» з теми «Програмне забезпечення навчально-виховного процесу в ДНЗ. Педагогічні технології для розвитку дитини дошкільного віку», через роботу в Університеті знань ОІППО.

Організація та проведення шкіл, майстер-класів, семінарів для різних категорій фахівців. З метою оптимізації методичної роботи та уникнення формалізму діяльність Школи методичної компетентності для вихователів-методистів та Школи молодого вихователя організовано в новому форматі. У рамках Шкіл було організовано п'ять методичних заходів на запрошення дошкільних закладів № 65, 66, 127, 130, 144. Досвід роботи щодо створення сайтів презентували педагоги ДНЗ № 52, 140. Формуванню управлінської культури вихова-

теля-методиста на основі знань із психології управління сприяли психологічні тренінги «Удосконалення управлінської компетентності вихователя-методиста ДНЗ».

Бажання поділитися педагогічним досвідом, формувати у педагогів інтерес до роботи в системі дошкільної освіти, бажання шукати та знаходити найефективніші технології, методики, методи

та форми роботи з малюками, прагнення до саморозвитку стало основою для розробки та реалізації пілотного проекту Школи молодого вихователя «Педагогічними стежками до шляху професійного успіху» на базі дошкільного навчального закладу № 5.

Для вихователів, які впроваджують технологію Золтана Дьєнєша, організовано два майстер-класи за темами «Сенсорне виховання дітей дошкільного віку засобами організації роботи з малювання»

на базі ДНЗ № 103 та «Вплив ігрових технологій Золтана Дьенеша на формування логіко-математичних здібностей дошкільників» на базі ДНЗ № 142.

Важливими для професійного зростання педагогів залишаються семінари. Семінар-практикум «Взаємодія практичного психолога та вчителя-логопеда у корекційно-розвивальній діяльності в умовах ДНЗ», проведений на базі дошкільних навчальних закладів № 10, 123, 128, 132, сприяв подоланню утруднень в організації корекційної роботи.

Удосконалення організації та змісту методичних об'єднань педагогів. Найпотужнішою формою професійного навчання педагогів є методичні об'єднання. Базовими для навчання вихователів груп раннього віку в цьому навчальному році стали 46 закладів. Під-

твердження позитивних змін у роботі методичних об'єднань є відгуки колег, покращення предметно-просторового розвивального середовища в групах ДНЗ та збільшення матеріалів з досвіду роботи педагогів, які висвітлюються у фахових виданнях.

На практичних заняттях у ДНЗ № 5, 12, 103, 140 важливу увагу було приділено поглибленню знань педагогів щодо питань психомоторного розвитку дітей дошкільного віку, фізіолого-гігієнічних основ організації фізкультурно-оздоровчої роботи у ДНЗ у літній оздоровчий період. На базі 9 дошкільних закладів для музичних керівників з метою визначення ефективності методів та прийомів щодо реалізації завдань музичної діяльності проведено методичні об'єднання за трьома напрямками: слухання, співи, гра на музичних інструментах. Першочерговим зав-

данням методичних об'єднань учителів-логопедів є поглиблення науково-теоретичної підготовки та формування практичних навичок роботи з дітьми-логопатами. Ретельна підготовка та системна робота відбулась на базі 16 дошкільних навчальних закладів. Учителі-логопеди ДНЗ № 20, 22, 50, 51, 64, 68, 123, 140, 144 презентували власний досвід корекційно-розвивальної роботи.

Конкурси, виставки, фестивалі професійної майстерності.

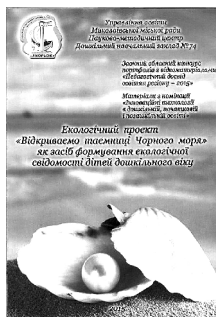
Справжнім святом педагогічних досягнень є щорічна виставка-презентація «Освіта Миколаєва». 68 дошкільних навчальних закладів міста представили навчально-методичні розробки; навчально-дидактичні посібники та ігри; фотоекспозиції; збірку-звіт про діяльність дошкільних навчальних закладів. На обласній виставці «Освіта 2014» презентовано книгу «Візитна карта дошкільних навчальних закладів міста».

За підсумками VI Міжнародного форуму-презентації «Інноватика в сучасній освіті – 2014» дошкільний навчальний заклад № 1 нагороджено Почесним дипломом та золотою медаллю форуму за методичну збірку «Моніторинг розвитку компетентності дітей дошкільного віку».

За результатами Всеукраїнського конкурсу освітніх технологій, організованого редакцією журналу «Дошкільне виховання» за підтримки МОН України, переможцями стали І. Романюк, методист НМЦ; Л. Пушкаренко, вихователь-методист ДНЗ № 84; Т. Гросул, музичний керівник ДНЗ № 115; Т. Якименко, вихователь ДНЗ № 1.

ДНЗ № 74 отримав Диплом III ступеня як учасник екологічного проекту «Відкриваємо таємниці Чорного моря» за формування екологічної свідомості дітей дошкільного віку.

Актуалізація питань національно-патріотичного виховання. Національно-патріотичне виховання малечі, метою якого є інтеграційне поєднання у навчально-виховному процесі питань суспільного життя та народознавства, – актуальний напрямок у роботі фахівців дошкільної освіти.

До кращих здобутків можна віднести:

- досвід ДНЗ № 1 щодо формування основ національної свідомості малюків та висвітлення його у журналі «Дошкільне виховання»;
- програму патріотичного виховання дітей дошкільного віку з використанням ідей козацької педагогіки «Я – Українець»,

розроблену О. О. Костянтиновою, завідувачем, та О. І. Харитонович, вихователем-методистом № 148;

- висвітлення на сайті «Дошкільна освіта Миколаєва» заходів народознавчого спрямування, які відбулись у ДНЗ міста;
- активна участь ДНЗ в акціях-зустрічах з учасниками бойових дій на Сході України, бійцями АТО;

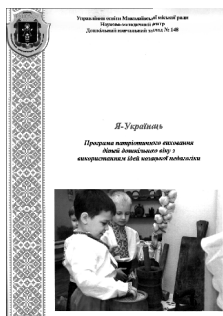
- висвітлення у періодичних фахових виданнях всеукраїнського рівня досвіду роботи ДНЗ № 123 щодо організації дидактичних ігор з народознавства; ДНЗ № 84 – щодо проведення дозвілля дітей та батьків «Зелені хутори»; НМЦ – щодо організації та проведення заочного конкурсу на кращу розробку навчально-виховних та методичних заходів з національно-патріотичного виховання;
- участь ДНЗ № 1, 126 у Всеукраїнському фестивалі-огляді матеріалів із досвіду роботи вихователів за темою «Україна – рідний край» у режимі онлайн.

Висвітлення досвіду діяльності. У 2014–2015 н. р. узагальнено досвід роботи 6 педагогів, яким присвоєно звання «вихователь-методист». Досвід музичних керівників ДНЗ № 20, 37, 111, 140 присвячено питанням розвитку творчих здібностей молодших дошкільників у музично-театральній діяльності, формування основ музичного сприймання старшими дошкільниками у системі слухання, розвитку музичних здібностей дітей дошкільного віку засобами гри на дитячих інструментах за системою Карла Орфа, використання логоритміки в системі музичних занять гуртка для дітей логопедичної групи. Вчитель-дефектолог ДНЗ № 140 Дидаліна В. С. представив досвід роботи щодо використання інформаційно-комуніка-

тивних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку із затримкою психічного розвитку, вчитель-логопед ДНЗ № 123 Буянська Н. В. – досвід щодо організації корекційної роботи з розвитку лексико-граматичних умінь дітей старшого дошкільного віку зі стертою дизартрією.

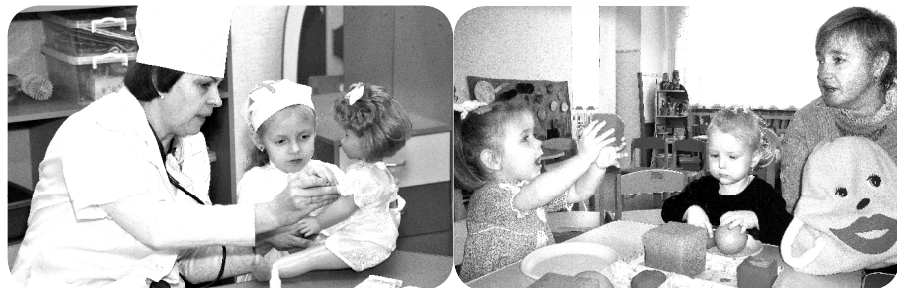
Велике значення для розвитку дошкільної освіти відіграють розроблені та укладені у дошкільних закладах і НМЦ методичні збірки та програми. Так, у цьому навчальному році укладено методичні збірки «Організація сюжетно-рольової гри дітьми дошкіль-

ного віку» (ДНЗ № 148), «Моніторинг розвитку компетентності дітей дошкільного віку» (ДНЗ № 1), «Екологічний проект «Відкриваємо таємниці Чорного моря» як засіб формування екологічної свідомості дітей дошкільного віку» (ДНЗ № 74), «Наступність змісту навчально-виховної діяльності в умовах навчально-виховного комплексу «Чайка»; збірка пісень для дітей «Все співає і росте» (ДНЗ № 115); методичний посібник «Педагогічна рада у дошкільному навчальному

закладі: технологія розробки, підготовки та проведення» (І. А. Романюк, методист НМЦ).

За результатами роботи методичних об'єднань вихователями-методистами випущено збірки: «Декоративне малювання у формуванні цілісного ставлення дітей дошкільного віку до українських мистецьких традицій» (ДНЗ № 2, 142), «Літературні твори у розвитку зв'язного мовлення дошкільників» (ДНЗ № 50, 141), «Рухливі ігри та фізкультурні розваги у системі фізичного виховання у групах раннього віку» (ДНЗ № 12, 93, 111, 148), «Сенсорний розвиток

дітей раннього віку засобами організації роботи з малювання» (ДНЗ № 49), «Ігри з лялькою як основа розвитку розмовного мовлення дітей раннього віку» (ДНЗ № 23, 132), «Формування елементарних математичних уявлень у системі сенсорно-пізнавальної діяльності з дітьми дошкільного віку» (ДНЗ № 1, 29, 84).

У всеукраїнських фахових періодичних виданнях надруковано 18 статей керівників та педагогів дошкільних закладів (ДНЗ № 1, 71, 78, 115, 127, 133, 139, 140) та методистів НМЦ.

Аналіз методичного супроводу управлінської та освітньої діяльності дошкільних закладів засвідчує, що доцільно дібрані заходи спонукають педагогів до професійного та особистісного саморозвитку, розвитку інноваційної культури.

Втім, дошкільним суспільством залишається затребуваною застосування веб-конференцій, інтернет-семінарів, інтернет-ресурсів, які виконують інформаційно-формуючу функцію методичного супроводу.

ЗАГАЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА

*Завдання школи – навчити жити.
Ми повинні виховати Людину, здатну
створити своє особисте життя.*

П. Блонський

З метою створення рівних умов доступу до якісної освіти та ефективного використання бюджетних коштів на утримання установ освіти збережено мережу загальноосвітніх навчальних закладів, що в основному задовольняє освітні потреби батьківської громадськості.

Мережа загальноосвітніх навчальних закладів

Кількість закладів	01.09.13	01.09.14
Загальноосвітні навчальні заклади		
Кількість закладів	68	68
Кількість учнів	37499	38346
Вечірні школи		
Кількість закладів	3	3
Кількість учнів	1318	1124
Спеціальні заклади		
Кількість закладів	1	1
Кількість учнів	181	172

У 2014–2015 навчальному році право громадян на отримання базової та повної загальної середньої освіти забезпечують 72 загальноосвітніх навчальних заклади, в тому числі:

- загальноосвітні школи
I ступеня – 1 (410 учнів)
I–II ступенів – 2 (627 учнів)
I–III ступенів – 51 (29539 учнів)
- спеціалізовані школи з поглибленим вивченням англійської мови з першого класу
I ступеня – 1 (463 учнів)
I–III ступенів – 1 (1315 учнів)
спеціалізована школа мистецтв та прикладних ремесел I–III ступенів, експериментальний заклад Всеукраїнського рівня «Академія дитячої творчості» – 1 (934 учні)

- ліцеї – 5 (1115 учнів)
- гімназії – 5 (2505 учнів)
- колегіум – 1 (1546 учнів)
- вечірні школи – 3 (1124 учні)
- спеціальний навчально-виховний комплекс для дітей зі зниженим зором – 1 (172 учні)

В усіх типах навчальних закладів міської комунальної власності (72 ЗНЗ) охоплено навчанням 39642 учні, що на 644 особи більше у порівнянні з 2013–2014 н. р. (38998 учнів).

Навчальні заклади	2013 р.	2014 р.
	закладів/учнів	закладів/учнів
Загальноосвітні школи	54/29771	54/30576
Ліцеї	5/1202	5/1115
Гімназії	5/2518	5/2505
Колегіум	1/1485	1/1546
Спеціалізовані школи	3/2639	3/2712
Вечірні школи	3/1202	3/1016
СНВК	1/181	1/172
Усього	38998	39642

Аналіз статистичних даних свідчить про тенденцію поступового збільшення кількості учнів школи I та II ступенів (порівняно з 2013–2014 н. р. на 1367 осіб).

Розподіл контингенту учнів денних загальноосвітніх закладів за ступенями навчання

Навчальний рік	I ступінь	II ступінь	III ступінь
2013–2014	15329	17274	4795
2014–2015	16232	17738	4474
Різниця	+903	+464	–321

На задоволення освітніх потреб батьківської громадськості третій рік поспіль функціонує муніципальний академічний коледж, аналогу якого немає в Україні, що готує молодших спеціалістів за напрямками «Акторське мистецтво», «Декоративно-прикладне мистецтво».

Різні форми навчання. Організовано індивідуальне навчання дітей, які за станом здоров'я не можуть відвідувати навчальний заклад (близько 650).

Враховуючи потреби мешканців міста Миколаїв відповідно до їх потенційних можливостей та соціальних умов життя, рівний доступ до здобуття освіти забезпечено шляхом впровадження таких форм організації навчально-виховного процесу, як заочна та екстернатна. У 3 вечірніх школах (ВСШ № 1, 5, МЗВШ) навчаються 1016 учнів. При денній ЗОШ № 17 працюють класи із заочною формою навчання (108 учнів). Чисельність контингенту учнів свідчить, що вечірня школа витримала випробування часом і є одним з важливих шляхів здійснення загальної середньої освіти, піднесення культури й технічного рівня молоді. У 2015 році атестати про повну загальну середню освіту отримали 155 екстернів, свідоцтва за курс базової освіти – 18. Здобувши відповідний освітній рівень, випускники вечірніх шкіл щороку беруть участь у незалежному зовнішньому оцінюванні (2015 рік: МЗВШ – 48, ВСШ № 1 – 1, ВСШ № 5 – 15) та вступають до вищих навчальних закладів. За результатами державної підсумкової атестації з української мови, проведеної у формі ЗНО, 9% випускників вечірніх шкіл та екстернів отримали бали достатнього рівня.

Пошуки й знахідки в роботі вечірніх шкіл:

- започатковано співробітництво трьох педагогічних колективів щодо розв'язання актуальних завдань розвитку вечірньої школи з метою створення дієвої системи підвищення професійної компетентності педагогів та підвищення результатів освітнього процесу (протягом навчального року на базі ВСШ № 1, 5 проведено семінари з української мови та літератури, історії й правознавства, фізики й математики);
- презентовано збірник «Вечірня школа: пошуки, проблеми, знахідки», укладений директором ВСШ № 5 Мироною Л. М., та

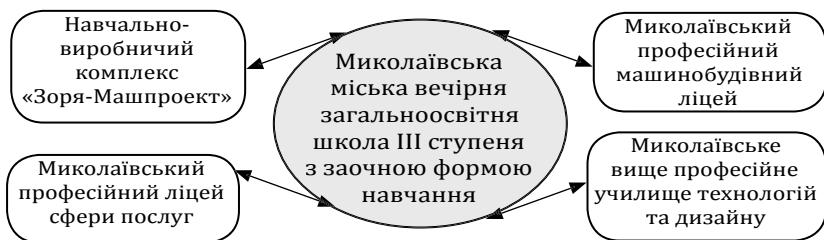

методичні скарбнички вчителів стосовно індивідуального й диференційованого навчання, інтерактивних методів, проектної та інформаційно-комунікативної технології;

- забезпечено багаторічну співпрацю МЗВШ з навчально-виробничим комплексом «Зоря-Машпроект», Миколаївським професійним машинобудівним ліцеєм, Миколаївським професійним ліцеєм сфери послуг, Миколаївським вищим професійним училищем технологій та дизайну.

Як результат: протягом 15 років стабільно здійснюється набір учнів до 10-х класів; за підтримки навчально-виробничого комплексу «Зоря-Машпроект» проводяться екскурсії, походи до музеїв та театрів, що сприяють формуванню пізнавальних інтересів учнів, підвищенню рівня їх навчальних досягнень та відвідування занять; відсутні правопорушення серед неповнолітніх; випускники школи/ліцеїв/училища вступають до вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації;

- ВСШ № 1 обслуговує Миколаївський слідчий ізолятор і Центр соціально-психологічної реабілітації дітей Миколаївської обласної ради, в яких перебувають дезадаптовані до школи неповнолітні, що схильні до всіх видів агресії. Педагогами застосовуються нестандартні, диференційовані форми й методи організації навчально-виховного процесу; визначаються групи «теплого дотику», мікрогрупи з розвитку пізнавальної та інтелектуальної сфери, корекції адиктивної та девіантної поведінки, а в слідчому ізоляторі – ще й корекції асоціальної поведінки, формування навичок відповідальної позиції та виховання законослухняних громадян держави. Результат індивідуальної копіткої роботи з кожною групою вихованців – толерантні відносини «вчитель–учні», взаємопорозуміння, позитивна динаміка навчальної діяльності. У 2014–2015 навчальному році Державний департамент пенітенціарної служби в Миколаївській області нагородив педагогічний колектив ВСШ № 1 Почесною грамотою.

Мови навчання. На задоволення освітніх потреб батьківської громадськості в навчальних закладах міста учням забезпечено право на отримання освіти рідною мовою. У 2014–2015 н. р. з числа денних загальноосвітніх навчальних закладів 55 – україномовних, 1 – перехідний, 12 – з російською мовою навчання. Українською мовою навчається 31153 учні (81,5%), російською – 7074 (18,5%). Російську мову як предмет вивчають 13478 школярів навчальних закладів, де викладання здійснюється українською мовою; факультативно – 553 учні. Забезпечено право отримати освіту рідною та державною мовами учнями вечірніх шкіл: українською мовою навчається 469 осіб, російською – 655.

Вивчення іноземних мов. У загальноосвітніх навчальних закладах створено належні умови для вивчення іноземних мов як в урочний, так і позаурочний час (факультативно або в гуртках). Учні мають можливість вивчати дві іноземні мови; обирати рівень оволодіння мовленнєвими навичками (поглиблений або базовий).

**Розподіл контингенту учнів денних загальноосвітніх закладів
за вивченням іноземних мов**

Мова	Учні, які вивчають мову як предмет	Вивчають факультативно або в гуртках	Вивчають як другу	Вивчають поглиблено
Англійська	37552	137	283	2439
Німецька	6306	77	5368	–
Французька	806	49	787	–

Профільне навчання та поглиблене вивчення окремих предметів. Одним із найважливіших напрямів модернізації освіти в Україні є перехід до профільного навчання. Навчальними закладами міста з даного напрямку досягнуто певних результатів:

- позитивні зміни в системі профільного навчання (організація та проведення конкурсних випробувань, узгодження нормативних вимог і досвіду ЗНЗ в навчальних планах, урізноманітнення варіативної складової, яку, на жаль, вкрай скорочено сьогодні);
- підвищення рівня результативності участі старшокласників у предметних конкурсах;
- високий рівень навчальних досягнень під час складання ЗНО;
- вагомий показник вступу до ВНЗ України;
- дедалі тісніші зв'язки з ВНЗ, громадськістю;
- систематична робота зі створення позитивного іміджу навчальних закладів.

Щорічно профільним навчанням та поглибленим вивченням окремих предметів охоплено понад 6,0 тис. школярів.

Рік	2013	2014
Профільне навчання	2,1 тис.	1,9 тис.
Поглиблене вивчення	4,2 тис.	4,8 тис.
Усього	6,3 тис.	6,7 тис.

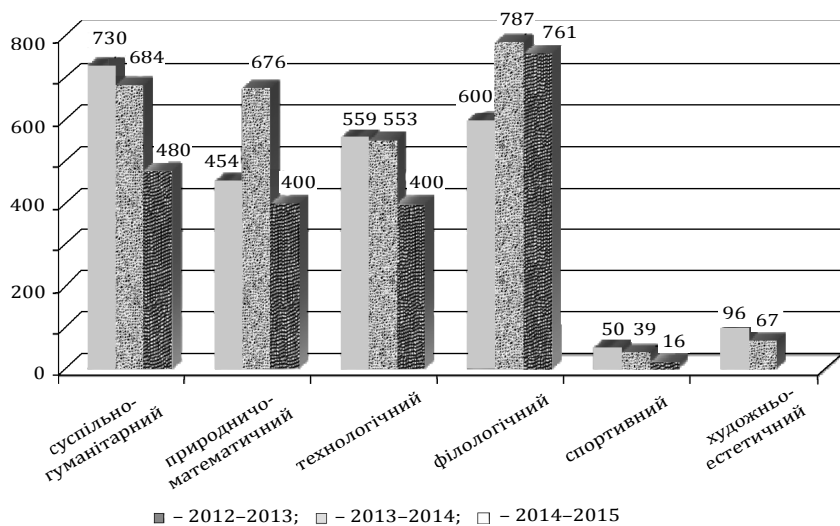
2014–2015 н. р. у Миколаєві навчання відбувалося за 35 профілями на базі чотирьох освітніх округів, 2 – віртуальних шкіл, 3 –

громадсько активних, 30 – профільних навчальних закладів. З метою забезпечення поетапного переходу старшої школи на профільне навчання перед управлінням освіти, науково-методичним центром стоїть завдання розробити алгоритм дій щодо впровадження профільного навчання на рівні освітніх округів.

Профільні дисципліни поглиблюють зміст базових загальноосвітніх предметів та міжпредметні зв'язки.

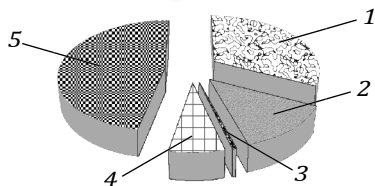
Аналіз динаміки запровадження профільного навчання в старшій школі свідчить, що мережа профільних класів філологічного напрямку залишається стабільною, але в порівнянні з минулими роками на 40% зменшилась кількість учнів, охоплених природничо-математичним напрямом, суспільно-гуманітарним – на 29%, технологічним – на 27%, а спортивний напрям впроваджується тільки в ЗОШ № 20. Художньо-естетичним напрямом на допрофільному рівні охоплено учнів профільного навчального закладу, Академії дитячої творчості, авторської школи Ганни Матвєєвої, базового навчального закладу Національної академії педагогічних наук України.

Стабільно профільними, крім ліцеїв, гімназій, муніципального колегіуму ім. В. Д. Чайки, спеціалізованої школи з поглибленим вивченням англійської мови з 1 класу № 22, є ЗНЗ № 1, 3, 11, 17, 19, 20, 28, 29, 31, 40, 42, 44, 45, 46, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56.

На жаль, тільки ЗНЗ № 28, 29, 31, 49, 46 продовжують співпрацю з Миколаївським коледжем бізнесу і права Полтавського університету економіки і торгівлі, Миколаївським професійним ліцеєм будівництва та сфери послуг, Миколаївським коледжем економіки та харчових технологій, Морехідною школою. Учні цих навчальних закладів отримують свідоцтво державного зразка професії кухаря-кондитера III розряду, оператора комп'ютерного набору, матроса-моториста, обліковця з реєстрації бухгалтерських даних, офіціанта-промоутера.

Поглибленим навчанням окремих предметів охоплено з 1 по 11 клас 4762 учні, що становить 13% від загальної кількості учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Охоплення учнів поглибленим вивченням предметів:

- 1 – Математика; 2 – Фізика; 3 – Історія; 4 – Українська мова і література;
5 – Іноземні мови

З метою пропедевтичної підготовки до організації допрофільного навчання для школярів 5–7 класів у місті працює Школа олімпійського резерву. Другий рік поспіль для учнів 5–6 класів у два етапи: заочний і очний – проводяться Інтернет-олімпіади з біології, хімії, математики, 50% учасників нагороджено дипломами I, II і III ступенів.

Забезпечується поширення й підтримка державних проєктів та програм у галузі інформаційно-комунікаційних технологій у профільних навчальних закладах, а саме: програми «Учителі в онлайні» (ЗОШ № 1, 11, 22, 40, 53, 57, 60), «Партнерство в навчанні» (ЗОШ № 1, 19, 20, 34, 40, 46, 50, гімназії № 3, 4), «Школи-новатори» (гімназії № 3, 4, муніципальний колегіум ім. В. Д. Чайки, морський ліцей ім. професора Александрова, ЗОШ № 50), проєкти «Щоденник.ua» (Перша українська гімназія ім. М. Аркаса, ліцей «Педагог», морський ліцей ім. проф. Александрова, економічний ліцей № 1,

ЗОШ № 1, 3, 19, 28, 34, 57), «Відкритий світ» (морський ліцей ім. проф. Александрова, ЗОШ № 19, 29, 50, 56, гімназія № 4, економічний ліцей № 2, муніципальний колегіум ім. В. Д. Чайки), «1 учень – 1 комп'ютер» (ЗОШ № 18).

Щорічно поповнюється банк даних передового педагогічного досвіду «Майстри профільного навчання».

Кожен навчальний заклад шукає власну модель профільного навчання, адаптовану до умов регіону, кадрових, матеріально-технічних можливостей освітньої установи. Проте в усіх одна мета: створити умови для розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, виховати конкурентоспроможну молоду людину, якій притаманні мобільність знань, критичність мислення, а найголовніше – готовність діяти.

Змінюються ціннісні орієнтири, застосовуються нові педагогічні технології, технології управління, що сприяють модернізації змісту освіти, інтенсивному розвитку та впровадженню інноваційних процесів, адекватних сучасним вимогам і потребам часу.

Методична служба міста проводить відповідну роботу щодо впровадження профільного навчання у старшій школі: проводяться заняття Школи науково-методичного супроводу профільного навчання, творчої лабораторії з питань впровадження моделей профільного навчання у ЗНЗ, семінари, бенчмаркінг-тури для методистів райметодкабінетів, методичних центрів Миколаївської області. У поточному навчальному році пройшов семінар-презентація «Інституційні моделі організації профільного навчання в загальноосвітньому навчальному закладі» із проблеми «Упровадження інноваційних форм організації навчально-виховної роботи в системі профільного освітнього простору старшокласників» на базі Миколаївської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 20, яка входить до освітнього округу «Правова освіта регіону» і є Школою життєтворчості. Це – інноваційний багатопрофільний навчальний заклад, який ставить за мету виховати компетентного громадянина, духовно багату мовну особистість, фізично здорову, орієнтовану на навчання у виші за обраним профілем. Директор школи О. В. Бакаляр посіла призове II місце у Всеукраїнському конкурсі «Школа XXI століття» в номінації «Школа сучасних освітніх технологій» з теми «Створення цілісного профільного простору». Формування

соціально адаптованої та професійно обізнаної особистості здійснюється через організацію пізнавальної, творчої та громадської діяльності учнів. Для забезпечення задоволення пізнавальних потреб учнів педагогічний колектив упроваджує інноваційні технології виховання: проектну діяльність, клубну роботу, флешмоб, КТС, пошукову роботу, волонтерство.

Система проектів, спрямованих на профорієнтацію учнів, називається медіахолдингом «Двадцятка», що містить прес-центр, веб-дизайн, піар-агентство, відео-продакшн-центр, фотостудію, Інтернет-портал, відділ зв'язку, ТВ-центр, арт-центр, «Профорієнтир на екскурс-тур» (*шкільний суднобудівний завод № 20 – єдиний у місті*). Центри різні, але об'єднані однією метою – розширити знання щодо різноманіття професій та набуття первинного досвіду в різних сферах діяльності.

З унікальним досвідом роботи ознайомилися не тільки методи області, а й заступники директорів навчальних закладів міста, куратори профільного навчання.

З метою поглиблення знань заступників директорів з навчально-виховної роботи щодо ефективних факторів забезпечення якісного профільного навчання, пропагування досвіду роботи педагогічного колективу навчального закладу з теми «Впровадження сучасних педагогічних технологій у навчально-виховний процес у допрофільних і профільних класах», на базі економічного ліцею № 1 пройшов семінар «Сучасні педагогічні технології в профільній школі». Заступники директорів поповнили знання щодо сутності педагогічних технологій у профільній школі, а відвідавши відкриті уроки, відзначили роль сучасних педагогічних технологій у формуванні професійних компетентностей ліцеїстів.

На базі загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 1 ім. Олега Ольжича для заступників директорів з навчально-виховної роботи, кураторів профільного навчання відбувся семінар «Модернізація змісту, форм і методів управлінської діяльності в умовах освітніх змін». Учасники методичного заходу занурилися в арсенал новітніх форм і методів управлінської діяльності, ознайомилися з можливостями практичної реалізації міжнародного партнерства як важливої складової у формуванні ключових компетентностей старшокласників, розвитку їхніх інтелектуальних, творчих якостей, соціалізації

й мобільності всіх учасників навчально-виховного процесу. У найкращих європейських традиціях впроваджено обов'язкове стажування вчителів у країні, мова якої вивчається. Є «вільна вчительська зона», де створені всі умови як для відпочинку, так і для ефективної роботи вчителя з Інтернет-ресурсами, фаховими журналами та різноманітною оргтехнікою, необхідною для самостійного друку методичних розробок. Зазначені навчальні заклади поповняють скарбничку «Майстрів профільного навчання» в 2015–2016 н. р.

Інноваційний характер сучасної профільної освіти характеризує ідеї, які потребують розробки та реалізації на всіх рівнях, а це:

- наскрізна профільна освіта, що означає моделювання загальнопредметної та профільної освіти на кожному етапі загальної середньої освіти (початкової, основної, старшої) з позиції характеристики змісту освіти, пріоритетів, цінностей, ключових особливостей, ступеня, критеріїв оцінки підсумкових результатів;
- соціально обумовлені принципи відбору змісту освіти – інформаційної ємності та соціальної ефективності;
- реалізація змісту освіти на підставі проектно-технологічного підходу, що інтегрує всі види діяльності людини – від появи творчого задуму до реалізації готового продукту;
- зміна пріоритетних форм організації навчально-виховного процесу;
- формування компетентності професійної спрямованості випускника профільного класу;
- наявність інноваційних рішень щодо визначення змісту профільної освіти та навчальних результатів;
- ефективність запровадження різних моделей профільного навчання;
- створення освітніх округів як організаційно-методичних структур профільного навчання.

З метою активізації та підвищення ефективності процесу впровадження профільного навчання однією зі складових навчально-виховної діяльності є створення умов для формування в учнів ціннісного ставлення до держави й суспільства (виходячи з Державної програми «Основні орієнтири виховання учнів 1–11-х класів»), гро-

мадянської компетентності, патріотизму, національної ідентичності через розвиток міжнародного шкільного партнерства.

І саме наші майстри профільного навчання першими проявили зацікавленість у цьому виді діяльності: формують полікультурну компетентність і відчуття європейської єдності через міжнародне соціальне партнерство. Межі його з кожним роком розширюються.

Міжнародна співпраця. Педагогами міста накопичено вагомий досвід роботи щодо взаємодії з освітянами Польщі, Німеччини, Румунії, Туреччини, Британії, Болгарії, США, Об'єднаних Арабських Еміратів, Ізраїлю, Молдови.

У 2014–2015 навчальному році розширилась географія шкіл, що уклали угоди про співпрацю з освітніми установами Польщі: гімназія № 2 (Міжнародна освітня програма «Євростудент»), гімназія № 3 (Академія бізнесу в Домброві Гурнічей), ЗОШ № 57 імені Тараса Григоровича Шевченка (Фундація Центрально-Європейська Академія навчання та сертифікації м. Бидгощ), СШ № 22 (гімназія гміни (округу) Бжезніца), СШМіПР і муніципальний академічний коледж (Громадська академія наук, м. Варшава). Проведено спільні заходи за участю учнів і педагогів: дистанційна олімпіада з польського краєзнавства, онлайн-конференції, сплановано літні та зимові мовні школи; додаткове навчання, стажування педагогів, навчання випускників закладу у ВНЗ Польщі за Міжнародною програмою «Євростудент».

Під час онлайн зустрічі «Традиції та звичаї народів» знайшли собі міжнародних партнерів вихованці та педагоги ЗОШ № 7, які готуються до підписання тристоронньої угоди з Училищем Св. Кирила та Мефодія м. Бургас (Болгарія) та Нездільною школою м. Париж (Франція).

Налагоджуються дружні стосунки з Литовською Республікою. Відповідно до запрошення Онуте Жукене, директора Міжнародного фестивалю молодих виконавців «Kaunas Talent», та Витаутаса Жукаса, композитора, арт-директора фестивалю, у жовтні 2014 року керівник та солістка «Зразкового художнього колективу» вокального об'єднання «Відлуння» Центру позашкільної роботи Корабельного району Шевченко Адріана взяла участь у Міжнародному фестивалі молодих виконавців «Kaunas Talent – 2014» (м. Каунас). У конкурсі брали участь більше 100 юних талантів з усього світу в номінаціях «Вокалісти», «Вокальні колективи», «Хори». Шевченко Адріана виборола I місце в номінації «Естрадний вокал» (категорія 20+).

У Будинку вчителя діє Миколаївська Асоціація корейців, Миколаївське обласне товариство поляків та німецьке товариство «Вігдергебург» за сприяння Ради національних товариств Миколаївської області з питань культурно-просвітницьких й освітніх заходів. На базі Будинку творчості дітей та юнацтва Ленінського району – Євроклуб «Діалог», який має свою сторінку в газеті Миколаївської міської ради національних товариств «Вісник національностей»; працює ток-шоу «Гість клубу» та функціонує гурток з вивчення польської мови.

Статистика відвідування офіційного сайту управління освіти Миколаївської міської ради представниками більше як 20 країн світу свідчить, що здобутками і напрацюваннями освітян міста цікавляться закордонні партнери, вони визнають її якість.

З 90-х років XX століття розвивається міжнародне шкільне партнерство й зміцнюються дружні зв'язки ЗОШ № 1 імені О. Ольжича, економічного ліцею № 2, СЗОШ № 22, гімназії № 2, спеціалізованої

школи мистецтв та прикладних ремесел «Академія дитячої творчості» з навчальними закладами країн Європи у формі постійних контактів і щорічних поїздок-обмінів між навчальними закладами з розвитку взаєморозуміння, підвищення мотивації до вивчення іноземної мови, толерантного ставлення до культури народів інших країн.

Заслугує на увагу досвід роботи ЗОШ № 1 ім. О. Ольжича (директор Матіюк М. Г.) щодо співпраці з Німеччиною, Польщею, Румунією, Туреччиною тощо. Зміцнюються дружні зв'язки ЗОШ № 1 з Ельзензее-гімназією (м. Квікборн із землі Шлезвіг-Гольштайн, ФРН). У 2014 році партнерству виповнилося вже 15 років. За весь цей час понад 220 українських школярів відвідали Німеччину, а, відповідно, стільки ж німецьких дітей ознайомилися із нашою державою, містом, школою, родинами учнів. Навчальний заклад – єдиний в області – входить до складу 24 шкіл України, що мають статус DSD-школи. Випускникам школи вручаються сертифікати про досконале володіння німецькою мовою на стадії найвищих вимог рівня C-1. Всі ці учні були номіновані на отримання стипендії на безкоштовну освіту в Німеччині: з 2008 до 2014 рр. сертифікати отримали 29 школярів. Учні спеціалізованої школи мистецтв і прикладних ремесел також успішно склали DSD-іспит.

Діяльність шкільного театального колективу «Ольжичеві таврійці», який є дипломантом румунського міжнародного фестивалю театральних колективів «Оплески», також сприяє популяризації німецької мови.

Учні ЗОШ № 1, 45, СЗОШ № 22 з часу підписання договору з Польщею неодноразово приймали польських друзів у себе на українській землі та відвідали Польщу. З метою вивчення та поширення традицій, культури, історії українського та польського народів були проведені майстер-класи на теми: «Взаємовідносини українців і поляків», «Наша спільна історична спадщина», «Вармія і Мазури: слід в історії»; зустрічі з представниками учнівського

самоврядування, тренінги «У колі друзів», спортивні змагання «Ігри майбутнього».

Делегації ЗОШ № 1, гімназій № 2, 4, 41, економічних ліцеїв № 1, 2, Академії дитячої творчості, до складу яких входять учні старших класів, беруть участь у турах по Європі та відвідують Німеччину, Бельгію, Об'єднане Королівство Великобританії, Францію, Австралію та інші країни.

На міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2014» гідно представили себе освітяни нашого міста. У номінації «Діяльність навчальних закладів з розвитку міжнародної співпраці» отримали золоті медалі колективи ЗОШ № 1 імені Олега Ольжича, СЗОШ № 22 з поглибленим вивченням англійської мови з 1 класу; Першої української гімназії ім. Миколи Аркаса.

У рамках комплексно-цільового проекту «Юний лінгвіст – 22» (СЗОШ № 22), одним із завдань якого є налагодження та підтримка зв'язків між навчальними закладами Європи та світу, здійснюється співпраця з навчальними закладами Польщі; створено Євроклуб, заняття якого готують учнів до

навчання в країнах Європи, спілкування з однолітками шляхом листування, відвідування зарубіжних країн. Учні СЗОШ № 22 в 2014 р. посіли I місце в Міжнародному проекті «Музика єднає людей».

За підтримки Британської фундації «Шлях у майбутнє» в СЗОШ № 22, гімназіях № 2, 41 проведено відеоконференції з навчальними закладами Болгарії, США, Канади, Пакистану, Арабських Еміратів. Навчальні заклади співпрацюють з Корпусом Миру США в Україні (Програма обміну майбутніх

лідерів FLEX, волонтери Корпусу Миру США, програми обміну для вчителів). Тісною є співпраця школи № 1, СЗОШ № 22, гімназії № 2 з Гете-Інститутом: участь у конференціях у м. Києві, проведення тижневого семінару на базі школи ім. О. Ольжича для учителів німецької мови області. Ці ЗНЗ підтримують дружні стосунки зі Спілкою Альянс Франсе (Франція), беруть участь у Програмі обміну з учителями та учнями Британії.

З 2012 р. колектив Першої української гімназії ім. М. Аркаса залучений до участі в Міжнародному освітньому проекті Британської ради в Україні «Навчаємось разом», а з 2013 р. – до Міжнародної програми ЄС «e Twinning плюс». Обмінюється делегаціями з ліцеєм Жака Амйо в місті Осері, Бургундія (Франція), співпрацює з гімназією в м. Бидліні Малопольського воєводства (Польща). Учні Першої української гімназії ім. М. Аркаса – переможці проекту Британської Ради «Навчаємось разом», що дозволяє підняти мотивацію учнів до навчання й забезпечувати належний рейтинг закладу та вибудовувати стабільні, міцні партнерські стосунки з навчальними закладами ближнього та дальнього зарубіжжя.

Задоволення потреб національних меншин. У ЗОШ № 16 мікрорайону Тернівка, де компактно проживають представники болгарської національності, здійснюється систематична робота, спрямована на підтримку та популяризацію болгарської мови, яка з 1989 року вивчається факультативно. Візитівкою школи і бажаним гостем на багатьох міських та обласних заходах є гурток «Родолюбіє» (керівник – Яно К. С.).

В інтеграції навчально-виховних закладів до європейського освітнього простору особлива увага приділяється шкільним євроклубам.

Забезпечуючи реалізацію етнонаціональної політики, спільних культурно-просвітницьких заходів, програм та проєктів, у 2015 році на базі ЗОШ № 10 функціонує Центр азербайджанської культури і мови, ЗОШ № 43 – Центр російської культури, ЗОШ № 45 – Центр інтернаціональної дружби «По країнах та континентах».

Триває співпраця навчальних закладів міста з Миколаївською обласною радою національних товариств (Каймаразов М. Д.): у СШ № 22, муніципальному колегіумі ім. В. Д. Чайки активно діють інформаційно-аналітичні та культурно-освітні центри.

Впровадження ІКТ. В умовах широкого й інтенсивного розповсюдження мережових технологій процес неперервної і систематичної самоосвітньої діяльності стає доступнішим для кожного педагога.

Проблема вдосконалення інформаційної компетентності є актуальною для керівників навчальних закладів. Науково-методичний центр стимулює заступників директорів з НВР до участі у проєкті «Школа лідерів», завданнями якого є залучення якнайширшої спільноти заступників директорів з НВР до участі у створенні медіаосвітнього простору, розширення спектру методичних послуг за допомогою інформаційних ресурсів, заохочення до самоосвітньої діяльності через мережу Інтернет, інформаційна підтримка кращого досвіду управлінської діяльності.

З метою реалізації завдань проєкту, підвищення правової компетентності керівників та за ініціатииви НМЦ в рамках Всеукраїнського соціального проєкту «ІКТ – освітянам!» під керівництвом спеціалістів організаційного комітету напряму «МЦФЕР: Освіта»

Цифрового видавництва МЦФЕР (Міжнародний центр фінансово-економічного розвитку) для керівників і заступників керівників загальноосвітніх навчальних закладів проведено практикуми з тем: «Робота з експертно-правовими системами «Expertus: Школа», КОЗА-ДИСКом «Шаблони документів закладу освіти», «Робота з КОЗА-ДИСКом «Шаблони і розробки для завучів школи» та іншими професійними інформаційними ресурсами.

З метою задоволення потреб заступників директорів з НВР щодо оволодіння сучасними інформаційними технологіями методистами з інформаційних технологій науково-методичного центру проведено практичне заняття з теми «Хмарні технології в управлінні навчальним закладом».

Спеціалістами науково-методичного центру вирішується проблема дієвої фахової підтримки педагогів. Активна участь учителів історії у функціонуванні мережевої педагогічної спільноти дає їм можливість активно й постійно спілкуватися з колегами, обмінюватися даними, підвищувати свій рівень професійної компетентності. З метою стимулювання прискореного використання вчителями історії інформаційно-комунікаційних технологій у процесі власної професійної діяльності створено проект «Мережева педагогічна спільнота вчителів історії м. Миколаїв», координаторами якого є вчителі історії Миколаївського морського ліцею і загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 35.

Відділом практичної психології та соціальної роботи науково-методичного центру з метою професійного спілкування, обміну досвідом та інформацією створено віртуальну SMART лабораторію спільноти практичних психологів та соціальних педагогів навчальних закладів міста у соціальній мережі фейсбук.

З метою підготовки медіакомпетентного учителя української мови і літератури, здатного самостійно орієнтуватися в сучасному інформаційному потоці, спроможного ефективно реагувати на сучасні комунікаційні виклики, було проведено майстер-клас учителя-методиста Миколаївського економічного ліцею № 2 Ганни Новицької «Формування особистісної медіакультури на уроках української мови і літератури». Учасникам заходу були запропоновані моделі практичної медіакультури та медіаграмотності, які можуть бути імплементовані в діяльність учителів. Слухачі здобули навички з аналізу медіатекстів, перевірки достовірності інформації.

Учителі початкових класів міста активно створюють власні віртуальні сторінки, що дає змогу учням та їх батькам у разі відсутності дитини на уроках отримувати вичерпну інформацію щодо розглянутого на уроці матеріалу.

Проте проблемою у навчальних закладах залишається підключення до мережі Інтернет і недостатня кількість комп'ютерних

комплексів, необхідних для сучасного оснащення навчально-виховного процесу, що є стримуючим фактором в удосконаленні ІК-компетенції педагогів.

Еліта міста – золоті та срібні медалісти. У 2015 році нагороджено золотими медалями 89 учнів, срібними – 62, що на 1,5% більше минулорічного показника. Такі результати свідчать про систему роботи педагогічних колективів ЗОШ № 1, 3, 7, 11, 17, 18, 19, 20, 24, 28, 34, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 50, 51, 57, 56, 60, 61, СШ № 22, СШМіПР, муніципального коледжу, гімназій № 2, 3, 4, 41, економічного ліцею № 1, морського ліцею, ліцею «Педагог», Першої української гімназії, муніципального колегіуму стосовно підтримки інтелектуально обдарованих дітей, створення умов для розвитку їх здібностей, інтелектуального й творчого потенціалу.

Про підсумки роботи над впровадженням нових державних стандартів у 2014–2015 н. р.

З метою планової системної якісної підготовки освітян навчальних закладів до роботи в умовах поступового впровадження нових державних стандартів науково-методичним центром здійснено нормативно-правове, організаційне та науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу в 3-х, 6-х, пропедевтично – в 4-х, 7-х класах, враховано запити та потреби окремо взятих категорій педагогічних працівників, вимоги часу та потреби суспільства. Матеріали проведених заходів, а також досвід роботи вчителів-новаторів висвітлені на сайті науково-методичного центру, у фахових виданнях, за підсумками методичної роботи з педкадрами випущено збірки, методичні посібники і рекомендації.

За сприяння НМЦ організовано зустрічі з авторами шкільних підручників і програм, які допомогли педагогам усвідомити стратегію сучасної освіти і спланувати шляхи реалізації основних напрямків оновлення змісту навчальних галузей; продовжено співпрацю з науковими та громадськими організаціями, науково-педагогічною бібліотекою, що сприяє участі педагогів у проектах, науково-практичних семінарах і конференціях, у кінцевому результаті – поліпшенню якості освіти. Проведено ряд тренінгів під керівництвом організаторів Міжнародного рамочного пілотного соціально-педагогічного проекту «Освіта XXI століття: зміни в контексті розвитку інформаційного суспільства» з метою опанування сучасних підходів до проектування і планування роботи освітніх закладів, технологій ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти, формування навичок спілкування та управління конфліктними ситуаціями; в рамках Всеукраїнського соціального проекту «ІКТ – освітянам!» – під керівництвом спеціалістів організаційного комітету напряму «МЦФЕР: Освіта» Цифрового видавництва Міжнародного центру фінансово-економічного розвитку з метою підвищення інформаційної та правової культури керівників загальноосвітніх навчальних закладів. На занятті школи управлінської майстерності директорів ЗНЗ «Компетентісно діяльнісна стратегія в управлінні педагогічним процесом у контексті реалізації Державних стандартів: проблеми та шляхи вирішення» (на базі гімназії № 3) розглядались питання компетентісно орієнтованого навчального середовища як цілісної системи, створення індивідуальної траєкторії розвитку учнів та вчителів. Заступники директорів були учасниками управлінського практикуму за участю наукових співробітників МОІППО «Моделювання сучасного уроку за змістовими лініями і компетенціями», на якому акцентовано увагу на організації компетентісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого підходів у навчанні школярів відповідно до вимог нового державного стандарту. Питанням удосконалення управлінської

компетентності були присвячені інструктивно-методичний семінар «Навчально-методичний супровід викладання фізичної культури» та консультації «Організація навчально-виховного процесу у початкових класах у 2014–2015 навчальному році», «Особливості викладання біології в 6 класі за новою програмою відповідно до вимог Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти».

До реалізації завдань щодо впровадження нового Державного стандарту активно залучалися досвідчені вчителі: члени творчих лабораторій, керівники шкільних методичних об'єднань, учасники міських проєктів. Члени творчої лабораторії розвитку початкової освіти «Дослідник» створили презентації оновлених програм. Свої творчі надбання вони презентували на засіданні міського методичного об'єднання вчителів початкових класів, на семінарах-практикумах для вчителів, які будуть на наступний рік працювати в 4 класі. Членами творчої групи «Здоров'ятко» вивчено нові мето-

дики здоров'язбереження і презентовано на семінарах-практикумах, які проводилися в ЗОШ № 10, 45, НВК «Чайка». Творча група «Перші кроки» стала активним пропагандистом досвіду ЗОШ № 17, ММК щодо поєднання навчально-пізнавальної та оздоровчо-рухової діяльності учнів. З метою оволодіння основами знань та методиками викладання нових навчальних дисциплін працювали проблемні групи «Викладання природознавства», «Викладання суспільствознавства».

Протягом навчального року під керівництвом кандидата педагогічних наук, доцента В. І. Шуляра вчителі старших класів працювали в авторській професійно-фаховій студії «Компетентнісно-діяльнісна стратегія сучасного уроку української літератури» (у відповідності до засад Державного стандарту освіти галузі «Мови і літератури»), основна мета роботи якої – формування професійно-методичної компетентності вчителя української літератури; набуття ним досвіду в освоєнні нових науково-теоретичних занять, норм і компетентностей за визначеною проблемою або навчальними технологіями.

Творча група вчителів російської мови і світової літератури «Готуємося до викладання за новими Державними стандартами» розробила посібник на допомогу вчителям щодо активізації пізнавальної діяльності учнів, формування вмінь та навичок практичного характеру. За два роки впровадження новітніх Державних стандартів 18 учителів світової літератури і російської мови висвітлили власний досвід на шпальтах журналу «Зарубіжна література в школах України».

Учителі географії обговорили питання: «Нові підходи до вивчення географії у 7 класі за новим державним стандартом», «Перехід на новий зміст освіти з природознавства відповідно до нового державного стандарту», «Забезпечення якісного переходу на новий зміст географічної освіти засобами використання інноваційних технологій». Підсумком дворічної роботи членів творчої майстерні «Конструювання уроків географії у 6–7-х класах в контексті впровадження нового державного стандарту» є практичні рекомендації, укладені у збірку.

Творчими групами вчителів хімії та біології підготовлено збірники з технологічними картами, календарним плануванням та розробками конспектів уроків з біології (6–7 класи), хімії (7 клас) у відповідності з вимогами нових програм з предметів. Методичні матеріали з хімії надруковано у журналі «Хімія» видавничої групи «Основа».

Учителі міста взяли участь у роботі Літньої школи освітян України, III Міжнародної та VIII Всеукраїнської школи методичного досвіду з проблем художньо-естетичної освіти та виховання учнів «Реалізація компетентнісного підходу на уроках музичного та образотворчого мистецтва, інтегрованих курсів «Мистецтво», «Художня культура», обласного методичного активу з проблеми «Шляхи реалізації змістових ліній освітньої галузі «Мистецтво» державних стандартів освіти».

З досвіду роботи щодо впровадження нових державних стандартів у 3-х, 6-х класах (схвалено колегією управління освіти)

- діяльність дискусійного клубу та творчої лабораторії «Впровадження нових державних стандартів», розробка рекомендацій для педагогів і учнів щодо формування мотивації та загальнонавчальних умінь і навичок (ЗОШ № 52);

- розробка пам'яток і порад для вчителів різних предметів з організації навчально-виховного процесу в 5-х, 6-х класах (ЗОШ № 7);
- вивчення досвіду роботи вчителів початкової школи за новими державними стандартами; системна копітка робота вчителя біології (Дибченко В. І.) щодо поєднання електронних і друкованих носіїв навчального призначення (ЗОШ № 29);
- на сайтах шкіл створено сторінки з порадами для батьків (ЗОШ № 7), тематичні розділи «Нові стандарти – нова школа» (ЗОШ № 29, 52).

Результативність проведеної роботи щодо впровадження нових державних стандартів: учні 3-х, 6-х класів в основному засвоїли навчальний матеріал з нововведених предметів на високому («Я у світі» (3 клас) – 80%; інформатика (6 клас) – 73%; біологія – 52%) та достатньому (географія – 46%) рівнях.

Результати ДПА учнів 4-х класів у 2014–2015 н. р.

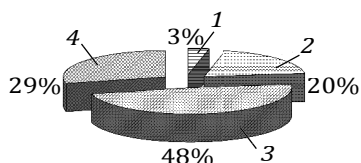
Спеціалістами управління освіти було здійснено аналіз результатів навчальних досягнень учнів-випускників загальноосвітніх навчальних закладів міста та встановлено наступне.

Підсумки ДПА учнів 4-х класів з української мови, математики, читання (за інформацією навчальних закладів) свідчать, що вчителі навчальних закладів міста в основному забезпечують виконання Державного стандарту початкової загальної освіти, достатній рівень підготовки учнів для продовження навчання в школі II ступеня та формування життєвої компетентності молодших школярів. Відповідно до Державного стандарту початкової освіти здійснюються особистісно зорієнтований і компетентнісний підходи, що зумовлює чітке визначення результативної складової засвоєння змісту початкової загальної освіти дітьми. Протягом навчання у початковій школі більшість учнів оволоділи ключовими компетентностями, які передбачають їх особистісно-соціальний та інтелектуальний розвиток, формуються на міжпредметній основі та є інтегрованим результатом предметних і міжпредметних компетенцій.

Серед учнів 4-х класів, які складали ДПА, було 38 дітей, тимчасово переміщених з Луганської, Донецької областей, та 17 – з АРК. Усього дана категорія дітей складає 55 учнів (2%).

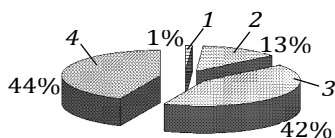

Предмети	Початковий рівень	Середній рівень	Достатній рівень	Високий рівень	Якість
Укр. мова	3%	20%	48%	29%	77%
Укр. читання	1%	13%	42%	44%	86%
Математика	4%	20%	39%	37%	74%

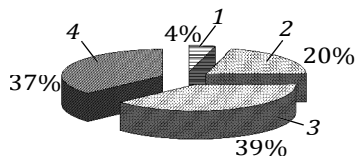
Результати ДПА учнів 4-х класів ЗНЗ м. Миколаїв з української мови у 2014–2015 н. р.:

1 – початковий рівень; 2 – середній рівень; 3 – достатній рівень; 4 – високий рівень

Результати ДПА учнів 4-х класів ЗНЗ м. Миколаїв з української мови (читання) у 2014–2015 н. р.:

1 – початковий рівень; 2 – середній рівень; 3 – достатній рівень; 4 – високий рівень

Результати ДПА учнів 4-х класів ЗНЗ м. Миколаїв з математики у 2014–2015 н. р.:

1 – початковий рівень; 2 – середній рівень; 3 – достатній рівень; 4 – високий рівень

У 2014–2015 н. р. від 74% до 86% дітей на достатньому та високому рівнях засвоїли програмовий матеріал із зазначених предметів, у минулому 2013–2014 н. р. – від 80% до 89%.

Від 1% до 4% учнів показали початковий рівень навчальних досягнень з предметів ДПА, в минулому навчальному році – від 1% до 3%. Це свідчить про

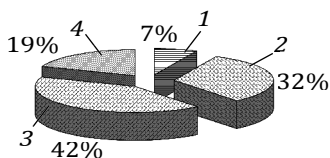
недостатню педагогічну увагу до окремих учнів, застосування не-ефективних форм і методів індивідуальної роботи з цією категорією школярів, не повною мірою створюються умови для розвитку у школярів здатності емоційно реагувати на зміст прочитаного твору з використанням власних оцінних суджень та мовленнєвих засобів на уроках читання, про наявність логопедичних вад у мовленні дітей та відсутність системного контролю з боку батьків за підготовкою дітьми домашніх завдань. Недоліки з математики обумовлені

рівнем сформованості логічного міркування, інтелекту, пам'яті дітей.

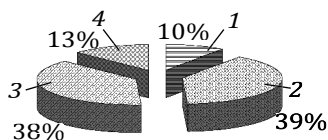
Результати ДПА в 9-х класах

У 2014–2015 н. р. в основній школі державна підсумкова атестація проводилась з української мови, математики та предмета за вибором навчального закладу.

Результати ДПА випускників
9-х класів ЗНЗ м. Миколаїв з
української мови у 2014–2015 н. р.:

1 – початковий рівень; 2 – середній
рівень; 3 – достатній рівень; 4 – висо-
кий рівень

Результати ДПА випускників
9-х класів ЗНЗ м. Миколаїв
з математики у 2014–2015 н. р.:

1 – початковий рівень; 2 – середній
рівень; 3 – достатній рівень; 4 – висо-
кий рівень

У порівнянні з 2013–2014 н. р. якісний показник з української мови залишився майже незмінним (61% проти 60%), з математики знизився на 3% (51% проти 54%).

Як предмет за вибором англійську мову обрав 21 загальноосвітній навчальний заклад з денною формою навчання (33,3% від загальної кількості), географію або біологію – по 14 (22,2%), російську мову – 12 (19%), історію України, правознавство – по 6 (9,5%), українську літературу або фізику – 5 (7,9%) та 4 (6,3%), відповідно, світову літературу – 2 (3,2%), художню культуру або німецьку мову – по 1 (1,6%).

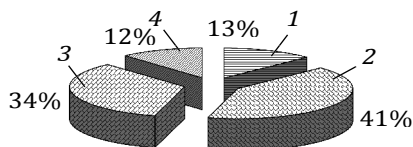
Результати державної підсумкової атестації з предметів за вибором показали належний рівень підготовки випускників основної школи з обраних предметів та професійний підхід учителів до складання завдань. Сталими залишаються протягом 3-х останніх навчальних років якісні показники з більшості предметів, крім світової літератури та художньої культури, що пов'язано з різними коливаннями кількості учнів, які здавали ДПА з цих предметів.

Результати навчальних досягнень випускників 9-х класів за вибором:

▨ – 2013-2014 н. р. □ – 2014-2015 н. р.

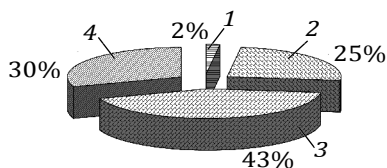
Результати ДПА в 11-х класах у 2014-2015 н. р.

Результати ДПА з української мови випускників
11-х класів ЗНЗ м. Николаїв у 2014-2015 н. р.:

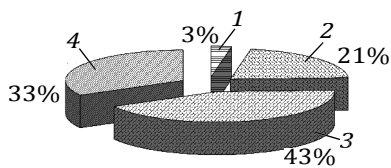
1 – початковий рівень; 2 – середній рівень; 3 – достатній рівень;
4 – високий рівень

Результати ДПА з математики випускників 11-х класів ЗНЗ м. Миколаїв у 2014–2015 н. р.:

1 – початковий рівень; 2 – середній рівень; 3 – достатній рівень; 4 – високий рівень

Результати ДПА з Історії України випускників 11-х класів ЗНЗ м. Миколаїв у 2014–2015 н. р.:

1 – початковий рівень; 2 – середній рівень; 3 – достатній рівень; 4 – високий рівень

Результати ДПА в школі III ступеня свідчать про те, що 46% випускників шкіл мають достатній та високий рівні навченості з державної мови, 77% – з математики, 76% – з історії України.

У 2014–2015 н. р. результати ДПА з української мови, яка була проведена в формі ЗНО, мають значну розбіжність з результатами навчальних досягнень за 2013–2014 н. р.: початковий рівень у 2014–2015 н. р. становить 13%, у 2013–2014 н. р. – 2%, високий – 12% та 33%, відповідно. Разом з тим, за інформацією УЦОЯО, високий рівень навчальних досягнень державної підсумкової атестації з української мови по Україні показали всього 11% випускників шкіл, а 19% – отримали оцінки початкового рівня. Отже, показники випускників шкіл міста є кращими за середні по Україні.

Результати ЗНО з української мови, за інформацією навчальних закладів, показали, що багато випускників не можуть письмово висловлювати свою думку, це потребує додаткової уваги з боку вчителів української мови та літератури. Також сучасною проблемою в умовах нестабільної соціальної ситуації суспільства залишається здійснення контролю з боку батьків за результатами навчальних досягнень учнів, байдужість окремої категорії учнів до їх самореалізації в майбутньому.

Кількість оцінок початкового рівня з математики зменшилася на 1% у порівнянні з минулим навчальним роком, з історії України – зросла на 2%.

Серед випускників 11-х класів було 24 дитини, які тимчасово переміщені з Луганської, Донецької областей та 5 – з АРК. Усього з загальноосвітніх навчальних закладів м. Миколаїв випущено 29 (1%) дітей даної категорії.

Результати державної підсумкової атестації в 11-х класах з предметів за вибором показали, що покращились навчальні досягнення учнів з інформатики, географії, хімії, технологій, англійської мови, німецької мови, декоративно-прикладного мистецтва (від 2% до 23%). Сталими залишаються протягом 3-х останніх навчальних років якісні показники зі всесвітньої історії, фізичної культури, астрономії. Знизився відсоток якості з української літератури (на 9%), біології (на 11%), світової літератури (на 13%), фізики (на 16%), людини і світу (на 19%), економіки та російської мови (на 25%), французької мови (на 33%).

Результати навчальних досягнень випускників 11-х класів за вибором:

– 2013–2014 н. р.

– 2014–2015 н. р.

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ – ОСНОВА ТВОРЧОСТІ, ІНІЦІАТИВИ Й СПІВПРАЦІ ВСІХ СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ

*Показник якості управління – звичайні
люди, що роблять незвичайні речі.*

Пітер Друкер

Суспільні та економічні зміни в Україні потребують оперативного аналізу оточуючого середовища, внутрішньої ситуації, встановлення системних зв'язків між факторами, явищами, бачення перспективи розвитку, відповідальності за прийняття відповідних рішень. Пошук ефективних механізмів управління закладами освіти є основним напрямком реалізації державної політики в галузі освіти.

Позитивним прикладом публічного управління, спрямованого на отримання результату, є досвід роботи управління освіти Миколаївської міської ради під керівництвом Деркач Г. І. (відзначена Грамотою Верховної Ради України) та досвід підпорядкованих на-

вчальних закладів м. Миколаїв. Для вирішення освітніх завдань управлінням освіти здійснюється ряд координаційних заходів щодо інтеграції освіти, науки й культури в глобальний культурний, освітній, науково-технічний інформаційний простір; реалізуються в рамках міжнародних договорів України спільні проекти, результа-

тивність яких сприяє розвитку партнерських відносин у контексті розбудови інформаційного суспільства відповідно до Декларації тисячоліття Організації Об'єднаних Націй.

Сьогодні в світі відбувається перетин і взаємовплив управлінських структур різних країн, їхнє зближення. Так, узявши за основу

одну з моделей системи управління освітнім процесом (як правило, англійську, німецьку, польську або французьку), адаптуючи її відповідно до історичних, національних, ментальних чинників України, можливим стає зближення національних систем управління. Безперечно, на процес створення вітчизняної української моделі системи управління освітнім процесом значний вплив надає зарубіжний досвід.

З метою ознайомлення з досвідом реформування системи освіти в Польщі миколаївська делегація у складі методистів Миколаївського науково-методичного центру Цуркан Л. В., Майборода Л. М. та директорів загальноосвітніх навчальних закладів № 25 Піляєвої А. І., № 27 Гайнуліної О. М., № 36 Олійникової С. П. відвідала сусідню державу. Війт селища Синиця Вжона Лешек Проскура організував круглий стіл за участю педагогічних колективів гімназії, школи-інтернату, аграрного ліцею та української делегації, на якому присутні мали змогу ознайомитися зі шкільною інфраструктурою даного населеного пункту, планами та підручниками, системою професійного вдосконалення, заохочення вчителів.

На запрошення керівника Міжнародної освітянської програми EUROSTUDENT за співпраці з Громадською Академією наук (Польща) делегація від освітньої галузі м. Миколаїв у складі начальника управління освіти Деркач Г. І., директора спеціалізованої школи І–ІІІ ступенів мистецтв і прикладних ремесел експериментального навчального закладу всеукраїнського рівня «Академія дитячої творчості» Матвеевої Г. Д. взяли участь у IV Міжнародному З'їзді Директорів шкіл 2015. Учасники програми ознайомилися з системою освіти Польщі, взяли участь у

конференції та форумі, які проводилися в межах програми візиту. Позитивне враження на закордонних колег справив виступ Деркач Г. І. про досвід роботи освітньої галузі м. Миколаїв. Підписання тристороннього договору про співробітництво між спеціалізованою школою І–ІІІ ступенів мистецтв і прикладних ремесел експериментального навчального закладу всеукраїнського рівня «Академії дитячої творчості», муніципальним академічним коледжем, представниками міжнародного освітнього проекту «Наука PL» стало наступним кроком інтеграції освітнього простору м. Миколаїв з європейським. Учні спеціалізованої школи І–ІІІ ступенів мистецтв

і прикладних ремесел експериментального навчального закладу всеукраїнського рівня «Академія дитячої творчості» та студенти муніципального академічного коледжу матимуть змогу отримати консультації з питань працевлаштування в європейських країнах, стати слухачами курсів польської

мови, здійснити освітні тури до Польщі, взяти участь в освітньо-культурно-творчих програмах (практиках та стажуваннях) на базі таборів для студентів і школярів.

Кожна школа нашого міста особлива, відрізняється одна від одної тим, що має певні умови, можливості, відповідає на потреби, замовлення конкретних батьків і школярів. Директори навчальних закладів міста є менеджерами, які здійснюють управління педагогічною системою, її розвитком, організацією, стимулюють професійну діяльність підлеглих, сприяють формуванню культури організації, вивчають попит на освітні послуги, забезпечують їх якість.

Ефективність реалізації управління освітнім процесом значною мірою залежить від того, наскільки система моніторингу й оцінки якості освіти чутлива до цілей і завдань державної освітньої політики. Так, за результатами державної атестації загальноосвітніх навчальних закладів, експертними комісіями схвалено досвід управлінської діяльності адміністрацій за наступними напрямками:

СЗОШ № 22 – ефективність планування та контролю щодо реалізації проблемної теми, якість педагогічного аналізу на всіх

етапах управлінського циклу, наступність та логічність контролю; динамічність, постійне оновлення, оптимальна збалансованість форм методичної роботи в умовах реформування загальної середньої освіти, дієвість методичної ради закладу, шкільний віртуальний методичний кабінет, реалізація загальношкільних проєктів «Азимут-22», «Лідер-22», «Лінгвіст-22», «Здоров'я школяра», «Обрій», проведення адміністративних днів і тижнів, контроль за роботою заступників стосовно ефективності здійснення управлінської функції, дієвість рішень ради школи;

ЗОШ № 56 – експериментальна діяльність всеукраїнського рівня з упровадження медіаосвіти (досвід презентовано на обласній науково-практичній конференції); результативна участь адміністрації та педагогів у конкурсах фахової майстерності; реалізація шкільного цільового проєкту «Збереження наступності в навчально-виховному процесі»; різноманітність форм роботи з молодими спеціалістами; дієвість органів громадського самоврядування;

ЗОШ № 60 – діяльність дитячо-юнацької організації «Козацька республіка»; реалізація шкільних програм з превентивного виховання «Твоє життя в твоїх руках» та військово-патріотичного – «Єдність трьох поколінь»; рейтингова система проведення конкурсу «Клас року»;

ЗОШ № 61 – система взаємодії з батьками та громадськістю; реалізація проектів «Шкільне подвір'я» та «Учень року»; діяльність шкільної студії «Ветер перемен»; результативна участь учнів у науково-дослідницьких конференціях на рівні вищих навчальних закладів;

ЗОШ № 64 – комплексно-цільове управління закладом; реалізація локальних програм «Адаптація», «Здібні учні», «Я – Ми – Сім'я – Батьківщина», «Назустріч людям», «Методичний проект»; робота студії «Педагогічні відкриття»; співпраця з дошкільним навчальним закладом № 1 щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти;

ЗОШ № 4 – спрямованість планування, змісту, форм методичної роботи та підвищення професійної компетентності педагогів, розвиток освітньої установи, реалізація шкільної програми «Я – Ми – Сім'я – Батьківщина», діяльність дитячо-юнацької організації «Козацька республіка»;

ЗОШ № 12 – застосування у виховному процесі технології самоменеджменту, наступність у роботі щодо формування патріотичної та національної свідомості школярів, реалізація програм курсів «Знай і люби свій рідний край» та «Основи соціальних знань», система взаємодії з батьками стосовно самореалізації особистості дитини в освітньому процесі.

Керівники навчальних закладів міста володіють інноваційними технологіями управління та не залишаються осторонь проблем сьогодення. Після оновлення стандартів української початкової, базової загальної середньої освіти виникла необхідність визначення результативної складової відповідного ступеня загальної середньої освіти.

Колегією управління освіти схвалено досвід роботи щодо впровадження нових державних стандартів у 3-х, 6-х класах перевірених навчальних закладів за наступними напрямками:

- діяльність дискусійного клубу та творчої лабораторії «Впровадження нових державних стандартів», розробка рекомендацій для педагогів і учнів щодо формування мотивації та загальнонавчальних умінь і навичок (ЗОШ № 52);
- розробка пам'яток і порад для вчителів різних предметів з організації навчально-виховного процесу в 5-х, 6-х класах (ЗОШ № 7);

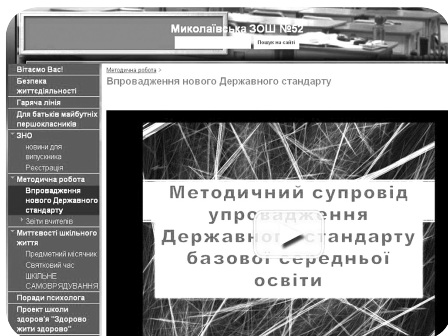

- вивчення досвіду роботи вчителів початкової школи за новими державними стандартами; системна копітка робота вчителя біології (Дибченко В. І.) щодо поєднання електронних і друкованих носіїв навчального призначення (ЗОШ № 29);
- сторінки з порадами для батьків на сайтах шкіл (ЗОШ № 7), тематичні розділи «Нові стандарти – нова школа» (ЗОШ № 29, 52).

Результативність проведеної роботи щодо впровадження нових державних стандартів засвідчила, що учні 3-х, 6-х класів в основному засвоїли навчальний матеріал з нововведених предметів на високому («Я у світі» (3 клас) – 80%; інформатика (6 клас) – 73%; біологія – 52%) та достатньому (географія – 46%) рівнях.

Кожному керівнику навчального закладу важливо спланувати й системно вибудувати власну управлінську діяльність таким чином, щоб вона сприяла досягненню мети підпорядкованого йому колективу. Значущим напрямком в управлінській діяльності є контроль, забезпечення адміністраціями навчальних закладів системи відвідування уроків. Результати вивчення спеціалістами управління освіти питання «Про стан роботи керівників загальноосвітніх навчальних закладів щодо організації внутрішньошкільного контролю за станом викладання навчальних предметів та реалізації навчальних програм у старшій школі» показали, що позитивним фактором здійснення управлінської діяльності залишається вплив контролюючої функції адміністрації на підвищення рівня навчальних досягнень учнів та удосконалення навчально-виховного процесу, більш раціональне використання наявного ресурсного забезпечення.

Вміння управляти й доцільно обирати модель системи управління освітнім процесом у ЗНЗ мають бути спрямовані на отримання позитивного результату роботи навчального закладу. Інтеграція України у світовий освітній простір вимагає від кожного керівника навчального закладу постійного пошуку ефективних шляхів підви-

щення якості освітніх послуг, апробації та впровадження інноваційних педагогічних технологій, реального забезпечення рівного доступу всіх громадян до якісної освіти, модернізації змісту освіти й організації її адекватно до світових тенденцій, забезпечення безперервності освіти та навчання протягом усього життя, розвитку державно-громадської моделі управління.

Стан вивчення роботи навчальних закладів міста засвідчив, що у 2014–2015 н. р. виховний процес здійснюється за напрямками: побудова ефективної системи національно-патріотичного виховання на засадах загальнолюдських, громадянських цінностей; героїко-патріотичне виховання учнів; відродження традицій і звичаїв українського народу; створення толерантного освітнього простору; посилення ролі родини в патріотичному вихованні учнів; формування особистості учня; демократизація управління із залученням органів учнівського самоврядування. Результати моніторингу підтверджують, що така організаційна діяльність керівників навчальних закладів сприяє підвищенню рівня сформованості громадянських компетентностей учнів (81%), ціннісних орієнтирів (78%), моральності (72%).

Педагогічними колективами надається перевага діяльнісно-практичним формам роботи. Протягом навчального року найбільш дієвими були такі форми роботи: Уроки мужності, волонтерський рух, пошукова діяльність, фотовиставки, екскурсії до шкільних музеїв, змагання з військово-прикладних видів спорту, екскурсії до військових частин, зустрічі з військовослужбовцями, благодійні акції, ярмарки, участь у міських проектах. Більшої популярності набули шкільні гуртки: «Захисник Батьківщини», «Влучний стрілець», «Військово-прикладне багатоборство», «Юні музеєзнавці», Клуб «Патріот», якими охоплено 4016 учнів шкіл. Система роботи з національно-патріотичного виховання працює ефективно із залученням органів учнівського самоврядування; посилено роль родини у відродженні традицій і звичаїв українського народу.

Сьогодні можна з упевненістю сказати, що місто має достатній досвід у поєднанні зусиль інституту учнівського самоврядування та суспільних організацій і установ для ініціювання позитивних змін не тільки в шкільному житті, а й зосередженні уваги громадськості до проблем міста шляхом організації та проведення міських акцій і

проектів. Спеціалістами управління освіти вивчено питання з формування громадянських цінностей учнівської молоді та встановлено, що у закладах здійснюється комплекс заходів щодо виховання патріотичних почуттів та свідомості громадян України з використанням сучасних технологій, що сприяє становленню особистісної позиції учня, ціннісних орієнтирів, переконань у процесі отримання досвіду соціальної діяльності. Варто відмітити цілеспрямовану, системну роботу директорів морського ліцею імені професора М. Александрова та ЗОШ № 25 стосовно залучення учнів до різноманітних конкурсів різних рівнів, дієвості управлінських рішень, створення матеріально-технічної бази, сприятливого психологічного мікроклімату, практичної спрямованості виховного процесу.

Визначним для акумуляції передових технологій є узагальнення передового педагогічного досвіду та його розповсюдження. Так,

у минулому навчальному році власний практичний досвід роботи з питань управління навчальним закладом узагальнила Стемковська Я. Є., заступник директора з виховної роботи спеціалізованої I–III ступенів школи мистецтв і прикладних ремесел експериментального навчального закладу всеукраїнського рівня «Академія дитячої творчості», у статті «Педагогічні умови управління розвитком учителів школи художньо-естетичного профілю», яка була надрукована в журналі «Рідна школа» (квітень 2015), та у статті «Упровадження тривекторної тренінгової техно-

логії в систему науково-методичної роботи в школі художньо-естетичного профілю», що розміщена в збірці наукових праць «Естетика і етика педагогічної дії». Досвід стосовно впровадження сучасних технологій представляла на обласних методичних заходах Архіпова А. Є., заступник директора з виховної роботи гімназії № 4. Її стаття «Використання хмарних технологій у моніторинговій діяльності заступника директора з виховної роботи» надрукована в методичній збірці «Впровадження ІКТ у виховний процес» та презентована на персональному сайті. В обласному методичному посібнику «Від

професійної компетентності до професійної діяльності» надруковані статті «Особистісне зростання класного керівника – запорука успіху учня» Височанської О. В., заступника директора з виховної роботи ЗОШ № 24, та «Робота класного керівника з обдарованою дитиною в сучасній школі» Фреюк Н. М., голови методичного об'єднання класних керівників ЗОШ № 24. У збірці «Формування патріотичної особистості як першооснова виховної роботи Першої української гімназії імені Миколи Аркаса» заступником директора з виховної роботи Геллер Т. В. узагальнено практичний досвід роботи з патріотичного виховання, у збірці «Бо хто за що, а ми за незалежність» – заступниками директора ЗОШ № 1 імені О. Ольжича Бондаренко М. Г. та Строїною Г. В. Матеріали були представлені на VI міжнародному форумі-презентації «Інноватика в сучасній освіті» в номінації «Формування патріотичної особистості як першооснова виховної роботи». Навчальні заклади нагороджені Золотою медаллю. У журналі «Директор школи» надруковано статтю заступника директора з виховної роботи ЗОШ № 1 Строїною Г. В. «Школа громадянського становлення. Формування національної та громадянської ідентичності».

Під час роботи семінару «Використання сучасних педагогічних технологій у навчально-виховному процесі щодо підвищення моральності та правової культури» заступниками директора з виховної роботи юридичного ліцею Гіль С. В., гімназії № 41 Хріненко Н. Г., ЗОШ № 17 Вінтовкіною І. Ю. презентовано сучасний досвід створення правовиховної системи навчального закладу, організації правовосвітньої та профілактичної роботи в навчальних закладах, цікаві форми роботи з дітьми, дієві заходи щодо профілактики правопорушень. Семінар «Профілактика насилля та жорстокості – шлях до формування школи як моделі правового суспільства», проведений педагогічним колективом ЗОШ № 3, окреслив дієві шляхи щодо вирішення даного питання і створення системи роботи з профілактики насилля та жорстокості.

На засіданнях школи управлінської майстерності заступників директорів з виховної роботи були обговорені питання щодо здійснення контролю за виховною роботою та сучасного підходу до прийняття управлінських рішень з тем: «Контроль за організацією виховної роботи в навчальному закладі» (Єрошина І. В., заступник директора з виховної роботи ЗОШ № 37), «Сучасні технології прийняття управлінських рішень з питань виховання» (Колесніченко Н. Ф., заступник директора з виховної роботи гімназії № 3).

Заступником директора з виховної роботи муніципального колегіуму імені В. Д. Чайки Арзумановою І. Ю. спільно з психологом

проведено захід «Театральна педагогіка в школі як засіб формування життєвої компетентності особистості», де було представлено нову форму роботи з учнівським колективом «Форум-театр». Свій практичний досвід роботи протягом

року також представляли заступники директорів з виховної роботи, педагоги-організатори, класні керівники ЗОШ № 1, 30, 33, 34, 54, 57, гімназії № 2.

Конституцією України гарантовано право кожного громадянина на освіту та закріплено обов'язковість повної загальної середньої освіти. У місті створено систему роботи щодо охоплення учнівської молоді навчанням, питання організації та проведення обліку дітей і підлітків шкільного віку міста, охоплення їх навчанням, здійснення контролю адміністраціями загальноосвітніх навчальних закладів за відвідуванням учнями занять, подальше навчання та працевлаштування випускників шкіл перебуває на постійному контролі управління освіти і загальноосвітніх навчальних закладів з міською ССД, районними службами у справах дітей, відділами кримінальної міліції у справах дітей, МЦСССДМ. Складено угоди, плани спільних дій з профілактики правопорушень, шкідливих звичок, наркоманії, організації роботи з учнями, які не відвідують навчальний заклад, опинилися в складних життєвих обставинах. Здійснюються спільні оперативно-профілактичні рейди, під час яких відвідуються сім'ї,

а також – обстеження умов проживання, складаються відповідні акти, проводяться профілактичні бесіди з учнями та їх батьками щодо обов'язковості здобуття дітьми освіти. Станом на 01.06.2015 року в мікрорайонах шкіл усі діти шкільного віку охоплені навчанням, крім одного неповнолітнього, місцезнаходження якого, за інформацією органів внутрішніх справ, не відоме.

За результатами спільної роботи управління освіти, навчальних закладів з відповідними органами та службами, які опікуються проблемами захисту прав дітей, протягом 2014–2015 навчального року 28 дітей з банку даних (за інформаціями навчальних закладів) знято з обліку в зв'язку з покращенням ситуації в родині та подоланням складних життєвих обставин; 9 – влаштовано до центру соціально-психологічної реабілітації дітей Миколаївської обласної ради. Усіх дітей із сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах, охоплено навчанням, залучено до позашкільної діяльності.

На вимогу сьогодення до управління освітнім процесом у навчальних закладах міста також залучаються представники батьківської громади, учні, громадські організації, результати роботи навчальних закладів висвітлюються в друкованих виданнях та засобами масової інформації, що сприяє ґрунтовним позитивним змінам в освітній галузі м. Миколаїв та підвищенню її суспільного іміджу.

ПОТЕНЦІАЛ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ МІСТА – РЕЗЕРВ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ М. МИКОЛАЇВ

Школа – це тонкий і чутливий музичний інструмент, який творить мелодію людської гармонії, що впливає на думку кожного вихованця, але творить лише тоді, коли цей інструмент добре налаштований.

В. О. Сухомлинський

Для системи освіти особливого значення набуває проблема професійного зростання менеджерів навчальних закладів. Саме тому пріоритетне значення у вирішенні питань, пов'язаних з модернізацією управління навчально-виховним процесом, управління освіти і науково-методичний центр надають роботі з керівними кадрами. Навчання здійснюється в різноманітних формах, спрямованих на підвищення професійної компетентності й розвиток творчої активності.

У центрі уваги – актуальні питання модернізації школи. Так, на занятті школи управлінської майстерності директорів ЗНЗ «Компетентнісно діяльнісна стратегія в управлінні педагогічним процесом в контексті реалізації Державних стандартів: проблеми та шляхи вирішення» (на базі гімназії № 3) розглядались питання створення компетентнісно орієнтованого навчально-виховного середовища як цілісної системи та індивідуальної траєкторії розвитку учнів і вчителів. З метою створення відкритої та демократичної системи управління навчальним закладом, упровадження засад маркетингу, менеджменту в освіті працювала творча група директорів «Управління навчальним закладом у сучасних умовах». За наслідками роботи групи надрукована збірка з досвіду управлінської діяльності. Під час управлінських практикумів керівники вдосконалювали практичні навички щодо аналізу роботи школи за рік, планування діяльності навчального закладу (на базі ЗОШ № 33), вивчення стану викладання предметів (на базі ЗОШ № 30). За індивідуальними запитами керівники отримали консультації з питань оформлення документації на отримання статуту експериментального навчального закладу, опису досвіду роботи, підготовки матеріалів для

участі у Міжнародних, Всеукраїнських виставках. Обрані форми навчання керівників шкіл покликані забезпечити поповнення знань про модернізовані технології управління, стратегічне планування розвитку школи, про суттєві зміни у формах і методах контролю та науково-методичному забезпеченні інноваційних процесів, визначати пріоритетні напрями самоосвіти, самовдосконалення і саморозвитку.

Творчо співпрацюючи з Одеським педагогічним товариством, асоціацією розвитку творчої особистості «Варто», центром інноваційних технологій «Школа ейдотехніки» на базі НМЦ Чепурним Г. А., автором Міжнародного рамочного пілотного соціально-педагогічного проекту «Освіта ХХІ століття: зміни в контексті розвитку інформаційного суспільства», доктором педагогічних наук РАЕ, проведено тренінгові заняття з керівниками шкіл по освоєнню неориторики, мистецтва публічного виступу, прийомів ефективного спілкування, співпраці у команді, управління конфліктами. Тренінгові заняття, спрямовані на особистість, на спілкування і на діяльність, забезпечили не лише засвоєння певної суми знань, а й формування необхідних умінь і навичок, єдність професійних знань і практичних управлінських дій.

Добре зарекомендувала себе студія спілкування «У мікрофона науковець» (зустріч із Сагач Г. М., Федорцем М. О., Шуляром В. І.).

«Людина як особистість, – підкреслював В. О. Сухомлинський, – розкривається в тому, що вона створює, в чому виражає себе, втілює свій розум, майстерність». Керівники навчальних закладів міста не тільки професіонали, а й неординарні особистості. З метою ознайомлення директорів із

світом захоплень колег науково-методичний центр у співпраці з науково-педагогічною бібліотекою у рамках студії «Подіум» провів презентацію книг директора ММК імені В. Д. Чайки Січка С. М. «Моя педагогічна симфонія», 30Ш № 57 імені Т. Г. Шевченка Блакитної Т. І. «Ластівка лазурного Намиву», збірки поезій директорів 30Ш № 42 Бондаревої Л. Л., 30Ш № 46 Тельнової С. А., 30Ш № 25 Піляєвої А. І. Тепле, щире спілкування під час зустрічі відкриває можливість проявити себе повною мірою як творчу особистість.

Інструктивно-методичні наради, що проводяться управлінням освіти, сприяють підвищенню якості управління навчальним закладом. Така взаємодія допомагає забезпечувати єдині вимоги щодо здійснення модернізаційних змін у структурі та змісті сучасної освіти міста і пошуку нових підходів до моделювання ефективної системи управління.

Досвідом діяльності керівники діляться на сторінках фахових видань, демонструють свої досягнення під час Міжнародних виставок-презентацій, участі у конкурсі «Школа ХХІ століття».

У 2014–2015 н. р. з метою створення умов для формування позитивного ставлення до життя, максимального розвитку особистості заступника директора з навчально-виховної роботи і його самореалізації в житті та професійній кар'єрі, які спрямовані на успіх як позитивний наслідок роботи, реалізується проект «Школа лідерів». Головним завданням його є вдосконалення управлінської компетентності заступників директорів навчальних закладів міста в умовах переходу на нові державні стандарти через удосконалення традиційних та пошук нових ефективних технологій методичної роботи шляхом персоніфікації та диференціації.

Заступники директорів були учасниками управлінського практикуму за участю наукових співробітників МОІППО «Моделювання сучасного уроку за змістовими лініями і компетенціями», на якому акцентовано увагу на організації компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого підходів у навчанні школярів відповідно до вимог нового державного стандарту. Питанням удосконалення управлінської компетентності були присвячені інструктивно-методичний семінар «Навчально-методичний супровід викладання фізичної культури» та консультації «Організація навчально-виховного процесу у початкових класах у 2014–2015 навчальному році», «Особливості викладання біології в 6 класі за новою програмою відповідно до вимог Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти».

Цінним мотиваційним стимулом для вдосконалення управлінської компетентності є досвід колег. Тому з метою виконання рішення колегії управління освіти Миколаївської міської ради від 17.04.2014 р. № 2 «Про організацію, зміст та результати навчально-виховної роботи педагогічних колективів з обдарованими та здібними дітьми», враховуючи позитивний досвід колективу ЗОШ І–ІІІ ступенів № 39, спільними зусиллями науково-методичного центру та адміністрації закладу проведено методичний практикум для заступників директорів з навчально-виховної роботи навчальних закладів міста з теми «Забезпечення внутрішнього контролю за організацією роботи з обдарованими». В режимі довготривалої співпраці з Миколаївською спеціалізованою загальноосвітньою школою І–ІІІ ступенів № 22 з поглибленим вивченням англійської мови з 1 класу щорічно проводиться постійно діючий семінар для заступників директорів з навчально-виховної роботи з актуальних проблем викладання іноземних мов. У 2014–2015 н. р. семінар-практикум, проведений на базі закладу, був присвячений практичній реалізації питання організації позакласної роботи з іноземної мови. На базі навчальних закладів, досвідчені

керівники яких діляться досвідом щодо організації проблемних питань управлінської і методичної діяльності, проходять заняття Школи молодого заступника директора з навчально-виховної роботи. У 2014–2015 н. р. спільними зусиллями науково-методичного центру і загальноосвітньої школи I–III ступенів № 30 проведено методичний консалтинг з теми «Організація роботи з учнями початкового рівня навчальних досягнень», на базі загальноосвітньої школи I–III ступенів № 20 було організовано заняття з теми «Внутрішній контроль як засіб стимулювання особистісного професійного розвитку вчителя». З метою психологічної підтримки молодих заступників з навчально-виховної роботи проведено тренінг «Удосконалення управлінської компетентності», у ході якого психологами НМЦ надано рекомендації щодо соціально-психологічних і професійних вимог до сучасного керівника навчального закладу.

Актуальною є проблема вдосконалення інформаційної компетентності директорів та заступників директорів з навчально-виховної роботи. За ініціативи НМЦ в рамках Всеукраїнського соціального проекту «ІКТ – освітянам!» під керівництвом спеціалістів організаційного комітету напряму «МЦФЕР: Освіта» Цифрового видавництва МЦФЕР (Міжнародний центр фінансово-економічно-

го розвитку) з метою підвищення інформаційної та правової компетентностей керівників та заступників керівників загальноосвітніх навчальних закладів проведено практикуми з тем: «Робота з експертно-правовими системами «Expertus: Школа», КОЗА-ДИСКом «Шаблони документів закладу освіти», «Робота з КОЗА-ДИСКом «Шаблони і розробки для завучів школи» та іншими професійними інформаційними ресурсами. З метою задоволення потреб заступників директорів з НВР щодо оволодіння сучасними інформаційними технологіями науково-методичним центром проведено практичне заняття з теми «Хмарні технології в управлінні навчальним закладом».

З метою вироблення медіаіміунітету учасників освітнього процесу як спроможності протистояти агресивному медіасередовищу і збереженню відчуття психологічного благополуччя при споживанні медіапродукції було проведено круглий стіл з проблем медіаосвіти. За наслідками роботи столу інтегрованою медіагрупою у складі спеціалістів Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, науково-методичного центру, науково-педагогічної бібліотеки, заступників директорів з навчально-виховної роботи і бібліотекарів навчальних закладів міста та завідуючих і методистів міських бібліотек для дітей та молоді розробляється програма з медіаосвіти.

Упродовж навчального року 15 заступників директорів з навчально-виховної роботи (ЗОШ № 1, 3, 4, 18, 22, 28, 30, 39, 40, 46, 59, гімназії № 2, 41, ліцей «Педагог», МЮЛ) презентували власний досвід через участь у проекті «Школа Лідерів» сайту НМЦ, найактивнішими з яких є Цимбал О. М, заступник директора з НВР ЗОШ № 28, Орленко Л. С., заступник директора з НВР ЗОШ № 56.

За сприяння НМЦ у журналі «Завуч» видавничої групи «Основа» надруковано статті заступника директора з НВР ЗОШ № 28 Цимбал О. М. «Методичний проект «Школа життєтворчості», заступника директора з НВР юридичного ліцею Борисовець О. В. «Методична робота в юридичному ліцеї», заступника директора з НВР спеціалізованої загальноосвітньої школи І ступеня № 59 з поглибленим вивченням іноземної мови з 1-го класу Коломієць М. В. «Навчально-дослідницька діяльність дітей молодшого шкільного віку».

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ – ОСОБЛИВІСТЬ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ МІСТА

Інноваційна діяльність – це гарно організована, раціональна і систематична робота.

П. Друкер

Значущою особливістю сучасної системи освіти є інноваційна діяльність загальноосвітнього навчального закладу, спрямована на впровадження нових педагогічних технологій навчання та виховання, розроблення нового змісту навчального, навчально-методичного, науково-методичного, методичного забезпечення роботи школи, яка збагачує та збалансовує діяльність педагогічних колективів. Керівники і педагоги експериментальних навчальних закладів зробили успішними свої школи, добилися громадського визнання. Власною працею, видатними творчими, інтелектуальними і науковими досягненнями, талантом управління вони зберігають і зміцнюють авторитет нашого міста.

У 2014–2015 навчальному році 9 загальноосвітніх та 2 дошкільних навчальних заклади міста успішно реалізовували 4 експериментальних програми всеукраїнського рівня:

- створення розвивального середовища для математично обдарованих учнів початкової школи – Миколаївський муніципальний колегіум;
- науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів – Миколаївський муніципальний колегіум, економічний ліцей № 2, ЗОШ № 42, 56;
- дидактико-методична система розвитку дитячої творчості у межах навчально-виховного процесу дошкільного та загальноосвітнього навчального закладу – ЗОШ № 3, 51, ДНЗ № 7, 52;
- науково-педагогічні засади впровадження фінансової грамотності у навчально-виховний процес навчальних закладів – економічний ліцей № 1, економічний ліцей № 2, ЗОШ № 19;

- педагогічна майстерність учителя як чинник професійного самовизначення учнів інноваційного навчального закладу «Школа-коледж» на базі Миколаївської спеціалізованої школи мистецтв і прикладних ремесел експериментального навчального закладу всеукраїнського рівня «Академія дитячої творчості» – спеціалізована школа мистецтв і прикладних ремесел експериментальний навчальний заклад всеукраїнського рівня «Академія дитячої творчості».

На регіональному рівні 7 закладів (ЗОШ № 20, 28, 46, морський ліцей імені професора М. Александрова, гімназії № 3, 4, юридичний ліцей) продовжують працювати над темою «Організація мережевого профільного навчання».

Освітні圈子, які беруть участь у регіональному експерименті, дають можливість охоплення мережевими формами профільного навчання; отримання професійної освіти; довузівської підготовки на базі Миколаївського коледжу економіки та харчових технологій, коледжу бізнесу і права Полтавського університету економіки і торгівлі, ВПТУ № 21.

Завершено дослідно-експериментальну роботу за науково-педагогічним проектом «Росток» та розпочато впровадження даної технології у 2014–2015 навчальному році на базі ЗОШ I–III ступенів № 18. Подано на розгляд до Департаменту освіти і науки обласної держадміністрації заявки на участь в дослідно-експериментальній діяльності ЗОШ № 42, 50.

Сформувалась мережа закладів, які працюють у рамках проектів «Школа сприяння здоров'ю», «Освіта для сталого розвитку», «Щоденник.ua», «Громадсько-активна школа», «Школа життєтворчості», «Школа – родина», «Курс: освіта», «Партнерство в навчанні», «Сімейна розмова». ЗОШ № 18 бере участь у проекті «Науково-методичні основи використання ІКТ у навчально-виховному процесі в середовищі «1 учень – 1 комп'ютер» з використанням шкільних нетбуків».

Уся робота в даному напрямку сприяє виконанню основних завдань:

- допомагає педагогічним колективам краще розуміти завдання сучасної школи та розробляти оптимальні шляхи вирішення освітніх проблем;
- сприяє створенню умов в освітньому середовищі, які мотивують учнів до здобуття знань та застосування їх у різних видах освітньої діяльності;
- забезпечує розвиток особистості ерудованої, соціально активної, з розвиненим мисленням, спроможної самотійно, активно і творчо вирішувати поставлені перед нею практичні завдання.

Показником ефективної діяльності керівника є продуктивність діяльності закладу та самого керівника.

Миколаївська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 1 імені О. Ольжича, керівник Матіюк М. Г.

Директор отримав почесне звання «Городянин року» у номінації «Середня освіта» загальноміської програми «Городянин року – 2014». Школа є призером (ІІ місце) у номінації «Школа громадянського становлення. Технології формування етнічної та державної ідентифікації особистості, громадянської самосвідомості» Всеукраїнського конкурсу «Школа ХХІ століття». Заклад має статус DSD-школи. 1 вересня 2014 року газета ЗОШ № 1 імені О. Ольжича «Шкільні литаври» стала переможцем ХVІІІ Міжнародного конкурсу шкільних медіа у номінації «За свободу слова».

Учитель школи Дем'яненко О. І. посіла ІІ місце у міському конкурсі «Учитель року» в номінації «Українська мова і література».

Миколаївська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 3, керівник Зінченко Д. Є.

Директор – учасниця конкурсу «Школа ХХІ століття» у номінації «Школа педагогічного пошуку. Експериментальна і інноваційна діяльність».

Заклад має 10 переможців ІІ етапу Всеукраїнських олімпіад та 1 переможця ІІІ етапу; 3 учні школи посіли призові місця у міському етапі конкурсу знавців української мови імені Петра Яцика і 1 учень – в обласному етапі. Команда учнів школи отримала диплом ІІІ ступеня у міському дитячо-юнацькому фестивалі-конкур-

сі аматорського фільму, комп'ютерної графіки та анімації «Весна», 1 учень посів II місце у міському етапі обласного конкурсу «Юний дослідник»; 5 учнів – призери творчих конкурсів.

11 педагогів школи взяли участь у конкурсах фахової майстерності; учитель інформатики Геніх І. О. посіла II місце у міському педагогічному конкурсі «Нове ім'я – 2014» у номінації «Вчителі природничо-математичного циклу».

**Миколаївська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 6,
керівник Бродяньська І. В.**

Призери II етапу Всеукраїнських олімпіад: 4 учні з математики, фізики та біології; 4 призери з української мови; по 1 – з географії, світової літератури, інформаційних технологій, російської мови, «Я і Україна».

Здобутки у творчих конкурсах:

I місце посів колектив гуртка «Берегиня» за серію робіт у техніці «Живопис»;

I місце в міському заочному гуманітарному конкурсі «Космічні фантазії» та II місце в міському етапі конкурсу екологічних агітбригад;

II місце в районному турнірі з правознавства посіла команда «Пектораль»;

II та III місця – в районному конкурсі героїко-патріотичної пісні та декламаційного мистецтва «До подвигу героїв серцем доторкнись».

У II етапі Міжнародного конкурсу з української мови імені П. Яцика переможцями стали 3 учні (III місце); у II етапі мовно-літературного конкурсу імені Т. Г. Шевченка 2 призери (II місце).

**Миколаївська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 7,
керівник Ізмайлова Г. І.**

Команда школи посіла II місце у міському інтелектуальному турнірі та III місце у брейн-ринзі клубу «Що? Де? Коли?» серед шкіл міста Миколаєва.

На базі навчального закладу для учителів біології Центрального району проведено засідання методичного об'єднання «Біосоціальний підхід до формування знань про людину в учнів основної школи»; для керівників методичних об'єднань учителів математики міста проведено засідання м/о «Методичні знахідки як джерело творчого потенціалу учителя».

**Миколаївська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 14,
керівник Джуган Л. Л.**

5 учнів четвертих класів показали високу результативність у роботі заочної школи «Надія». Є переможці міських предметних олімпіад серед учнів 3–4-х класів. В олімпіаді з курсу «Я і Україна» – II місце, з української мови – III місце та III місце в Міжнародному конкурсі знавців української мови імені П. Яцика.

**Миколаївська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 15,
керівник Копійка О. Г.**

У II етапі Всеукраїнських олімпіад 5 призерів, у II етапі Всеукраїнського конкурсу знавців української мови імені П. Яцика 3 призери. 28 учнів стали переможцями та призерами творчих і спортивних конкурсів.

Шаповалова О. М., учитель російської мови та літератури, і Боднарчук Н. В., учитель географії та біології, взяли участь як переможці обласного етапу конкурсу «Творче впровадження спадщини В. О. Сухомлинського в сучасну педагогічну практику» в номінації «Робота з батьками» у Сухомлинських читаннях на базі МНУ імені В. О. Сухомлинського за участю академіка АН України О. Сухомлинської.

**Миколаївська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 16,
керівник Кособуцький О. О.**

Учні школи стали активними учасниками та переможцями творчих конкурсів різного рівня (читців Шевченківської поезії «Заповіт – 2015», виставки-конкурсу іграшок та сувенірів «Новорічні та Різдвяні фантазії»), змагань з футболу, волейболу, шахів тощо. Заступник директора з навчально-виховної роботи Захарова О. Б. посіла II місце у змаганнях зі стрільби з пневматичної гвинтівки серед учителів ЗНЗ Центрального району.

Заклад тісно співпрацює з волонтерською організацією «Крила Фенікса», Товариством Червоного Хреста, Центром вивчення болгарської мови, Центром дозвілля «Софія».

**Миколаївська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 24,
керівник Жеребцова Т. В.**

Жукова Н. В., практичний психолог, Лук'яненко Г. В., соціальний педагог, – переможці обласного заочного конкурсу з відеоматеріалами «Педагогічний досвід освітян регіону» з теми «Подолання всіх форм насильства дітей».

Костирко О. В., учитель світової літератури, – переможець конкурсу на кращий відеофільм «І не згасне свічка пам'яті».

Калюжна А. Ю., вчитель англійської мови, – переможець конкурсу «Класний керівник року».

Команда школи під керівництвом Корнієнка В. А. стала переможцем I та II етапів військово-патріотичного змагання «Нумо, хлопці!».

Учні школи стали переможцями та призерами творчих конкурсів: обласного конкурсу екскурсоводів; конкурсу творчих робіт на тему «Що таке – професія юрист?»; міської краєзнавчої інтелектуальної гри-квесту «Героям слава!»; конкурсу на кращий відеофільм «І не згасне свічка пам'яті»; фотоконкурсу «Моя Україна» тощо.

**Миколаївська загальноосвітня школа I–III ступенів № 25,
керівник Піляєва А. І.**

У газеті «Відкритий урок» надруковано статтю директора школи «Душі людської відкриття» (№ 33–34 (455–456), 2014). Школа є базовою у реалізації міжнародного проекту «Освіта для стійкого розвитку в дії» Всеукраїнської програми «Школа як осередок громади», у Всеукраїнському конкурсі, в рамках якого були проведені спільні акції мережі шкіл сталого розвитку України.

Учитель фізики та астрономії Явкіна О. В. здобула перемогу в конкурсі «Нове ім'я», номінація «Золоте яблуко», за інновації у навчанні;

заступник директора з ВР Федчак Л. В. опублікувала статтю в газеті «Відкритий урок» «Символ честі» (№ 9–10 (471–472), 2015 р.), брала участь у роботі міської проблемної групи «Розробка змістовної частини програми «Здорова родина – здорова дитина», міському дистанційному семінарі-практикумі «Культура здоров'я вчителів та учнів як необхідна складова успішності навчання в школі»;

заступник директора з НВР, учитель історії та правознавства Нога Т. О. презентувала заклад через участь у дистанційній конференції «Нові стандарти – нові технології та форми навчання» (на сайті «Клію-Миколаїв»);

заступник директора з НВР, учитель хімії Власик Л. І. взяла участь у роботі творчої групи «Викладання хімії в 7 класі за новим Державним стандартом»; друкувалася в газеті «Відкритий урок»: «Абетка безпеки» (№ 37–38 (459–460), 2014 р.), «До кожного учня» (№ 13–14 (475–476), 2015 р.).

**Миколаївська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 26,
керівник Пастушкова І. С.**

Підготували 4 призери ІІ етапу Всеукраїнських олімпіад серед учнів початкових класів.

ІІ місце в ІІІ етапі Всеукраїнської олімпіади з ОБЖ посіла учениця 10 класу, ІІІ місце в ІІ етапі Міжнародного конкурсу з української мови імені П. Яцика посіли учні 4–6-х класів.

**Миколаївська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 32,
керівник Кривоногова Л. В.**

Серед учнів 3–4-х класів 2 переможці ІІ етапу Всеукраїнських олімпіад з української мови, курсу «Я і Україна», 2 – переможці конкурсу знавців української мови імені П. Яцика. Серед учнів 5–10-х класів 2 учні посіли призові місця у Всеукраїнській олімпіаді з української мови та літератури, 1 – з фізики, 2 – призери конкурсу знавців української мови імені П. Яцика (вчителі Кривоногова Л. В., Редик Т. Г., Сівакова В. О.). Учитель Черно Н. Ю. посіла ІІІ місце у заочному конкурсі «Кращий класний керівник».

**Миколаївська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 34,
керівник Дундаевич Л. Л.**

Учитель Довбенко О. Є. творчо працює керівником групи «Перші кроки» з апробації технології «ПіснеЗнайко» в складі членів міської методичної ради вчителів початкової школи; для слухачів курсів МОІППО педагог-організатор Веремчук Г. Ю. представила власний досвід з теми «Соціальне проектування у виховному процесі». В рамках патріотичного проекту «Мови різні – Україна єдина», започаткованого МОІППО, вчителем Беляєвою С. А. реалізовано шкільний проект «Ми різні, але ми разом».

Заклад є базовим для роботи міської школи управлінської майстерності для заступників директорів з виховної роботи зі стажем роботи до 3-х років.

**Миколаївська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 36,
керівник Олійникова С. П.**

Педагогами школи підготовлено призерів ІІ етапу Всеукраїнських олімпіад з англійської мови (ІІІ місце), І (міського) етапу XIV Міжнародного конкурсу з української мови імені П. Яцика (ІІІ місце); І (міського) етапу конкурсу «Юний дослідник» у номінації «Народознавство, краєзнавство» (І місце).

**Миколаївська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 42,
керівник Бондарева Л. Л.**

Заклад є базовим майданчиком для роботи обласної творчої лабораторії розвитку початкової освіти в галузі «Мови і літератури» за темою «Урок літературного читання в школах із російською мовою навчання в умовах упровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти».

Досвід школи висвітлювався на міському рівні в ході:

роботи круглого столу «Медіаосвіта у системі формування інформаційної компетентності суб'єктів освітнього середовища» на базі науково-педагогічної бібліотеки;

загальноміського проекту «Шкільна родина»;

семінару для вчителів інформатики «Використання вільного програмного забезпечення в ЗНЗ»;

на обласному рівні в ході:

батьківських дебатів «Медіакультура родини» на базі обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

майстер-класу по патріотичному вихованню засобами проектних технологій у рамках науково-практичної конференції «Військово-патріотичне виховання учнівської та студентської молоді: сучасні виклики та стратегія дій»;

обласних семінарів для слухачів курсів МОІППО вчителів фізичної культури, інформатики, трудового навчання.

Педагогами школи підготовлено 16 призерів ІІ етапу Всеукраїнських олімпіад з базових дисциплін; 1 призера ІІ етапу Міжнародного конкурсу знавців української мови імені П. Яцика.

**Миколаївська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 45,
керівник Целіщев О. С.**

5 учнів посіли призові місця (ІІІ місце) в ІІ етапі Міжнародного конкурсу знавців української мови імені П. Яцика;

3 учні здобули перемогу (ІІІ місце) в ІІ етапі Міжнародного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Т. Шевченка.

**Миколаївська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 47,
керівник Моторна З. В.**

Учні школи посіли третє місце у ІІ етапі ХІV Міжнародного конкурсу з української мови імені П. Яцика, у ІІ етапі Всеукраїнської олімпіади з української мови, у мовно-літературному конкурсі

з української мови імені Т. Г. Шевченка, у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології, в міській виставці-конкурсі іграшок та сувенірів «Новорічні та Різдвяні фантазії», сім перших місць у міських творчих конкурсах та два (I і II місця) в обласних конкурсах учнівської творчості.

**Миколаївська загальноосвітня школа I–III ступенів № 51,
керівник Масюта Є. І.**

Нагороджені Похвальними листами 44 учні, срібними медалями – 4.

Переможці учнівських олімпіад: II етап – 33 учні, III етап – 9 учнів, IV етап – 1 учень.

Переможці інтелектуальних конкурсів:

II етапу XV Міжнародного конкурсу з української мови імені П. Яцика – 6 учнів, V Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка – 2, XIV Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості, присвяченого Шевченківським дням, – 1 учень;

Міська учнівська Інтернет-олімпіада зі світової літератури – 1 учень;

II етап обласної олімпіади за напрямком «Безпека життєдіяльності» – 1 учень;

Міська учнівська Інтернет-олімпіада з математики – 2 учні.

Переможці творчих конкурсів: районні конкурси – 10 переможців, міські конкурси – 20 переможців, обласні конкурси – 12 переможців. У Всеукраїнському конкурсі з образотворчого мистецтва – 2 переможці.

Школа – активний учасник благодійних акцій, співпрацює з громадськими організаціями.

**Миколаївська загальноосвітня школа I–III ступенів № 53,
керівник Ушакова Л. І.**

У II етапі Всеукраїнської олімпіади – 1 переможець та 9 призерів. Конкурс української мови імені П. Яцика – II місце. V Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської і студентської молоді імені Тараса Шевченка – II місце.

I місце в II етапі Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості, присвяченого Шевченківським дням, у номінації «Історія України і державотворення».

**Миколаївська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 54,
керівник Звоник О. В.**

Заклад посів І місце у міському конкурсі з організації охорони праці. 5 учнів здобули призові місця в ІІ етапі Всеукраїнських учнівських предметних олімпіад, 3 учні стали призерами ІІ етапу конкурсу з української мови імені П. Яцика та один – призером ІІ етапу мовно-літературного конкурсу імені Т. Г. Шевченка.

Шкільна команда виборола ІІІ місце в обласному конкурсі військово-патріотичної пісні «Червона калина», І місце – в обласному етапі змагань з волейболу, в «Козацькому гарті», у змаганнях з легкої атлетики, гандболу.

**Миколаївська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 57
імені Тараса Григоровича Шевченка,
керівник Блакитна Т. І.**

Заклад нагороджено Золотою медаллю Шостого Міжнародного форуму-презентації «Інноватика в сучасній освіті» в номінації «Формування патріотичної особистості як першооснова виховної роботи навчальних закладів і громадських організацій» за книгу «Ластівка лазурного Намиву» (з досвіду роботи педагогічного колективу школи – Школи життєтворчості управління освіти Миколаївської міської ради та 20-річної управлінської діяльності директора Т. І. Блакитної).

Опису моделі Школи життєтворчості ЗОШ І–ІІІ ступенів № 57 імені Тараса Григоровича Шевченка присвячена інформаційна сторінка в книзі «Гордість України: міста-ювіляри – 2014».

Перемога в конкурсному відборі середніх навчальних закладів України у проєкті Відкрита Польща (Фундація Central European Academy Studies and Certifications, Польща, у співпраці з Національною мережею трансферу технологій МОН України та за інформаційної підтримки Європейського Центру імені Роберта Шумана і Мережі пунктів Європейської Інформації EuropeDirect) та підписання договору про співпрацю в 2014–2020 роках.

Дубінка Л. П. – переможець третього (заклучного) туру Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2015» в номінації «Правознавство».

Тімохін Олексій (10А) – переможець ІІ обласного етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН у

2014–2015 н. р. з хімії та призер (II місце) Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН у 2014–2015 н. р. в місті Києві, переможець III обласного етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії та учасник IV Всеукраїнського етапу в місті Львів.

Романчук Наталія (11А) перемогла в конкурсі «Програми освітніх і культурних тренінгів, семінарів і практик» у м. Берлін у рамках проекту «Творці Європи» Фонду Кличко (есе на тему «Ми будуємо Європу») («We design Europe»).

Федорова Анна (10Б) – переможниця Міжнародного конкурсу «Золота струна» (бандура) в містах Дніпропетровськ та Полтава.

**Миколаївська спеціалізована школа I ступеня № 59
з поглибленим вивченням іноземної мови з 1 класу,
керівник Скопич А. В.**

Школу нагороджено дипломом Державного підприємства «Миколаївський науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації» за високопрофесійну підготовку дітей до участі у Всеукраїнській виставці-конкурсі дитячого малюнка «Я хочу жити в якісному світі».

Учні 4-х класів – призери II етапу Всеукраїнських олімпіад з математики, англійської мови, «Я і Україна». 190 школярів стали призерами конкурсу «Кенгуру», 174 – «Колосок», 77 – «Гринвіч».

Команда школи посіла III місце в спартакіаді школярів Центрального району «Олімпійські надії».

**Миколаївська Перша українська гімназія
імені Миколи Аркаса, керівник Бережний С. В.**

Учні 1(5)–2(6)-х класів беруть активну участь в інтелектуально-пізнавальній грі «Шлях до зірок», учні 3(7)–4(8)-х класів залучені до інтелектуально-пізнавальної гри «Найрозумніший», учні 5(9)–7(11)-х класів є активними учасниками НТГ «Інтелектуал». Традиційними в закладі стали щорічні загальногімназійні Аркасівські читання-звіти старшокласників про результати науково-дослідницької діяльності.

Гімназисти є переможцями та учасниками Всеукраїнських олімпіад, конкурсів-захистів науково-дослідницьких робіт у МАН України, турніру юних філософів та релігієзнавців, Всеукраїнського інтерактивного конкурсу «МАН-Юніор Дослідник», проекту Ради Європи eTwinning Plus. В цьому році підготовлено 51 переможця

II етапу, 15 переможців III етапу Всеукраїнських олімпіад. На I етапі конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт у МАН учні гімназії вибороли 11 призових місць. Протягом останніх двох років учні гімназії є стипендіатами Президента України: Дерун Віталія, 2013–2014 н. р., (I місце на IV етапі Міжнародного мовно-літературного конкурсу студентської та учнівської молоді імені Т. Г. Шевченка), Мачула Ангеліка, 2014–2015 н. р. (II місце на IV етапі Всеукраїнської олімпіади з української мови і літератури) (учитель Чернявська О. В.).

Миколаївська гімназія № 2, керівник Федоренко В. О.

Учні гімназії традиційно беруть участь у всіх інтелектуальних, творчих, спортивних та благодійних конкурсах, акціях, програмах. З 9 випускників, нагороджених золотими медалями «За високі досягнення у навчанні», один за результатами ЗНО з української мови набрав 200 балів. У закладі функціонує система підготовки учнів до предметних олімпіад та роботи в МАН, позитивні результати дає гурткова робота.

За версією рейтингу журналу «Фокус», що складений з використанням даних проекту Edumeter, заклад посів 77 місце з майже 20 тисяч учасників Всеукраїнського рейтингу шкіл за результатами ЗНО та учнівських олімпіад (2010–2014 роки).

Миколаївська гімназія № 3, керівник Письменна М. Ф.

Педагогами підготовлено 28 переможців II етапу Всеукраїнських олімпіад, 1 переможця III етапу Всеукраїнських олімпіад з англійської мови.

I місце в обласному конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт при територіальному відділенні МАН (секція «Психологія»), участь у III етапі.

I місце в регіональному етапі міжнародного чемпіонату «Золотий байт» посів учень 6 класу.

Призові місця у мовно-літературних конкурсах: у II етапі міжнародного конкурсу знавців української мови імені П. Яцика, міському етапі Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості, присвяченого Шевченківським дням, у міському етапі конкурсу «Об'єднаймося ж, брати мої!» у номінації «Література».

7 учителів гімназії взяли участь в обласному заочному конкурсі «Від творчого вчителя – до обдарованого учня»; XI Всеукраїнському

конкурсі «Вчитель-новатор», Всеукраїнському конкурсі видавництва «Шкільний світ».

Миколаївська гімназія № 4, керівник Гурець В. А.

Заклад посів I місце у Міжнародному марафоні за мир та права людини.

У номінації «Надія року» загальноміської програми «Людина року» – «Громадянин року» – 2014 нагороджено Онуфрак Євгена.

Всеукраїнські учнівські олімпіади з базових дисциплін: II (міський) етап – 20 призерів, III (обласний) етап – 5 призерів, IV (Всеукраїнський) етап – 1 призер (Сусуйкіна Дар'я, 9 клас, I місце).

XIV Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика: I (міський) рівень – 3 призери, III (обласний) рівень – 1 призер.

III Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка: II (міський) етап – 3 призери, III (обласний) рівень – 1 призер.

Миколаївська гімназія № 41, керівник Масюта Л. Ю.

Система роботи Миколаївської гімназії № 41 щодо розвитку здібностей і обдарувань учнів, реалізація колективом програми «Обдарованість» на 2011–2015 рр. забезпечили результативну участь гімназистів у інтелектуальних і творчих конкурсах, турнірах і олімпіадах.

У 2014–2015 н. р. серед учнів гімназії – 44 призери II етапу Всеукраїнських олімпіад, 11 – III етапу, 4 учасники IV етапу олімпіад з української мови і літератури, англійської мови, трудового навчання, біології. Призер IV етапу Всеукраїнської олімпіади з української мови і літератури Бойченко Анастасія за підсумками 2014–2015 н. р. нагороджена Почесною грамотою і стипендією Кабінету Міністрів України.

Про ефективність роботи педагогічного колективу з обдарованими учнями свідчить результативна участь гімназистів в інтелектуальних конкурсах:

міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Т. Г. Шевченка – II місце;

міжнародний конкурс з української мови імені П. Яцика – I і II місце;

міський краєзнавчий інтелектуальний квест «Героям слава!» до 70-ї річниці Перемоги – I місце;

міський конкурс читання поезій Т. Г. Шевченка «Заповіт – 2015» – II і III місце;

обласний турнір юних шанувальників фізики – I місце.

Учні гімназії є активними учасниками та переможцями ряду конкурсів, змагань, фестивалів різних рівнів.

Досвід роботи класного керівника Орлової В. М. було представлено на міському конкурсі «Класний керівник – 2015» (I місце).

Участь у VI Міжнародній виставці «Сучасні навчальні заклади – 2015» у м. Київ (представлено матеріали у номінації «Інноваційні технології виявлення, навчання та підтримки розвитку обдарованих дітей і молоді»).

**Миколаївський класичний ліцей,
керівник Караченцева Н. Л.**

Заклад нагороджений Срібною медаллю Міжнародного форуму-презентації «Інноватика в сучасній освіті», на якому практичний психолог Пахомова Т. М. презентувала власний досвід роботи з батьками.

Учениця 11 класу посіла III місце у Всеукраїнському етапі Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської творчості імені Т. Г. Шевченка. Учениця 10 класу на Всеукраїнській краєзнавчій конференції (Київ) «А ми ту славу збережемо» презентувала власну дослідницьку роботу щодо визволення Миколаєва від німецько-фашистських загарбників.

Ліцеїсти стали призерами міського заочного конкурсу-фестивалю анімаційних фільмів «Весна» на кращий відеофільм серед учнів загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів.

**Миколаївський морський ліцей імені професора
М. Александрова, керівник Реутенко О. О.**

За версією рейтингу журналу «Фокус», що складений з використанням даних проекту Edumeter, заклад посів 88 місце з майже 20 тисяч учасників Всеукраїнського рейтингу шкіл за результатами ЗНО та учнівських олімпіад (2010–2014 роки).

37 учнів ліцею стали переможцями міських олімпіад, виборовши 47 призових місць з української мови та літератури, англійської мови, фізики, біології, історії, правознавства, географії, інформатики, математики, хімії, астрономії, інформаційних технологій, екології. 14 учнів стали переможцями обласних олімпіад з фізики,

математики, інформатики, астрономії, правознавства та посіли 18 призових місць. 1 учень, Поворознюк Олексій, став переможцем Всеукраїнської олімпіади з астрономії. На Всеукраїнській науково-технічній виставці-конкурсі молодіжних інноваційних проєктів «Майбутнє України» у м. Києві Бурунін А., Садурський А. посіли II місце; Штанько І., Стовманенко В. – III місце.

**Миколаївський юридичний ліцей,
керівник Парамонова Т. В.**

Заклад отримав перемогу за проєкт «Вивчення «білих плям» в історії періоду німецько-румунської окупації м. Миколаїв та Миколаївської області у 1941–1944 роках» через участь у суспільній акції школярів України «Громадянин – 2015».

**Миколаївський муніципальний колегіум імені В. Д. Чайки,
керівник Січко С. М.**

Закладом запропоновано рекомендації щодо створення у школах нового типу цілісної системи пошуку та гармонійного розвитку здібної й талановитої молоді.

Переможців II (міського) етапу Всеукраїнських олімпіад 2014–2015 н. р. – 145, III (обласного) етапу – 51, IV (Всеукраїнського) етапу – 8. На базі Центру національно-патріотичної підтримки в колегіумі організовано волонтерську та просвітницьку діяльність, у навчальному закладі створено музей АТО, працює центр психологічної підтримки учням-переселенцям. Реалізації проєкту «Світ без кордонів» сприяло укладення угоди щодо співпраці з представниками Оксфордського центру, яка охоплює низку спільних мовних проєктів та заходів. Колегіум активно співпрацює з центром освітнього туризму, колежани мали можливість відвідати Львів, Вінницю, Полтаву, Відень, Егер, Будапешт, а влітку відвідують Болгарію. Підвищенню мотивації до вивчення іноземних мов сприяє мовний табір (відвідало більш ніж 300 колеган), в якому залучено вчителів закладу, волонтерів та іноземних гостей – носіїв європейських мов (іспанської, німецької, англійської).

**Миколаївська спеціалізована школа І–ІІІ ступенів
мистецтв і прикладних ремесел
експериментальний навчальний заклад
всеукраїнського рівня «Академія дитячої творчості»,
керівник Матвєєва Г. Д.**

**Миколаївський муніципальний академічний коледж,
що функціонує в комплексі з «Академією дитячої творчості»,
керівник Кулішенко П. В.**

Матвєєва Г. Д. нагороджена Орденом княгині Ольги ІІІ ступеня, Почесною грамотою МОН України за вагомий внесок у плідну організаторську діяльність в модернізації та оновленні галузі освіти.

Авторською школою Ганни Матвєєвої «Академія дитячої творчості» запроваджені проекти, які забезпечують зосередження зусиль колективу на розв'язанні задач розвитку навчального закладу відповідно до вимог сьогодення. Співпраця навчального закладу з НАПН України щодо розвитку професійної компетентності педагогів, участь у Міжнародних програмах «Європейська школа», «EUROSTUDENT», проведення Міжнародного фестивалю «Золотий лелека» наближає вихованців навчального закладу до світового освітнього простору, сприяє їх адаптації до бурхливих змін у нашому суспільстві.

МСШ «Академія дитячої творчості» нагороджена золотою медаллю Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2015» у номінації «Інноваційні технології виявлення, навчання та підтримки розвитку обдарованих дітей і молоді», у номінації «Кращий виставковий стенд – 2015» – отримали диплом та вимпел.

Миколаївський муніципальний академічний коледж готує молодших спеціалістів за напрямками «Акторське мистецтво», «Декоративно-прикладне мистецтво». ММАК нагороджено Дипломом І ступеня та золотою відзнакою за виставку творчих робіт і роботу з розвитку педагогічної майстерності викладачів.

Матвєєву Г. Д., Кулішенко П. В., Нестерцова Ю. П., учителя фізичної культури, нагороджено Почесною відзнакою І ступеня за «Волонтерський рух».

Миколаївська вечірня школа № 5, керівник Миронова Л. М.

У закладі реалізується цільова програма «Адаптація до навчально-виховного процесу в умовах вечірньої школи». Колектив співпрацює з Миколаївським професійним ліцеєм торгівлі та ресторанного сервісу, забезпечує стабільний набір у 10 класи та адаптацію десятикласників до заочної форми навчання. Цільовий проект «Розвиток творчих здібностей учнів вечірньої школи» сприяє посиленню роботи зі здібними дітьми. Враховуючи соціальне замовлення суспільства, колектив школи надає можливість кожному учневі вирішувати свої соціально-економічні проблеми, поєднувати роботу або навчання професії з отриманням середньої освіти, пропонує різноманітні форми і режими занять.

Здобутки керівників, педагогів та вихованців шкіл міста

Підтвердженням оптимальності створеної в навчальних закладах і на міському рівні системи методичної роботи, мотивації педагогів до саморозвитку і самоосвіти є такі досягнення.

Шостий Міжнародний форум-презентація «Інноватика в сучасній освіті»

Взяли участь 11 закладів освіти, які представили 12 робіт.

Стали лауреатами I ступеня та нагороджені золотими медалями: НМЦ, ДНЗ № 1, 30Ш № 1 імені Олега Ольжича, 30Ш № 56, 30Ш № 57 імені Т. Г. Шевченка, муніципальний колегіум імені В. Д. Чайки, СШМіПР I–III ступенів експериментальний навчальний заклад всеукраїнського рівня «Академія дитячої творчості» (авторська школа Ганни Матвєєвої), Перша українська гімназія імені М. Аркаса.

Стали лауреатами II ступеня та нагороджені срібними медалями: 30Ш № 50, економічний ліцей № 1, ліцей «Педагог».

VI Міжнародна виставка «Сучасні заклади освіти – 2015»

Номінація «Інноваційні технології виявлення, навчання та підтримки розвитку обдарованих дітей і молоді».

Золотою медаллю нагороджено СШМіПР I–III ступенів експериментальний навчальний заклад всеукраїнського рівня «Академія дитячої творчості» (авторську школу Ганни Матвєєвої).

Всеукраїнський конкурс «Школа XXI століття»

Номінація «Школа Здоров'я»

І місце – Бондарєва Л. Л., директор загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 42

Лауреати конкурсу:

Матіюк М. Г., директор загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 1 імені Олега Ольжича, Бакаляр О. В., директор загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 20, Грицюк Л. А., директор загальноосвітньої школи № 29.

Дипломанти конкурсу:

Панченко А. Г., директор загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 17, Мазур О. М., директор загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 56, Шалар Л. В., директор економічного ліцею № 1.

Всеукраїнський конкурс «Учитель року – 2015»

Конкурс «Учитель року» – це яскрава подія, свято тих, завдяки чий ентузіазму і шляхетності зберігаються й примножуються найкращі традиції вітчизняної школи, це серйозне творче випробування для найкращих педагогів міста.

У 2014–2015 навчальному році у І (міському) турі конкурсу взяли участь 7 учителів із 6 навчальних закладів міста: економічного ліцею № 2, ЗОШ І–ІІІ ступенів № 1 імені Олега Ольжича; ЗОШ І–ІІІ ступенів № 28 (2), 30, 35, ЗОШ І–ІІІ ступенів № 57 імені Т. Г. Шевченка.

Переможцями ІІ (обласного) туру Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності «Учитель року – 2015» визнані:

у номінації «Правознавство» – Дубінка Л. П., учитель ЗОШ І–ІІІ ступенів № 57 імені Т. Г. Шевченка;

у номінації «Українська мова і література» – Новицька Г. В., учитель економічного ліцею № 2.

ХІ Всеукраїнський конкурс «Вчитель-новатор»

Переможець: Мосіна Олена Павлівна, керівник гуртка БТДЮ Леонінського району.

Всеукраїнський конкурс «Панорама творчих уроків»

(Видавництво «Шкільний світ»)

Переможці: ІІ місце – Братошевська С. В., заступник директора з виховної роботи, учитель фізики ЗОШ № 29, Близниченко І. В.,

керівник Народного художнього колективу оркестру народних інструментів Палацу творчості учнів.

**Всеукраїнський конкурс з української мови та літератури
«Соняшник» – учитель»**

Взяли участь 126 педагогів.

Переможці: Ципкіна Т. В. (ЗОШ № 13) – II місце, Шпаченко А. С. (ЗОШ № 1 імені О. Ольжича) – III місце.

**Всеукраїнський конкурс пам'яті В. М. Волковинського
(Видавництво «Шкільний світ»)**

Лауреат: Артюшенко С. П., учитель історії ЗОШ № 17.

**Всеукраїнський конкурс «Організація роботи
шкільного методичного об'єднання» (Видавництво МЦФЕР)**

Дипломант: Моторкіна О. М., учитель історії ЗОШ № 28.

**Заочний обласний конкурс портфоліо з відеоматеріалами
«Педагогічний досвід освітян регіону – 2015»**

У заочному обласному конкурсі портфоліо з відеоматеріалами «Педагогічний досвід освітян регіону – 2015» взяли участь 13 педагогів і авторських колективів із 11 навчальних закладів: Першої української гімназії імені Миколи Аркаса, гімназії № 2, ЗОШ № 3 (авторський колектив), 50 (3 роботи), 64, ДНЗ № 74 (авторський колектив), Будинку творчості дітей та юнацтва Ленінського району, Дитячого центру позашкільної роботи Корабельного району, Палацу творчості учнів.

Переможці та призери заочного обласного конкурсу відеоматеріалів:

Номінація «Інноваційні технології в дошкільній, початковій і позашкільній освіті»:

Диплом I ступеня – Близниченко І. В. (Палац творчості учнів);

Диплом III ступеня – педагогічний колектив ДНЗ № 74, Івашкіна А. М. (Дитячий Центр позашкільної роботи Корабельного району).

Номінація «Інноваційні технології в навчально-виховному процесі»:

Диплом II ступеня – Марчук Н. Г. (гімназія № 2), Ткач І. О. (спеціалізована I–III ступенів школа № 22 з поглибленим вивченням англійської мови з 1 класу);

Диплом III ступеня – Лупашко Т. О. (ЗОШ № 26).

Номінація «Інноваційні технології в управлінській діяльності»:

Диплом III ступеня – Оксеньчук Н. В. (ЗОШ № 50), Рябчикова Н. І. (ЗОШ № 50).

Відеоматеріали призерів конкурсу занесені до регіонального відеобанку педагогічного досвіду освітян Миколаївщини, розміщені на порталі МОІППО в розділі «Відеотека» та позначені на електронній карті Миколаївської області.

Обласний заочний конкурс

«Від творчого вчителя – до обдарованого учня»

Педагогами міста Миколаєва надано на конкурс 55 робіт (що втричі більше, ніж у 2013–2014 н. р.) від 19 загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів. Активно презентували досвід у викладанні декількох предметів ЗОШ № 3, 20, 36, 46, 51, 54, 56; гімназія № 3, морський ліцей імені М. Александрова.

Переможцями визнано педагогів СЗОШ № 22, Будинку творчості дітей та юнацтва Ленінського району, Будинку дитячої та юнацької творчості Заводського району, Міської станції юних натуралістів, Клубу юних моряків.

II (обласний) етап Всеукраїнського конкурсу майстерності педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів «Джерело творчості»

Номінація «Керівник гуртка вокального та музичного мистецтва»:

I місце – Близниченко І. В., керівник «Зразкового художнього колективу» Палацу творчості учнів;

II місце – Шевченко А. М., керівник «Зразкового художнього колективу» Дитячого Центру позашкільної роботи Корабельного району;

III місце – Ланкова О. С., керівник гуртка Будинку дитячої та юнацької творчості Заводського району.

Номінація «Керівник гуртка хореографічного мистецтва»:

II місце – Білявська І. А., керівник гуртка Дитячого Центру позашкільної роботи Корабельного району;

III місце – Драган А. О., керівник гуртка Будинку творчості дітей та юнацтва Ленінського району.

I (обласний) тур IV Всеукраїнського методичного турніру «Моє покликання – методист»

II місце – Сливінська Т. О., методист Миколаївського науково-методичного центру.

Обласний конкурс юних екскурсоводів «Музейна скарбниця Миколаївщини»

Обласний конкурс юних екскурсоводів «Музейна скарбниця Миколаївщини» проводився за темою «Героїчні і трагічні події Другої світової війни з позиції об'єктивності та історичної правди» (дослідження бойових подвигів захисників Батьківщини та вшанування людей, які працювали в тилу в роки боротьби з фашизмом).

Взяли участь учні з 6 навчальних закладів міста: ЗОШ № 11, 24, 26, 28, 39, 50. На сьогодні результатів немає.

Міський конкурс «Класний керівник – 2015»

У конкурсі «Класний керівник – 2015» взяли участь 37 педагогів, 32 посіли I–III місця.

Номінація «Вчителі початкових класів»: 17 учасників (ЗОШ № 1, 3(2), 17, 19, 29, 32, 36, 40, 43, 44, 45, 52, 54, 61, 64, ММК);

Номінація «Класні керівники 5–11 класів загальноосвітніх шкіл»: 17 учасників (ЗОШ № 3, 4, 17, 19 (2), 24, 25, 27, 28, 30, 32, 40, 50, 52, 53, 54, 64);

Номінація «Класні керівники 5–11 класів гімназій, ліцеїв, колегіумів»: 3 учасники (ММК, Миколаївська гімназія № 41, Перша українська гімназія).

Міський конкурс «Нове ім'я – 2014»

У міському конкурсі «Нове ім'я – 2014» взяли участь 14 молодих учителів природничо-математичного циклу з 13 навчальних закладів міста: ЗОШ № 3, 10, 11, 14, 25, 28, 30, 43, 60, 61(2), 64, економічного ліцею № 1, морського ліцею.

Фіналістами конкурсу стали Вілкул Т. М., учитель математики морського ліцею імені М. Александрова; Явкіна О. В., учитель фізики ЗОШ № 25; Гарей Д. О., учитель хімії економічного ліцею № 1; Тарасенко Т. М., учитель біології ЗОШ № 30.

Беленкіна Л. Ю., вчитель інформатики ЗОШ № 28, стала переможцем конкурсу.

**Міський етап Всеукраїнського конкурсу
«На кращий стан фізичного виховання в загальноосвітніх
навчальних закладах»**

Номінація «Школи до 700 учнів»:

I місце – ЗОШ № 39, II місце – ЗОШ № 16, 47.

Номінація «Школи більше 700 учнів»:

I місце – ЗОШ № 46, II місце – ЗОШ № 51.

В обласному етапі конкурсу I місце посіла ЗОШ № 46, ЗОШ № 39 стала призером. За результатами спартакіад районів місця розподілились таким чином:

Центральний район – школи розподілені на 2 підгрупи:

1 група – I місце – ММК ім. В. Д. Чайки, II місце – ЗОШ № 60, III місце – гімназія № 2, ММЛ імені М. Александрова;

2 група – I місце – ЗОШ № 61, II місце – I Українська гімназія, III місце – ЗОШ № 64.

Корабельний район – змагання проходять у 2-х групах:

1 група – I місце – ЗОШ № 54, II місце – ЗОШ № 33, III місце – ЗОШ № 1;

2 група – I місце – ЗОШ № 14, II місце – ЗОШ № 43, III місце – ЗОШ № 44.

Заводський район

I місце – МГ № 4, II місце – ЗОШ № 57, III місце – ЗОШ № 39.

Ленінський район

I місце – ЗОШ № 50, II місце – ЗОШ № 11, III місце – АДТ.

Двічі проведено міську легкоатлетичну естафету. Двічі І місце посідала 30Ш І-ІІІ ступенів № 39, двічі ІІ місце посів економічний ліцей № 2. За результатами обласних спортивних ігор серед районів І групи ІІ місце посів Центральний район, ІІІ місце – Заводський район.

Перемоги в МАН та інтелектуальних конкурсах

Завдяки наполегливій праці керівників і учителів навчальних закладів, їх умінню розпізнати в дитині обдаровану особистість та пробудити в ній радість творчості на небосхилі Миколаєва народжуються зірки, учні – переможці олімпіад, змагань, конкурсів різних рівнів, які є гордістю міста.

У міському етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін початкової школи взяли участь 323 учні, із них – 125 стали переможцями. У Всеукраїнських учнівських олімпіадах для

учнів 5–11-х класів із 2711 учасників 923 – стали переможцями ІІ (міського) етапу, 310 – ІІІ (обласного). У ІV (Всеукраїнському) етапі 27 учнів підтвердили високий рівень академічних знань. Лідерські позиції щодо надання якісної освіти посідають 30Ш № 1, 11, 22, 39, 45, 51, 56, гімназії № 2, 4, 41, економічний ліцей № 2, юридичний

ліцей, морський ліцей імені професора М. Александрова, муніципальний колегіум імені В. Д. Чайки, спеціалізована школа мистецтв і прикладних ремесел «Академія дитячої творчості». Зростає популярність міських учнівських Інтернет-олімпіад. У 2014–2015 навчальному році в них взяли участь 643 учасники, з яких 199 учнів стали переможцями. Інтернет-олімпіади з математики, біології,

хімії для школярів 5–6-х класів проводяться з метою підготовки до участі в базових Всеукраїнських учнівських олімпіадах. Для виявлення талановитої молоді й підвищення мотивації до вивчення російської мови і літератури вперше проведено Інтернет-олімпіаду для учнів 9–10-х класів.

Педагоги навчальних закладів забезпечують належну підготовку учнів і до наукової діяльності, розробляють чітку систему роботи з обдарованими та здібними дітьми, створюють умови для глибокої наукової підготовки старшокласників, розвивають їх цілеспрямованість, відповідальність, потребу в самоосвіті. Результатом копіткої, наполегливої роботи вчителів є перемоги учнів у Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН. Зі 108 учасників I (міського) етапу, який проходив у 40 секціях 12 відділень Миколаївського територіального відділення МАН, 71 став переможцем і гідно представив освіту міста у II (обласному) етапі. Високий рівень наукових знань продемонстрували 8 учнів із ЗОШ № 19, 22, 57, морського ліцею імені професора М. Александрова, муніципального колегіуму імені В. Д. Чайки, які здобули перемогу у III (Всеукраїнському) етапі конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН.

Одним із джерел утвердження талантів є Міжнародні конференції учнів: 61 переможець з 2141 учасника. Дійсний член Миколаївського територіального відділення Малої академії наук Олександр Новицький (Миколаївський муніципальний колегіум імені В. Чайки) здобув золоту медаль з математики як молодий учений на XXII Міжнародній конференції «ICYS-2015», яка є особливим видом індивідуальних змагань з фізики, математики, інформатики та екології.

Юні науковці міста – учасники різноманітних обласних, Всеукраїнських інтелектуальних конкурсів і турнірів – виявляють високий рівень підготовки та творчі здібності. У 2014–2015 навчальному році з 20689 учасників 16635 – стали переможцями.

90 школярів із 220 учасників здобули перемогу в V Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка. У Міжнародному конкурсі з української мови імені Петра Яцика взяли участь 333 учні 5–11 класів, 152 з них стали переможцями. У щорічному конкурсі учнівської молоді, присвяченому Шевченківським дням, «Об'єднаймося ж, брати мої!» у номінації «Література» взяли участь 33 учні, 9 – вибороли перемогу. 2140 учнів із 60 навчальних закладів виявили творчі здібності у Міжнародній природознавчій грі «Геліантус», 915 з них продемонстрували достатній і високий рівень базових знань. 2721 учень взяв участь у конкурсі з англійської мови «Грінвіч», 843 – посіли призові місця. 889 учнів здобули перемогу у Всеукраїнському фізичному конкурсі «Левеня». У Міжнародному математичному конкурсі «Кенгуру» з 4141 учня 2–11 класів перемогу здобули 2687. У Міжнародному учнівському конкурсі юних істориків «Лелека» взяли участь 1947 школярів, 1147 – стали переможцями. 933 учасники та 684 переможці – такий результат участі у Третьому Всеукраїнському учнівському конкурсі юних суспільствознавців «Кришталева сова – 2015». 9 з 14 молодих науковців продемонстрували глибокий рівень знань з природничих дисциплін через участь в інтелектуальному конкурсі «Юний дослідник». З 7991 учасника Всеукраїнського інтерактивного природничого конкурсу «Колосок» 6678 стали переможцями.

Цікавою формою інтелектуальних учнівських змагань, які формують компетентну особистість, є турніри. Педагогічні колективи навчальних закладів підтримують турнірний рух серед учнівської молоді. У Всеукраїнському турнірі юних географів освіту Миколаєва предста-

вила команда гімназії № 2, яка посіла I місце (керівники – Корольова О. А., Шпіклірний І. В.). Щорічно команди юних економістів є призерами Всеукраїнських турнірів з економіки: у 2014–2015 н. р. команда гімназії № 4 отримала Диплом III ступеня. В обласному Інтернет-

турнірі юних правознавців у режимі «Форум» команда юридичного ліцею (керівник – Гращенко І. О.) посіла I місце, команда гімназії № 3 (керівник – Валецька О. В.) виборола II місце. Команда Миколаївського муніципального колегіуму імені В. Д. Чайки (керівники – Крисинська І. В. та Майборода В. А.) посіла призові місця в олімпіаді і в інтелектуальних змаганнях у XVII Всеукраїнському турнірі юних математиків імені професора М. Й. Ядренка. В обласному етапі Всеукраїнського турніру юних істориків I місце одержала команда Миколаївської гімназії № 2, призерами визнано команди юридичного ліцею, Миколаївської спеціалізованої ЗОШ I–III ступенів № 22. Збірна команда «Veritas», до складу якої ввійшли учні Першої української гімназії імені М. Аркаса та СЗОШ I–III ступенів № 22 (керівник – Корсун М. А.), посіла II місце у Першому Всеукраїнському турнірі юних філософів та релігієзнавців.

Як визнання високих досягнень учнів завдяки працездатності і наполегливості в здобутті знань, здатності до творчих перетворень обдаровані школярі отримали почесні нагороди.

Стипендіатами Президента України стали 7 учнів навчальних закладів міста, які є переможцями IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів, III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України та Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка (Перша українська гімназія імені Миколи Аркаса, гімназія № 2, муніципальний колегіум імені В. Д. Чайки).

Стипендіями Миколаївського міського голови нагороджено 31 переможця Всеукраїнського етапу Всеукраїнських олімпіад та конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН.

Переможцями загальноміської програми «Городянин року» в номінації «Надія року» стали 4 учні із муніципального колегіуму імені В. Д. Чайки, морського ліцею імені М. Александрова, гімназій № 2, 4.

Олімпіади, конкурси, турніри, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт сприяють удосконаленню навчально-виховного процесу, мотивують молодь до набуття ґрунтовних знань, спонукають до практичного застосування основ наук.

Від керівників, зорієнтованих на дієві моделі управління та внутрішкільного контролю, залежить успішність закладів, спрямованих не тільки на створення розвивального освітнього середовища та особистісний розвиток педагогів і школярів, а й забезпечення і реалізацію перспектив розвитку суспільства. Тому перед освітою міста стоять завдання знаходження оптимальних шляхів реалізації цілей і задач та прийняття необхідних управлінських рішень для розвитку громади Миколаєва.

ІНТЕГРАЦІЯ В ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Останнім часом багато уваги приділяється проблемам соціальної адаптації та інтеграції в суспільство дітей із особливими потребами. Станом на травень поточного року в навчальних закладах міста виховується та навчається 672 дитини-інваліда (ДНЗ – 75, ЗНЗ – 597), з них за довідками ЛКК охоплені індивідуальною формою навчання 242 учні. Враховуючи індивідуальні особливості навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими потребами, учням надається додаткова корекційна допомога. Здійснюється психолого-педагогічне супроводження психологами, логопедами.

Мережа навчальних закладів компенсуючого типу (санаторні та спеціальні) розширюється та вдосконалюється. На базі ДНЗ № 2, 140 функціонують групи для дітей з порушенням інтелекту та затримкою психофізичного розвитку. ДНЗ № 2 – єдиний садок у місті, де отримують допомогу діти з різними вторинними відхиленнями. У 6 групах виховуються діти з загальним розвитком, у 8 – з тяжкими вадами мовлення, з затримкою психічного розвитку та з порушенням нервової системи і психіки. В спеціальних групах навчаються і діти з синдромом Дауна.

Цікавим є досвід роботи ДНЗ № 140 «Малятко», де сформовані спеціальні групи компенсуючого типу для дітей із затримкою психічного розвитку. Кваліфіковані вчителі-дефектологи проводять корекційно-відновлювальну роботу щодо усунення порушень психофізичного розвитку та мовленнєвих вад дітей даної категорії. Навчання спрямоване на засвоєння та розвиток пізнавальної активності, формування всіх видів дитячої діяльності, характерних для кожного вікового періоду. Важливим завданням корекційно-освітнього процесу є підготовка дітей до шкільного навчання, яка ведеться з урахуванням індивідуальних особливостей і можливостей кожної дитини.

У ДНЗ № 60 створено комфортні умови для перебування дітей із захворюванням на ДЦП, які отримують кваліфіковану допомогу.

Спеціальні класи для дітей із затримкою психічного розвитку функціонують на базі ЗОШ № 10, 13, 46, 53; з 01.09.2014 – у

ЗОШ № 43. Працюють класи з інклюзивним навчанням у ЗОШ № 46, 53; з 01.09.2014 – у спеціалізованій школі мистецтв і прикладних ремесел, ЗОШ № 15.

Рік	2013	2014
Класів/учнів	10/101	12/119

Корекційні класи загально-освітніх шкіл – ефективна форма диференціації освіти, що дозволяє вирішувати завдання своєчасної активної допомоги дітям з обмеженими можливостями. Позитивним фактором у цьому випадку є наявність у дітей-інвалідів можливості брати участь у багатьох навчальних заходах разом із своїми однолітками, а також те, що діти вчаться в більшості за місцем проживання й виховуються в родині, а не в інтернатному закладі.

Важливу роль у соціалізації та адаптації дітей з обмеженими можливостями відіграють позашкільні навчальні заклади, де також створені відповідні умови для розвитку творчих здібностей дітей, їх природних обдарувань та нахилів.

У місті налагоджена тісна співпраця усіх установ та інституцій, які опікуються проблемами дітей з особливими освітніми потребами. Представники управління освіти беруть активну участь у засіданнях міських координаційних рад з питань соціальної реабілітації дітей. На постійному контролі перебуває питання створення безбар'єрного, безперешкодного середовища у навчальних закладах.

Освітня галузь Миколаєва опікується проблемою гуманізації освіти, пріоритетним принципом якої є дитиноцентризм. У 2014–2015 навчальному році під час взаємних візитів з метою обмі-

ну досвідом щодо створення умов для забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітей з особливими потребами миколаївська та львівська делегації відвідали навчальні заклади, зустрілися з представниками управлінь і департаментів освіти і науки.

Забезпечити психологічний супровід, ввести посаду асистента, помічника вчителя, провести відповідну роз'яснювальну, просвітницьку роботу, обладнати кімнати релаксації, надати рекомендації, проводити консультації, здійснювати корекційно-відновлювальну роботу, налагодити тісну співпрацю з реабілітаційним центром – все це в межах компетентності і можливостей управління освіти та навчальних закладів. Але важливим в організації інклюзивного навчання є фінансування, від обсягів якого залежить якість створюваних умов для навчання дітей та їх транспортування до навчальних закладів.

Разом з тим з метою забезпечення сприятливих умов для рівних можливостей і повної участі дітей з особливими освітніми потребами у житті навчального закладу та громади, для їх ефективної діяльності необхідні спільні зусилля не лише вихователів, учителів, обслуговуючого персоналу, а й батьків, членів родин, однолітків. Слід готувати суспільство як ментально, так і психологічно до інтеграції дітей в освітнє середовище.

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ – СПРАВА ЧЕСТІ, ЛЮБОВІ Й ДОБРА

Дитинство – найважливіший, самотутній і неповторний період у становленні особистості, коли вона потребує найбільшої уваги й захисту. Останнім часом спостерігається посилення уваги з боку держави до інтересів дітей, удосконалення механізму контролю за дотриманням чинного законодавства у сфері охорони дитинства та розвитку інституцій соціально-правового захисту дітей.

Управлінням освіти та навчальними закладами міста вживаються заходи щодо захисту прав та інтересів дітей, що сприяє підвищенню правової культури всіх учасників навчально-виховного процесу, запобіганню проявів насилля, психологічному комфорту дитини в сім'ї та в навчальному закладі, що є обов'язковою умовою його соціального захисту.

Проводиться системна робота в частині виконання конституційних вимог щодо здобуття дітьми і підлітками шкільного віку повної загальної середньої освіти. Щорічно здійснюється облік дітей і підлітків шкільного віку на закріплених територіях обслуговування, проводиться операція «Урок», перевіряється явка учнів до занять, формується банк даних учнів, не охоплених навчанням, вживаються заходи щодо повернення неповнолітніх до навчання. Забезпечено контроль за станом відвідування учнями школи, проводиться роз'яснювальна робота з батьками щодо обов'язковості здобуття їх дітьми освіти та відповідального ставлення до навчання. За інформацією міської служби у справах дітей, протягом 2014–2015 навчального року здійснено 67 рейдів, обстежено 460 сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, вилучено з несприятливого сімейного середовища 16 дітей, відібрано у батьків без позбавлення батьківських прав 7 дітей, 42 батька позбавлено батьківських прав, 81 – притягнуто до адміністративної відповідальності. Внаслідок такого системного підходу кількість дітей шкільного віку, не охоплених навчанням, щорічно зменшується.

Навчальними закладами міста протягом навчального року з метою здійснення супроводу та надання соціальних послуг проводиться відповідна робота з дітьми із сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах. На постійному контролі адміністрацій

закладів перебуває питання щодо організації змістовного дозвілля школярів, відвідування ними занять, залучення їх до гурткової та позакласної роботи. У результаті спільної роботи навчальних закладів і служб, які опікуються проблемами захисту прав дітей, 28 школярів із 13 навчальних закладів знято з обліку у зв'язку з покращенням ситуації у родинах та подоланням складних життєвих обставин, 9 учнів із 9 навчальних закладів влаштовано до центру соціально-психологічної реабілітації дітей Миколаївської обласної ради. Всі діти із сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, охоплені навчанням, залучені до позашкільної діяльності.

У 2014–2015 навчальному році управлінням освіти Миколаївської міської ради з метою подальшого поліпшення роботи щодо забезпечення належних і безпечних умов праці та навчання учасників навчально-виховного процесу проведено огляд-конкурс стану охорони праці у загальноосвітніх навчальних закладах міста. У 69 закладах, які взяли участь у конкурсі, стан охорони праці відповідає основним вимогам чинного законодавства України, а колектив ДНЗ № 92 (завідувач Колісниченко Л. О.) нагороджено дипломом I ступеня.

Питання безпеки життєдіяльності знаходяться на постійному контролі в адміністрації, про що свідчать відсутність травмування працівників під час виконання своїх службових обов'язків та травмування дітей під час навчально-виховного процесу. За підтримки Міністерства освіти і науки України Державною службою з надзвичайних ситуацій, Добровільним пожежним товариством з метою прищеплення правил безпечної життєдіяльності проведено XXI Фестиваль команд ДЮП. Юні рятувальники змагалися у тематичних конкурсах і продемонстрували

відмінну фізичну підготовку та творче втілення оригінальних ідей. За підсумками фестивалю команда «60 частина» ЗОШ № 60 здобу-

ла перемогу. З метою виховання почуття відповідальності за збереження власного здоров'я у надзвичайних ситуаціях проведено Всеукраїнський дитячий літературний конкурс «Захистимо країну від лиха», переможницею якого стала учениця ЗОШ № 21.

Харчування – джерело здоров'я та енергії. Тому питання його правильної організації є пріоритетним у роботі управління освіти та відповідальних осіб, які вживають певних заходів щодо забезпечення учнів початкових класів та дітей пільгових категорій якісним збалансованим харчуванням згідно з діючими нормативами.

БУТИ ГРОМАДЯНАМИ – БУТИ ПАТРІОТАМИ

Патріотизм – основа духовного становлення громадянина.

Патріотизм – серцевина людини, основа її активної позиції.

В. О. Сухомлинський

За цей рік наші діти стали іншими, бо сучасна школа зарекомендувала себе могутнім осередком виховання молоді, формування її життєвих компетентностей і ціннісних орієнтирів, духовності, моральності, національної гідності та патріотизму.

Тому сьогодні розбудова української держави ставить на порядок денний надзвичайно важливе й невідкладне завдання – виховання справжнього громадянина й патріота рідної землі. Нині, як ніколи, потрібні нові підходи та нові шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості.

У загальноосвітніх навчальних закладах міста робота щодо формування ціннісного ставлення молоді до суспільства починається з патріотичного виховання як складової духовно-ціннісної компетентності молоді. Національно-патріотичний комплекс, бібліотечно-інформаційний центр, кабінет «Захист Вітчизни», гурткова робота, класні колективи, учнівське самоврядування є компонентами виховної системи і сприяють реалізації виховних завдань – формування нового українця, що діє відповідно до національних та європейських цінностей. Цілісну особистість патріота-громадянина формує активна участь дітей у різноманітних видах діяльності:

українознавчій, правознавчій, художньо-естетичній, екологічній, оздоровчо-спортивній тощо.

Значну роль у життєдіяльності шкільних родин відіграє учнівське самоврядування, яке спрямоване на формування та розвиток національно самосвідомої соціально активної особистості, набуття нею певного досвіду життя в демократичному суспільстві. У місті Миколаїв створено широкий спектр моделей учнівського самоврядування як результат співтворчості педагогічного та дитячого колективів. На заняттях «Школи лідерів», які діють у навчальних закладах, активісти вчаться організовувати свою роботу, оцінювати можливості й аналізувати діяльність, здійснювати самоконтроль, приймати рішення, робити вибір тощо.

Пріоритетна роль надається активним формам та методам роботи, застосування яких ґрунтується на демократичному стилі взаємодії та сприяє формуванню критичного мислення, навичок аргументованого висловлювання, ініціативи й творчості, серед яких: уроки мужності, дискусії, диспути, конференції, «відкрита кафедра», інтелектуальні аукціони, ринги, вікторини, подорожі до джерел рідної культури, історії держави і права, ситуаційно-рольові ігри, соціально-психологічні тренінги, аналіз конфліктів і моделей стилів поведінки. У ЗОШ № 24 модернізовано моделі співробітництва між вихователем та вихованцями з використанням проектних технологій, дискусійних клубів, творчих майстерень, тренінгів, «мозкових штурмів», дискусій, анкетувань. Дієвою формою розвитку учнівського самоврядування є міні-КТС «Вибори», «Плануємо своє завтра», загальношкільний конкурс «Людина року», цікавий проект зі створення літопису школи, класу «Школа пише веселий

роман із продовженням...». У рамках Всеукраїнського тижня права учнівські самоврядування провели програму «Вільний мікрофон», розробили питання до заочної вікторини та квесту з правознавства (30Ш № 37). Учнівське самоврядування бере активну участь у підготовці та проведенні різноманітних конкурсів, тематичних концертів, святкових лінійок, загальношкільних свят: «Джентльмен року», «День ліцеїста», «Панночка україночка», «День святого Валентина», «Осінній ярмарок», «Рідна мова через українську пісню», «Країна Екологія» тощо. У шкільних бібліотеках організовано перегляд періодичних видань «Молодіжні організації та їх роль у світі».

Значну увагу учнівське самоврядування надає популяризації традицій та звичаїв українського народу національно-патріотичного спрямування. З 2014 року учнівські колективи долучилися до проектів «Шануймо українське» (30Ш № 6), «Любіть Україну – вона в нас єдина», «Доти буде Україна, поки будуть козаки» (Миколаївський муніципальний колегіум). Більшість учнів навчальних закладів виявляють високу патріотичну свідомість та міцну громадянську позицію, активно пропагують та використовують українську національну та державну символіку, з гордістю вбираються в український національний одяг.

Лідери учнівського самоврядування є ініціаторами проведення спортивних змагань, флешмобів, екскурсій до музеїв військових частин, установ, підприємств, вищих навчальних закладів, зустрічаються з ветеранами війни, праці та військової служби, проводять акції з метою упорядкування пам'ятників та братських могил, допомагають військовослужбовцям, які отримали поранення внаслідок виконання бойових завдань у рамках проведення заходів АТО й проходять реабілітацію у військовому шпиталі.

Необхідною умовою ефективної діяльності є робота з Інтернет-ресурсами. Тому члени учнівського самоврядування через соціальну мережу «Вконтакті» та власні сайти створюють групи спілкування. Так, під час виборчої кампанії в президенти школи ЗОШ № 11 була створена віртуальна група «Вибори – 2014», у якій кандидати на посаду президента висували на загальне обговорення свої передвиборчі програми, мали змогу поспілкуватися в режимі онлайн із учнями, відповісти на їхні запитання. Для покращення роботи Парламенту школи для учнів, учителів і батьків створено віртуальну групу «Самоврядування». Саме тут розміщуються нормативно-правові документи учнівського самоврядування, фотозвіти класних колективів, що допомагає проведенню загальношкільних звітних конференцій.

Значна увага приділяється учням, які потребують посиленої педагогічної уваги, дітям із сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах, та дітям соціально незахищених категорій. Школярі залучаються до організації та проведення виховних заходів, серед яких:

КВН «Новорічні пригоди», шоу-програма «Таланти твої, школо!», агітбригади «Юні екологи» та «Юні інспектори руху», театралізована вистава «До шкільної родини прийшов святий Миколай у гостини!», Всеукраїнські акції «Лист пораненому», «Допоможемо українській армії». Студенти Миколаївського муніципального академічного коледжу до 200-річчя Т. Шевченка підготували літературно-музичну композицію, з якою виступили в навчальних закладах міста, та провели благодійну акцію. Результатом такої роботи стало зниження рівня агресивності учнів, підви-

щення рівня згуртованості дітей у класних колективах, зменшення кількості відторгнутих та ізольованих учнів у закладі.

Підлітки, які стоять на внутрішкільному обліку, залучаються до роботи в органах учнівського самоврядування через виконання доручень і участь у загальношкільних заходах та колективних творчих справах, що сприяє стимулюванню їх ініціативи, удосконаленню навичок роботи з джерелами інформації, підвищенню статусу в колективі, спонукає до відповідної діяльності.

Активізовано роботу щодо залучення вихованців до змістовного дозвілля, гурткової, культурно-масової роботи спільно із соціокультурними закладами міста. Учнівське самоврядування є координатором проектної діяльності в школах. Через участь у колективній творчій справі «Шкільна родина» орга-

нізовано акції «Добро», «Допомога», «Допоможи пораненому», «Відмовтесь від букетів», шкільні проекти «Любіть Україну – вона в нас єдина», «Доти буде Україна, поки будуть козаки», благодійні акції «Українські страви», «Зігрій бійця», «Оберіг для солдата», тиждень благодійності «На свято заслуговує кожен!», благодійний марафон «Діти – янголи миру!», створення відеороликів «Україна очима дітей». Педагогічні та учнівські здобутки колективів шкіл підтверджують, що використання методу проектів у виховній роботі є перспективним, доцільним і результативним. Участь у них підвищує згуртованість учнівських колективів, учить планувати роботу самостійно, ухвалювати рішення, нести відповідальність за свою діяльність, сприяє соціалізації учнів. Як результат – збільшилась кількість організаторів справ, підвищилися згуртованість учнівських колективів і вихованість окремих учнів. Осередком координування патріотичної роботи та самоврядування в місті є Клуб юних моряків з флотилією, який відіграє велику роль в об'єднанні навчальних закладів навколо проектів «Ти не один», «Низький уклін тобі, солдате!», благодійної акції «Запали надію в серці».

Подією в житті учнівських колективів є робота над міською колективною творчою справою «Шкільна родина», мета якої – підвищення престижу освітньої галузі, формування сучасної інфраструктури музейної справи, підтримка молодіжних ініціатив щодо вивчення історії та розвитку освіти, соціалізації учнів, згуртування колективів навчальних закладів, ознайомлення учнів із досвідом учнівського самоврядування навчальних закладів, усвідомлення причетності учнівської молоді до великої шкільної родини міста, формування життєвої компетентності. У ході роботи учні всіх навчальних закладів здійснюють пошукову діяльність щодо збору матеріалів та експонатів для Музею освіти Миколаєва. З метою збереження родзинок шкільного життя реалізовано міні-проект «В гостях у класу», який допоміг досягти кращого порозуміння між дорослими і дітьми, розширити географію спілкування школярів міста. Відбулось головне – відкриття нового, приємні враження від зустрічей, цікаві спогади, отриманий досвід стали стимулом до подальшої різнобічної діяльності школярів та зміцнення шкільної родини Миколаєва.

Залучення молоді міста до активної діяльності – запорука формування відповідальної громадянської позиції щодо власної ролі в розбудові країни. Так громадяни стають патріотами.

ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА – СКЛАДОВА ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ

Позашкільна освіта за змістом і спрямованістю стала однією з важливих ланок модернізації освітнього простору Миколаєва. Вона по праву є сьогодні потужним чинником мотиваційного розвитку, самореалізації, професійного самовизначення та формування життєвої компетентності особистості.

Позашкільна освіта – невід’ємна складова життя для 11956 юних миколаївців семи позашкільних навчальних закладів, які займаються у 847 гуртках (це на 130 осіб більше, ніж у 2013–2014 н. р.). Нею охоплено кожного третього учня закладів освіти міста. Порівняно з минулим навчальним роком мережа гуртків зросла на 2%.

Потреби суспільства в забезпеченні гармонійного розвитку особистості зумовлюють необхідність більш ефективного використання освітньо-виховного та соціалізуючого потенціалу позашкільних навчальних закладів. У цьому контексті важливим для розвитку позашкільної освіти є забезпечення виконання завдань Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, зокрема вдосконалення роботи з обдарованими дітьми, сприяння їх успішній самореалізації, професійному та творчому самовизначенню. Надання вихованцям можливості реалізувати себе в умовах сучасного суспільства – один з пріоритетних напрямів діяльності позашкільних навчальних закладів, адже для багатьох обдарованих дітей гурток є своєрідною творчою майстернею, де педагог шліфує талант дитини й надає їй можливість спробувати себе в різних видах творчої діяльності. Саме в гуртках на вихованців чекають нові відкриття й перші перемоги в різноманітних конкурсах. У 2014–2015 навчальному році кількість обдарованих вихованців позашкільних навчальних закладів збільшилась.

Зірки позашкільля Миколаєва широко відомі як в Україні, так і далеко за її межами. Вони з успіхом представляють рідне місто на престижних міжнародних конкурсах та фестивалях.

Протягом навчального року близько 5 тисяч вихованців позашкільних навчальних закладів стали переможцями різнорівневих конкурсів, виставок, змагань, з них близько півтори тисячі стали переможцями та призерами 120 конкурсів всеукраїнського та міжнародного рівнів:

- вихованці Палацу творчості учнів – призери Міжнародної виставки художніх творів дітей «Лідице – 2015» (Чехія), Міжнародного фестивалю мистецтв «Співограй» (м. Харків), Міжнародного чемпіонату комп'ютерних талантів «Золотий байт – 2015», Всеукраїнського конкурсу мистецтв «Україна – моя любов», Всеукраїнської виставки-конкурсу дитячого малюнка «Я хочу жити в якісному світі»;
- вихованці БТДЮ Ленінського району отримали грамоти переможців Міжнародного фестивалю дитячої творчості в Анталії (Турція), Міжнародного конкурсу дитячої та юнацької творчості «Мистецький храм» (м. Івано-Франківськ), Міжнародного конкурсу дитячої творчості «Мюзикл стар» (м. Львів), Міжнародного конкурсу аудіо-, відеозображень «Кришталеві джерела» (м. Київ);
- вихованці Дитячого центру позашкільної роботи Корабельного району стали переможцями Міжнародного фольклорного фестивалю «Неос Мармарас Кубок – 2014» (Греція), Міжнародного фестивалю молодих виконавців «Таланти Каунаса – 2014», Міжнародного фестивалю-конкурсу дитячо-

юнацької журналістики «Прес-весна на Дніпрових схилах» (м. Київ), Всеукраїнського фестивалю з сучасних танців (м. Одеса);

- вихованці БДЮТ Заводського району отримали грамоти Міжнародного вокально-хореографічного фестивалю-конкурсу «Зірки XXI століття» (м. Дніпропетровськ), II Міжнародного полікультурного фестивалю-конкурсу «Переяславський дивограй» (м. Переяслав-Хмельницький), Міжнародного багатожанрового фестивалю-конкурсу «Ти – Зірка України» (м. Дніпропетровськ), Всеукраїнського хореографічного фестивалю «Дебют-парад – 2015» (м. Київ);
- вихованці Станції юних техніків стали призерами Всеукраїнської науково-технічної виставки-конкурсу молодіжних інноваційних проектів «Майбутнє України»;
- вихованці Станції юних натуралістів отримали нагороди Національного етапу Міжнародного дитячого екологічного конкурсу «Зелена планета»;
- вихованці Миколаївського міського Будинку вчителя стали переможцями I Міжнародного фестивалю творчості «Калейдоскоп талантів» (Польща), Всеукраїнського конкурсу юних та молодих виконавців «Маленькі зірки» (м. Херсон), Всеукраїнського фестивалю-конкурсу хореографічного мистецтва «Перлина заходу» (м. Львів), Всеукраїнського фестивалю-конкурсу хореографічного мистецтва «Квітуха країна» (м. Умань), V ювілейного чемпіонату України серед танцювальних колективів (м. Київ), Всеукраїнського фестивалю-конкурсу хореографічного мистецтва «Свято талантів» (м. Кіровоград).

Необхідно відзначити активну участь колективів позашкільних навчальних закладів м. Миколаїв у роботі Малої академії наук. Вихованець міської станції юних техніків, слухач секції МАН «Фізика» Стівманенко Влад посів III місце у Всеукраїнському конкурсі-захисті наукових робіт. Вихованка БДЮТ Заводського району Літвінова Марія стала переможцем обласного та Всеукраїнського етапів Всеукраїнської туристсько-краєзнавчої експедиції «Моя Батьківщина – Україна» за напрямом «Геологічними стежками рідного краю». Вихованці Будинку творчості дітей та юнацтва Ленінського району

(слухачі секції МАН «Астрономія») Фарбітник Інна, Ступка Максим нагороджені дипломами I та III ступенів обласного етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту наукових робіт.

Перші визнання й перемоги завжди запам'ятовуються на все життя та, як правило, стають першою сходинкою на подальшому шляху до успіху.

Але всі ці здобутки були б недосяжними без наполегливої, плідної праці креативних педагогів, до яких горнутьися вихованці.

Одним із результатів злагодженої роботи творчих колективів позашкільних навчальних закладів Миколаєва є отримання та підтвердження ними почесних звань.

Візитною карткою Миколаєва стали колективи позашкільних навчальних закладів, яким присвоєно почесні звання.

Звання «Народний художній колектив» мають:

- ансамбль класичного танцю «Дивертисмент», ансамбль танцю «Джерельце», оркестр народних інструментів, театральний колектив «Мрія» та ансамбль танцю «Юність Прибужжя» (Палац творчості учнів);
- оркестр народних інструментів «Барвистий передзвін» (БДЮТ Заводського району);
- ансамбль танцю «Аліски», гурток сольного співу «Престиж» (БТДЮ Ленінського району).

В освітянській родині нашого міста знайшов собі чільне місце «Народний художній колектив» з Луганська – ансамбль танцю «Су-венір» (БТДЮ Ленінського району).

Звання «Зразковий художній колектив» мають:

- капела бандуристів «Україночка», Студія естрадного вокалу «Каприз», Духовий оркестр, Студія образотворчого мистецтва «Жар-птиця», ансамбль народного танцю «Веселка» (Палац творчості учнів);
- студія естрадного співу «Сузір'я», гурток декоративно-ужиткового мистецтва (БДЮТ Заводського району);

- вокальне об'єднання «Відлуння», духовий оркестр, гурток декоративно-ужиткового мистецтва «Родзинка» (Дитячий центр позашкільної роботи Корабельного району);
- Зразковий театр пісні «Натхнення», студія образотворчого мистецтва «Мауглі», хореографічна студія «Пірует» (Миколаївський міський Будинок учителя);
- гурток декоративно-ужиткового мистецтва (кераміка) (Станція юних техніків).

У 2014–2015 навчальному році пройшли творчі звіти на присвоєння почесних звань «Народний художній колектив» ансамблю танцю «Аліски» та гуртка сольного співу «Престиж» (БТДЮ Ленінського району), а на присвоєння звань «Зразковий художній колектив» – трьох гуртків декоративно-ужиткового мистецтва (ДЦ позашкільної роботи Корабельного району, БДЮТ Заводського району, Станція юних техніків).

Високий рівень професійної майстерності творчих колективів позашкільних навчальних закладів дає можливість їм брати активну участь у різноманітних заходах міського та обласного рівнів, проводити численні культурно-масові заходи, серед яких – традиційні міські свята та урочисті заходи, присвячені Дню заснування міста, Дню вчителя; міські культурно-мистецькі акції, свято нагородження медалістів, міські та обласні конференції педагогічних працівників тощо. Протягом 2014–2015 навчального року позашкільними навчальними закладами проведено 880 масових заходів з аудиторією більш ніж 200 тисяч учасників та глядачів.

Традиційною є участь представників позашкільля в загально-міській програмі «Городянин року»: у 2015 році лауреатами в номінації «Надія року» стали вихованці Палацу творчості учнів Олександр Беркунський та Євген Онуфрак, а директор Палацу творчості учнів Світлана Миколаївна Саранчина визнана переможцем у номінації «Культура».

Робота у сфері позашкільля вимагає від педагогічних працівників вдосконалення від-

повідно до вимог часу. Тому такою необхідною є методична складова позашкільних закладів – адже саме вона забезпечує впровадження новітніх форм та технологій роботи до навчально-виховного процесу. Оновлений інструментарій педагогічних методів і прийомів дозволяє педагогам впроваджувати такі методичні форми, які б відповідали сучасним вимогам та були ефективними й цікавими для вихованців.

Протягом 2014–2015 навчального року педагоги позашкільної освіти Миколаєва взяли участь у міських та обласних семінарах, круглих столах, тренінгах, роботі методичних об'єднань, конкурсах та підготували 116 методичних розробок, рекомендацій, методичних матеріалів; оновили зміст 185 навчальних програм роботи гуртків.

У поточному навчальному році педагоги посіли призові місця в різноманітних конкурсах:

- Всеукраїнському конкурсі «Вчитель-новатор» (II місце – Мосіна О. П., керівник гуртка «Основи комп'ютерних технологій» БТДЮ Ленінського району);
- Всеукраїнському конкурсі майстерності «Джерело творчості» (III місце – Близниченко І. В., керівник «Народного художнього колективу» оркестру народних інструментів Палацу творчості учнів);
- обласному заочному конкурсі «Від творчого вчителя – до обдарованого учня» (II місце – БТДЮ Ленінського району, III місце – Станція юних натуралістів, Клуб юних моряків з флотилією, БДЮТ Заводського району);

- обласному заочному конкурсі портфоліо з відеоматеріалами «Педагогічний досвід освітян регіону – 2015» (І місце – Палац творчості учнів; III місце – ДЦ позашкільної роботи Корабельного району);
- обласному конкурсі на кращу методичну розробку з науково-технічної творчості (І місце – Станція юних техніків, III місце – ДЦ позашкільної роботи Корабельного району).

Саме завдяки таким педагогам відкриваються нові таланти, спалахують яскраві зірки на небосхилі Миколаєва.

Позашкільна освіта допомагає не тільки організувати цікаве дозвілля, розкрити творчий потенціал вихованців, а й виховує їх.

Так, Палац творчості учнів став організатором благодійної акції-концерту «З Україною в серці». Зібрані кошти було передано героям-воїнам Миколаївської 79-ї аеромобільної бригади, які повернулися з зони АТО та потребують медичної допомоги.

У березні-травні 2015 року було проведено міську акцію «Запали надію в серці», до участі в якій залучилися учнівські, батьківські та педагогічні колективи 68 навчальних закладів, спрямовану на підтримку воїнів-учасників АТО: здійснено збір речей для бійців, створено численні відеозвернення зі словами підтримки та пошани. Клубом юних моряків передано воїнам-захисникам більше 500 квадратних метрів маскувальної сітки, сплетеної школярами міста, під час виготовлення якої кожна дитина вклала у свою роботу часточку власного серця та любові.

Позашкільними навчальними закладами Миколаєва активно проводяться військово-патріотичні заходи:

проекти та благодійні акції – «З Україною в серці», «Підтримай воїнів АТО», «Низькій уклін тобі, солдате», «З Україною в серці творимо дива», «Оберіг для воїна», в рамках яких здійснено виготовлення дітьми оберегів-янголиків зі зверненнями до воїнів-патріотів України;

конкурси листів та малюнків для воїнів АТО: «Україна єдина!», «З Україною в серці», «Хай завжди буде сонце, хай завжди буде мир»;

міська виставка-конкурс фоторобіт на патріотичну тематику «Я, ти, він, вона – разом Україна!», в якій учні з 37 навчальних закладів міста представили 383 фотографії в номінаціях: «Як у нас на Україні всі лани квітучі», «Хай цвітуть, як квіти, українські діти», «Моя

родина – це вся Україна», «О краю мій, о землячко свята», «Відважні люди, що дарують дітям мир».

2014–2015 навчального року 184 випускники позашкільних навчальних закладів міста успішно засвоїли навчальні програми, здали випускні іспити та урочисто отримали свідоцтва про позашкільну освіту.

Численні перемоги вихованців та педагогів позашкілля через добрі справи, що змінюють світ на краще, прославляють Миколаїв по всій країні та за її межами на багатьох конкурсах і фестивалях. Наше південне місто – край талановитих, із великими серцями, юнаків та дівчат – є справжньою гордістю незалежної України.

МИКОЛАЇВСЬКИЙ МІСЬКИЙ БУДИНОК УЧИТЕЛЯ З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ!

Миколаївський міський Будинок учителя – центр формування освітньої, духовної, національної культури особистості з насиченою та змістовною програмою педагогічної, інтелектуальної та мистецької роботи.

Провідні спеціалісти освітньої галузі, діячі культури та мистецтва залучалися до участі у програмах та проектах закладу. Нові контакти, яскраві емоції пробуджують душу вчителя до творчості, нового бачення нестандартних підходів у навчанні і вихованні.

За 2014–2015 навчальний рік було проведено 640 заходів, які відвідало 66 тисяч освітян-миколаївців та гостей міста.

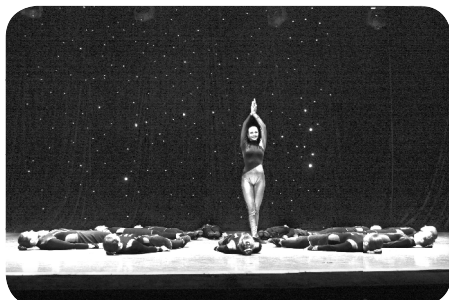
Міський Будинок учителя протягом року реалізовував проект національно-патріотичного спрямування «Окрилені рідною Україною»:

- 400 учасників колективів художньої самодіяльності стали переможцями 31 конкурсу: двох Міжнародних – фестивалю творчості «Калейдоскоп талантів» (Польща) та X Міжнародного театрального фестивалю молодіжних та дитячих театрів «Південні маски – 2015» (м. Миколаїв), 11 Всеукраїнських конкурсів, 11 обласних конкурсів, 7 міських конкурсів.

- З метою відродження історичної пам'яті нації через духовні витоки були проведені зустрічі для педагогічного загалу міста з головним редактором Інтернет-видання «Історична правда» Вахтангом Кіпіані, істориком, журналістом, радником голови Інституту національної пам'яті Олександром Зінченко, тематичні зустрічі «Слова, що ллються із сердець, тобі, моя Україно!», семінар-практикум «Формування національно-патріотичного виховання засобами гурткової роботи», майстер-класи «Виготовлення браслету-оберегу зі стрічок в національних кольорах», «Українська лялька».
- Спільно з фондом «Дітям України» на свято Козацької слави традиційним став обласний конкурс української патріотичної сучасної поезії імені Валерія Бойченка.
- Щорічно проходить обласний конкурс української патріотичної пісні «Червона калина», гала-концерт у День Збройних сил України.
- З почуттям любові, вдячності до рідної України вихованці «зразкової» студії образотворчого мистецтва «Мауглі» (керівник В. Лещенко) взяли участь в обласному конкурсі малюнка на асфальті «Я малюю Україну».
- Учасниками виставок «Вогник освітянської творчості» стали вчителі, які гармонійно поєднують фахову діяльність з аматорською творчістю.
- Вихованці «зразкового» театру пісні «Натхнення» були учасниками концерту заслуженої артистки України, вокального тренера телепроектів «Фабрика зірок», «Народна зірка» Тетяни Піскарьо-

вої в рамках її Всеукраїнського туру «Я – Україна» в композиціях «Музичні листи на війну» та «Україна солов'їна».

- За ініціативи Миколаївського міського Будинку вчителя та за сприяння Миколаївської міської профспілки працівників освіти і науки підготовлено до друку літературний альманах «Перлина мовленого слова». Авторами її стали освітяни, переможці та лауреати фестивалю-конкурсу «Краса душі у творчість перелита». Це перша унікальна спроба зібрати в єдине ціле літературну творчість педагогів, що сприяє підняттю престижу творчого вчителя.

У 2015 році Миколаївський міський Будинок учителя підготував і реалізував національно-патріотичний проект «Відлуння кроків Перемоги в нашому сьогодні» до гідного відзначення 70-ї річниці Перемоги над нацизмом у Європі, в рамках якого пройшли заходи:

- Концерт-вшанування «Перемога в серцях поколінь» був наповнений громадянсько-патріотичним змістом, високою патріотичною свідомістю та міцною грома-

дянською позицією у минулому (визволення м. Миколаєва героями-ольшанцями), у сьогоденні (відстоювання свободи і територіальної цілісності країни), у майбутньому (дитинство без війни).

- Акція «Уклін Вам, ветерани!».

- Конкурс вітальної листівки «Світ без війни». Кращі з них діти подарували ветеранам – учителям міста, гостям.

- Святкові концерти в обласному госпіталі інвалідів війни «Хай зігріє наше серця вогонь Перемоги!» та Військовому госпіталі «Кожен рік салютує весна Перемогу!» ветеранам Другої світової війни та учасникам АТО подарували колективи художньої самодіяльності міського Будинку вчителя.

- Ведучі солістки «народної» вокальної студії Наталія Ковальова і Ганна Крапівіна (керівник О. Сичьов), вихованці «зразкового» театру пісні «Натхнення» (керівники: Є. Маспанова-Чорна, І. Кулешова, Л. Круміленко) та «зразкова» хореографічна студія «Пірует» (керівник М. Чумак) стали переможцями міського конкурсу героїко-патріотичної пісні і танцю.

- Святкова зустріч чотирьох поколінь «В ім'я миру на землі – Перемога!» відбулась у літературному кафе міського Будинку вчителя. Члени літературного об'єднання «Пегас» міського Будинку вчителя (керівник В. Качурін), гості-поети своїм

словом доторкнулися до кожної душі, присутньої у залі, гортаючи сторінки пам'яті Великої Перемоги.

Майбутнє нашої держави – наші діти. Їм завтра продовжувати героїчні справи старшого покоління. Вони взяли активну участь у зустрічі. Зал з великою любов'ю відгукнувся на всі виступи вихованців гуртків: зі сцени вірш ветеранам педагогічної праці Лариси Песчанської «Для Вас, ветерани!» прочитала вихованка літературного об'єднання Надія Петраш; вірш директора ЗНЗ № 46 Світлани Анатоліївни Тельнової «Я хочу нарисувати мир» – учениця школи Ганна Чайка; у виконанні керівника «зразкового» театру пісні «Натхнення» Лілії Круміленко та його вихованців пролунав музичний лист від доньки «Мій тато – герой!»; піснею «Взрослые, отмените войну» до присутніх у залі звернулася Анастасія Волошина, солістка «зразкового» театру пісні «Натхнення». «День Перемоги – це найкраще свято, і на Землі хай в мирі всі живуть» – закликали всіх присутніх у залі учасники дитячих колективів художньої самодіяльності міського Будинку вчителя.

Вірші, які пишуть поети-аматори, дуже мелодійні. Вони ніби самі просяться стати піснею. У виконанні ведучих солісток «народної» вокальної студії міського Будинку вчителя Н. Ковальової та Г. Крапівіної прозвучали деякі з таких пісень.

Колективи художньої самодіяльності міського Будинку вчителя були активними учасниками святкових заходів, присвячених 70-річчю Великої Перемоги, які відбувалися у різних куточках нашого міста: дитяче містечко «Казка» – святкова концертна програма «Зберігаємо в серцях Велику Перемогу!»; парк «Ліски» – святковий концерт до Дня Перемоги; гала-концерт переможців міського

конкурсу героїко-патріотичної пісні і танцю «Пам'ять серця жива» в сквері імені Святого Миколая, «На хвилі надії та сподівань» – концерт біля Будинку командира (майданчик біля Музею суднобудування і флоту).

Практика роботи колективу міського Будинку вчителя підтверджує, що творчі педагоги вміло проєктують розвиток громадянських, патріотичних якостей особистості, яка усвідомлює загальнолюдські цінності, морально-правові категорії і прагне до їх реалізації у своїй поведінці в довіллі, до участі в розв'язанні нагальних і перспективних завдань нашої молоді держави.

МАЙБУТНЄ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК – В ІНТЕГРАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

Бібліотекар повинен давати не стільки знання, скільки відчуття безмежності знань, пробудити розум і уяву читача, щоб він міг самостійно заповнювати прогалини у знаннях про світ.

В. Ільченко

Одним із головних пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людства, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток – інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати й накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися й обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному та особистісному розвитку, підвищенню якості життя.

Координація роботи науково-методичного центру та науково-педагогічної бібліотеки надає можливість створити систему інформаційного забезпечення усіх категорій педагогічних працівників та поступово перетворити шкільні бібліотеки в сучасні бібліотечно-інформаційні центри.

Реформування системи освіти має на меті також і модернізацію навчально-виховного процесу, умовою якої є активізація творчих здібностей учителя. Саме тому виняткового значення набуває систематична робота з підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Головне в діяльності науково-педагогічної бібліотеки – активне використання можливостей комунікаційних технологій з метою організації ефективного та якісного обслуговування педагогів. Бібліотека намагається не тільки забезпечити своїм користувачам якісний доступ до інформації, а й стала осередком власних інформаційних ресурсів: бібліографічних покажчиків на замовлення методичних об'єднань, повнотекстових баз даних тощо.

Бібліотека – співзасновник Міжнародного літературного інтернет-журналу «Миколаїв літературний» (<http://litnik.org>), мета якого – допомогти вчителям-предметникам ознайомити учнів зі скарбами культурної спадщини Миколаївщини. Ця робота в 2014 році була відзначена Почесною грамотою Миколаївської обласної ради.

Науково-педагогічна бібліотека є майданчиком соціального діалогу для громади міста. Тут відбуваються засідання «круглих столів», наукові конференції, презентації книг, Дні партнерської активності, Дні депутата в бібліотеці.

Один із напрямів спільної діяльності – науково-методичне забезпечення роботи шкільних бібліотек: надання консультативної та практичної допомоги, підвищення фахової майстерності шкільних бібліотекарів, узагальнення та впровадження перспективного бібліотечного досвіду.

Важливою складовою спільної роботи є формування медіа- та інформаційної грамотності як педагогів, так і учнів, батьків.

Цьому процесу сприяють проведені науково-методичним центром та науково-педагогічною бібліотекою заходи:

- засідання творчої групи медіапедагогів експериментальних навчальних закладів (ММК, економічний ліцей № 2, ЗОШ № 42, 56) Всеукраїнського рівня «Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів»;
- «світове кафе» на тему «Роль медіаосвіти у формуванні інформаційної культури педагогів та учнів в умовах інноваційної діяльності»;
- круглий стіл «Медіаосвіта: виклики, практика, перспективи»;
- засідання проблемної групи шкільних бібліотекарів «Основи медіакультури та організація медіаосвіти особистості», яка займається вивченням та напрацюванням стратегій роботи з текстами з метою формування медійно-культурологічної компетентності користувачів бібліотеки.

Учасники заходів – директори навчальних закладів, учителі, науковці Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, спеціалісти науково-методичного центру, фахівці науково-педагогічної бібліотеки, шкільні бібліотекарі – намагалися

визначити основні завдання й методи ефективної діяльності навчальних закладів через застосування медіатехнологій в освіті.

Питання вдосконалення роботи шкільних бібліотек та перетворення їх у потужні інформаційні центри розглядалося на колегії управління освіти Миколаївської міської ради у 2014–2015 н. р. У ході перевірки бібліотек економічного ліцею № 2, ЗОШ № 13, 20, 49 було вивчено та проаналізовано рівень професійної майстерності бібліотекарів, співпрацю навчального закладу, батьківського комітету та громадськості щодо створення в шкільній бібліотеці інформаційного середовища, поповнення бібліотечних фондів новою літературою, оновлення матеріально-технічної бази шкільної бібліотеки.

Сучасне освітянське життя вимагає модернізації змісту діяльності шкільних бібліотек, впровадження в шкільну бібліотечну справу інновацій. Саме тому з кожним роком зростає кількість бібліотекарів, які застосовують у своїй роботі як традиційні, так й інноваційні методи роботи, такі як: впровадження музейної педагогіки, проектні технології, флешмоби, бук-кросинги; займаються фандрайзинговою та адвокаційною діяльністю.

З метою формування позитивного іміджу шкільної бібліотеки, розуміння потреби суттєвих змін стилю та змісту роботи шкільного бібліотекаря поточного навчального року науково-методичний центр управління освіти Миколаївської міської ради та Миколаївська науково-педагогічна бібліотека ініціювали проведення міського конкурсу «Бібліотека моєї мрії», який став ефективною формою підвищення кваліфікації, професійним змаганням шкільних бібліотекарів усіх категорій незалежно від віку та стажу. Цінність конкурсу полягає ще й у тому, що до його проведення долучилися педагогічні, учнівські та батьківські колективи. Різноманіття номінацій дало можливість кожному випробувати свої сили.

Підтримка й удосконалення діяльності бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів,

піднесення ролі бібліотекаря в суспільстві та підвищення престижу бібліотечної професії здійснюються через проведення у травні – жовтні 2015 року міського огляду-конкурсу «Штрихи до портрета шкільної бібліотеки», підведення підсумків якого традиційно відбудеться у Міжнародний день шкільних бібліотек.

Співпраця з культурними, громадськими закладами та організаціями дає значні позитивні результати, а саме:

- створено спільні корпоративні інформаційні ресурси (Зведений електронний каталог провідних бібліотек міста); Інтернет-центри, центри «Вікно в Америку»;
- реалізовано комплексні програми розвитку бібліотек ММК, ПУГ, ЗОШ № 15, 17, 24, 28, 42, 46, 56, 57;
- розроблено та впроваджено спільні проекти з науково-педагогічною бібліотекою та бібліотеками інших відомств;
- поповнено фонди бібліотек інформаційними джерелами, зокрема електронними ресурсами іноземними мовами (у рамках міжнародного співробітництва);
- проведено комплексні заходи із залученням Миколаївського обласного краєзнавчого музею «Старофлотські казарми», Миколаївського обласного художнього музею ім. В. В. Верещагіна, видавництва Ірини Гудим, науково-педагогічної бібліотеки, центральної бібліотеки для дітей ім. Ш. Кобера та В. Хоменка, обласної бібліотеки для дітей ім. В. Лягіна, центральної бібліотеки ім. М. Кропивницького.

Крок за кроком шкільна бібліотека стає центром інтелектуального розвитку особистості, а бібліотекар – партнер у вирішенні цього важливого педагогічного завдання.

Належний рівень освіти можливий лише за умови поєднання творчої праці вчителів, викладачів, учених, бібліотечних

фахівців з використанням сучасного вітчизняного, міжнародного педагогічного та бібліотечного досвіду.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОСОБИСТОСТІ В КРИЗОВИХ УМОВАХ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Більше року Україна переживає складну соціально-політичну ситуацію. Від стресів і психологічних травм страждають усі – і дорослі і, особливо, діти.

У зв'язку з цим суттєво підвищується роль та значення професійної діяльності працівників психологічної служби системи освіти (практичних психологів і соціальних педагогів).

Практичні психологи і соціальні педагоги навчальних закладів міста надають психологічну й соціально-педагогічну допомогу дітям, родини яких потрапили в складні життєві обставини, дітям-переселенцям, членам їх сімей і родичам загиблих у ході АТО. Соціально-психологічна підтримка дітей і підлітків, які опинилися в складних життєвих обставинах, спрямована, насамперед, на відновлення їхнього нормального психолого-соціального статусу, підвищення адекватної самооцінки, формування в них мотивації до самовиховання й саморозвитку, відповідальності за власні рішення та вчинки.

З метою надання методичної допомоги фахівцям, які працюють з дітьми, що опинилися в складних життєвих обставинах, систематично здійснюється просвітницько-профілактична робота:

- проведено тренінги: «Соціально-психологічна підтримка родин, які опинилися в складних життєвих обставинах», «Шляхи взаємодії практичного психолога і соціального педагога», «Основи критичного мислення: як діяти в кризовій ситуації»; спільно з громадською організацією Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда – Україна» постійно проводить тренінги «Соціально-педагогічні основи запобігання торгівлі людьми й експлуатації дітей»;
- конференції «Захист прав дитини: протидія жорстокості та насильству», «Я, моє життя, моє здоров'я: формування позитивної орієнтації учнів на здоровий спосіб життя», «Вплив сучасного інформаційного простору на формування особистості дитини»;

- організовано роботу проблемної групи «Як допомогти дитині пережити кризу: шляхи соціально-психологічної підтримки», психологічної майстерні «Кризове психологічне консультування»;
- науково-практичні семінари «Особистість в кризових ситуаціях життєдіяльності: стратегія психологічної допомоги», «Психотравматична подія: стратегія психологічної підтримки та допомоги»;
- розробляються методичні рекомендації, буклети-пам'ятки для керівників, педагогів, психологів щодо організації психолого-педагогічного супроводу дітей, які потребують додаткового захисту;
- створено розділ на освітньому порталі МНМЦ «Порадник для батьків», «Дитина: допомогти, зрозуміти, підтримати» та віртуальна лабораторія працівників соціально-психологічної служби міста «SMART»;
- організовано роботу супервізійної балентовської групи «Колега».

Досвід роботи працівників психологічної служби (відділу практичної психології науково-методичного центру, ЗОШ № 3, 11, 24, 42, 52, ВСШ № 1, Першої української гімназії ім. А. Аркаса, гімназій № 2, 3, 41, муніципального колегіуму ім. В. Д. Чайки, морського ліцею ім. проф. Александра, економічного ліцею № 1, ДНЗ № 5, 12, 64, 78, 103, 115, 130) щодо соціально-психологічного супроводу особистості в складних життєвих ситуаціях було узагальнено в науково-методичній збірці «Особистість у кризових ситуаціях: методичний та соціально-психологічний супровід» і представлено на IV форумі-презентації «Інноватика в освіті», де отримано Золоту медаль у номінації «Науково-методичний та організаційний супровід упровадження інновацій у систему освіти регіону».

Уваги потребує проблема попередження та профілактики професійного й емоційного вигорання практичних психологів та соціальних педагогів. У вирішенні даного питання допомагає робота психологічного клубу «Позитив», у рамках діяльності якого проводяться виїзні методичні об'єднання, творчі зустрічі, релаксаційні практикуми, відвідування музеїв, літературні вечори, що сприяє

Психологічний клуб «ПОЗИТИВ»

створенню позитивного стилю спілкування між колегами, обміну досвідом роботи.

Практичні психологи ЗОШ № 3, 15, 24, 32, 51, 57, гімназії № 3, Академії дитячої творчості, ліцею «Педагог», муніципального коледжу ім. В. Д. Чайки, науково-методичного центру беруть активну участь в організації психологічної просвіти громадськості через ЗМІ та виступи на телебаченні.

Традиційним стало проведення Тижнів психології в навчальних закладах міста, психологічних акцій «День толерантності», «Дорогою добра», «Тепло наших рук», адаптаційних зустрічей, психологічних ігор.

Цікавим є досвід проведення психологічної акції «День однієї дитини», коли всі педагоги закладу записують у щоденниках учнів тільки позитивні відгуки про роботу. Така діяльність сприяє соціалізації учнів, які опинилися в складних життєвих обставинах, допомагає їм краще адаптуватися, створює ситуації успіху для кожної дитини, підвищує самооцінку, дає можливість педагогам подивитися на дитину по-іншому.

Одним із дієвих засобів створення безпечного, комфортного середовища у навчальному закладі є впровадження програм примирення серед однолітків (кола цінностей, медіації), які довели свою

високу ефективність і позитивний виховний вплив. Головна перевага вказаних програм – це формування відповідальності людини та громади за власну поведінку й поведінку інших, готовність прийти на допомогу, розв'язати конфлікт.

Заслуговує на увагу діяльність практичних психологів ЗНЗ № 3, 24, юридичного ліцею, гімназій № 3, 4 щодо створення Шкільних служб порозуміння, які допомагають підліткам знайти спільну мову з однолітками та дорослими, навчають їх шукати позитивний вихід із складних, проблемних ситуацій, спробувати себе в ролі медіатора, завдання якого – побачити шляхи виходу з конфліктної ситуації.

Просвітницько-профілактична робота в навчальних закладах міста відбувається шляхом залучення учнів до участі в тренінгах, рольових і ділових іграх, диспутах. Участь у просвітницьких заходах сприяє формуванню правової свідомості, комунікативної компетентності, допомагає оволодіти навичками ефективного спілкування. Практичні психологи, соціальні педагоги проводять заняття, на яких у доступній формі з використанням відео, фотоматеріалів ознайомлюють вихованців з правами дитини, вчать протистояти тиску з боку однолітків.

Соціальними педагогами та психологами навчальних закладів ЗОШ № 6, 11, 20, 22, 24, 43, 48, 54, гімназії № 2, Академії дитячої творчості, муніципального колегіуму ім. В. Д. Чайки, ВСШ № 1 спільно проводиться робота щодо формування толерантних відносин в учнівському колективі й родині шляхом проведення годин спілкування, брейн-рингів, тренінгів, усних журналів. Соціальні педагоги

Соціальні педагоги завжди поруч з дитиною в складні і щасливі моменти її життя

сприяють захисту прав вихованців, досліджують вплив мікросередовища, особливості сімейного виховання дітей.

Слід відмітити роботу працівників психологічної служби та адміністрації Першої української гімназії ім. М. Аркаса, гімназій № 2, 3, 41, 30Ш № 3, 22, 24, 32, 42, 51, 64, ВСШ № 1 щодо створення в навчальних закладах «Скриньок довіри», які допомагають ефективно вирішувати заявлені учнями, батьками й педагогами проблеми, та «Інформаційних куточків психолога», на яких розмішується інформація з питань захисту прав дитини, протидії торгівлі людьми, адреси організацій, до яких можна звернутися з приводу порушення прав дитини, телефони довіри кризових служб.

Психологічний супровід розвитку дитини в дошкільному навчальному закладі – це система професійної діяльності психолога, спрямована на створення соціально-психологічних умов для збереження і зміцнення здоров'я, успішного навчання й психологічного розвитку дитини в ситуаціях взаємодії з однолітками та дорослими.

*Практичний психолог у дитячому садку- це
«жива» вода для дитини*

Дитина, родина якої опинилася в складних життєвих обставинах, потребує посиленої уваги з боку вихователів і психологів. Практичні психологи дитячих садків міста розробляють та впроваджують у свою корекційно-розвивальну діяльність програми з розвитку емоційно-вольової та пізнавальної сфери дітей дошкільного віку. Практичними психологами міста розроблено корекційно-розвивальні програми «Золоті краплини» (НВК № 1), «Пелюстки настрою» (ДНЗ № 103), «Золоті зернятка» (ДНЗ № 115), «Чарівна країна почуттів» (ДНЗ № 148).

У дошкільному навчальному закладі практичний психолог спрямовує свою діяльність на попередження виникнення проблем розвитку дитини (порушення емоційно-вольової сфери, проблем взаємовідносин з однолітками, педагогічними працівниками, батьками); допомогу дитині у вирішенні актуальних завдань її розвитку, навчання, соціалізації; психологічне забезпечення освітніх програм; допомогу педагогам, батькам у створенні необхідних умов для гармонійного розвитку дитини; формування психологічної культури учнів, батьків, педагогів.

Заслугує на увагу досвід психологів ДНЗ № 2, 5, 10, 12, 37, 52, 60, 64, 66, 67, 71, 74, 77, 78, 84, 103, 115, 127, 128, 130, 132, 133, 134,

144, 148 щодо створення сприятливого для розвитку та формування особистості дитини освітнього середовища.

Особливу роль сім'я відіграє в часи трансформації суспільства. Вона захищає людину в кризових умовах, а також відображає ті зміни, що відбуваються у свідомості, ментальності, цінностях, звичаях, життєвих уміннях людей. Психологи й соціальні педагоги нашого міста завжди поруч з батьками вихованців на всіх етапах розвитку дитини, формування її особистості. Завдання практичних психологів і соціальних педагогів – допомогти батькам стати гарантами щастя власної дитини. Працівники психологічної служби спрямовують свою просвітницьку, превентивну діяльність у напрямку формування батьківської компетентності: батьків залучають до роботи клубів, лекторіїв, круглих столів, родинних свят, майстер-класів, школи батьківських почуттів, тематичних консультацій. Під час таких зустрічей працівники психологічної служби розглядають з батьками особливості вікового розвитку дитини, вчать знаходити спільну мову з «непосидючими бешкетниками», допомагають краще зрозуміти прагнення підлітка до самостійності, обговорюють особливості підтримки дитини в період кризових ситуацій, розкривають роль батьків у збереженні фізичного та психологічного здоров'я дитини, надають рекомендації щодо безконфліктного спілкування з дитиною, вибору оптимальних методів виховання, попереджають

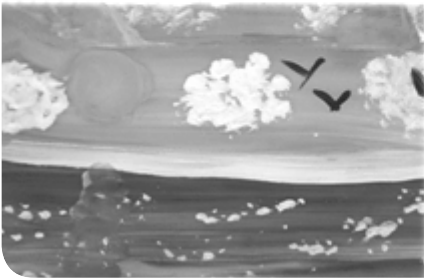
про небезпеку впливу медіапродукції, комп'ютерних ігор, телебачення.

Психологічна просвіта педагогів – один з провідних напрямків діяльності працівників психологічної служби міста, який реалізується через систему постійно діючих психолого-педагогічних семінарів, тренінгів, майстер-класів, психологічних майстерень, клубів, під час участі в яких педагогічні працівники (вчителі, вихователі, керівники гуртків) розглядають питання вікової та педагогічної психології; шукають шляхи виходу з конфліктних ситуацій; розробляють і відпрацьовують алгоритми допомоги дитині в складних життєвих обставинах; вчаться створювати ситуацію успіху для розвитку особистості кожної дитини; оволодівають секретами саморегуляції та допомоги дитині в кризовій ситуації; розвивають комунікативні та організаторські навички; обмінюються досвідом роботи; відпрацьовують навички толерантного педагогічного спілкування та створення сприятливого психологічного клімату в дитячих колективах; навчаються прийомам збереження власного психологічного здоров'я.

Психологи на своїх заходах використовують методи арт-терапії, пісочної терапії, музико-терапії, рольові ігри, ознайомлюють з техніками підтримки дитини та прийомами швидкого зняття стресу, що допомагає педагогам підвищити психологічну стійкість, зрозуміти емоційний світ дитини, знайти власні внутрішні ресурси для виходу з життєвої кризи, розвивають позитивне мислення.

Педагог сьогодні має йти в ногу з часом і володіти сучасними новітніми технологіями, інтерактивними методами навчання, він зобов'язаний бути професіоналом!

Головну стратегію соціально-психологічного забезпечення прав дітей у нашому місті сформульовано так: кожна дитина має жити в безпечній, стабільній і здоровій сім'ї, яка задовольняє її потреби, необхідні для розвитку, гарантує захищеність, сумлінний догляд і виховання, сприяє успішній соціалізації.

МІСЬККОМ ПРОФСПІЛКИ ПРАЦІВНИКІВ ОСВІТИ

Протягом останніх років помітно зміцніла взаємодія міському профспілки, профспілкових комітетів з керівництвом управління освіти і навчальних закладів на основі соціального партнерства.

Цілеспрямовано вдосконалюється робота з колективно-договірного регулювання соціально-трудових відносин. Міськкомом профспілки спільно з управлінням праці і соціального захисту населення розроблено нові моделі колдоговорів відповідно до змін чинного законодавства, проведено 5 навчальних семінарів з цих питань.

Голови профкомів навчальних закладів міста володіють механізмом ініціювання, укладання і реєстрації колдоговорів у державних органах влади. Діє колективна угода між управлінням освіти і міськкомом профспілки. 100% навчальних закладів охоплені колдоговорами. Безпосередньо в навчальних закладах згідно із законодавством соціальний діалог забезпечується спільним вирішенням питань запровадження, перегляду та змін норм праці, в т. ч. розподілення навчального навантаження, тарифікації; оплати праці, умов виплати та розмірів надбавок, доплат, премій, винагород, інших заохочувальних, компенсаційних виплат. З профкомами погоджуються графіки змінності та надання відпусток; з дозволу профкому здійснюється залучення працівників до надурочних робіт та робіт у вихідні дні; профкоми беруть участь у розробці правил внутрішнього трудового розпорядку, положень щодо стимулювання працівників.

Згідно з інформацією профкомів, дійсно є прагнення з боку адміністрацій і профкомів результативно працювати в межах підписаного колдоговору в кожній школі і дитячому садку. Здійснюється плановий контроль за їх виконанням, за проведенням щорічних звітів адміністрацій і профкомів на зборах трудових колективів.

Значну увагу всі профспілкові комітети приділяють також здійсненню громадського контролю за дотриманням законодавства про працю. У 2014–2015 навчальному році працівниками міськкому та обкому профспілки проведено робочі зустрічі з профактивом первинних профспілкових організацій та керівниками навчальних закладів м. Миколаєва: ЗОШ № 20 (голова профкому Рассанова Л. П.), ЗОШ № 56 (голова профкому Орлова Л. С.), ЗОШ № 26 (голова профкому Зінченко А. В.), ДНЗ № 141 (голова профкому Пестрак Н. А.), № 130 (голова профкому Бойко Н. В.), Будинку творчості учнів Ленінського району (голова профкому Сироєжко О. В.).

Під час зустрічі з профспілковим активом, головами первинних профспілкових організацій, керівниками навчальних закладів порушувались питання мотивації профспілкового членства, дотримання Статутних норм виборними профспілковими органами щодо організаційного зміцнення профспілки, удосконалення соціального партнерства, дотримання норм трудового законодавства, навчання профактиву, організації культурно-масової, спортивної роботи серед членів профспілки, планування роботи, інформаційного забезпечення тощо. З усіх питань надано практичну допомогу.

Міськком профспілки правову роботу організовує через навчання профактиву, методичний супровід нових нормативно-правових актів, моніторинг звернень членів профспілки, надання безоплатних правових і юридичних консультацій.

Відповідно до чинного законодавства голови профкомів входять до складу атестаційних та тарифікаційних комісій закладів освіти

міста і сприяють, щоб рішення, які приймаються на засіданнях комісій, завжди були на користь працівника, який атестується.

З метою посилення ролі і значення первинних профспілкових організацій та їх лідерів з питань забезпечення належного рівня внутрішньоспілкової роботи, спрямованої на захист трудових прав і соціально-економічних інтересів членів галузевої профспілки, протягом десяти років профкоми закладів освіти беруть активну участь в обласному конкурсі на кращу первинну профспілкову організацію. У 2014–2015 н. р. переможцем конкурсу став профспілковий комітет муніципального колегіуму (голова профкому Заінчковська Л. В.), а профспілковий комітет ЗОШ № 46 (голова профкому Сачук Г. В.) – переможцем обласного конкурсу на кращий профспілковий відеоролик.

23 грудня 2014 року делегація освітян міста взяла участь у багатотисячній акції протесту профспілок у зв'язку з насту-

пом на конституційні права та гарантії працюючих при формуванні Держбюджету на 2015 рік.

У травні 2015 року міськкомом профспілки була організована зустріч профспілкового активу освітян міста з Миколаївським міським головою Гранатуровим Ю. І. та начальником управління освіти Деркач Г. І. з питань використання видатків освітньої субвенції; забезпечення своєчасної та в повному обсязі виплати заробітної плати, надбавок за окремі види педагогічної діяльності, доплат, щорічної грошової винагороди, оздоровчих, виплат відпускнух та інше.

Міськком профспілки, профкоми закладів не залишають поза увагою питання збереження і зміцнення здоров'я наших спілчан. Для реалізації цих Статутних завдань міськкомом профспілки створена та обладнана за профспілкові кошти тренажерна зала для безкоштовних тренувань членів профспілки, в міському Будинку вчителя працюють для освітян спортивно-оздоровчі гуртки.

Збірні команди освітян міста щорічно беруть участь в обласних спортивних змаганнях, у змаганнях з туристичного багатоборства, організованих обкомом профспілки працівників освіти. У 2015 році команда вчителів міста посіла I місце в обласних туристичних змаганнях.

Сьогодні активний відпочинок, здоровий спосіб життя, оздоровлення сімей, дітей –

важливі форми використання освітянами вільного часу. Так вважають члени профкомів ЗОШ № 20, 42, 56, 48, ДНЗ № 1, 5, 7, 20, 68, 82, 130, 143, Академії дитячої творчості, Палацу творчості учнів та багато інших, які постійно організують екскурсійні поїздки, маршрути вихідного дня, походи в театри, клуби, басейни та інше.

Міським комітетом щорічно проводиться активна робота щодо організації літнього оздоровлення членів профспілки та їх дітей, для цього у 2015 році були укладені договори з обкомом профспілки та з університетом кораблебудування.

З кожним роком зростає кількість членів профспілки, яких ми маємо можливість оздоровити за пільговими профспілковими путівками на базі «Зміна» в Рибаківці та на базі «Акваторія» в Очакові. Влітку 2015 року міськком профспілки має вже 7 кімнат на базі «Зміна» замість трьох (минулого року). Для поліпшення умов відпочинку в додаткові кімнати закуплені нові меблі і холодильники. Так, цього літа пільгові путівки отримали 690 членів профспілки та їх дітей, що на 60% більше, ніж минулого року.

ЗМІСТ

Привітання з новим навчальним роком	3
Професіоналізм педагогічних кадрів – умова ефективності навчально-виховного процесу	9
Інноваційна культура педагога – запорука розвитку якості дошкільної освіти	12
Загальна середня освіта	30
Ефективне управління освітнім процесом – основа творчості, ініціативи й співпраці всіх суб'єктів освітньої системи.....	58
Потенціал освітньої галузі міста – резерв розвитку громади м. Миколаїв	70
Інноваційна діяльність освітніх закладів – особливість сучасної системи освіти міста.....	78
Інтеграція в освітнє середовище дітей з особливими потребами	105
Захист прав дітей – справа честі, любові й добра.....	108
Бути громадянами – бути патріотами	111
Позашкільна освіта – складова освітньої системи держави	117
Миколаївський міський Будинок учителя з Україною в серці!.....	125
Майбутнє освітянських бібліотек – в інтеграції інформаційних ресурсів.....	131
Соціально-психологічний супровід особистості в кризових умовах життєдіяльності	135
Міськком профспілки працівників освіти	146

Документально-художнє видання

**ОСВІТА МИКОЛАЄВА
2015**

**Інформаційний огляд за підсумками
2014–2015 навчального року**

Формат 60×841/16. Ум. друк. арк. 8,8. Зам. № 1507-15.

ВИДАВЕЦЬ І ВИГОТОВЛЮВАЧ

Товариство з обмеженою відповідальністю фірма «Іліон».

54038, м. Миколаїв, вул. Бузника, 5/1.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1506 від 25.09.2003 р.